ANTON ÇEHOV

AYI

-DOKUZ KISA OYUN-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

RUSÇA ASLINDAN ÇEVİREN: TANSU AKGÜN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

ANTON PAVLOVİÇ ÇEHOV

AYI

- DOKUZ KISA OYUN -

RUSÇA ASLINDAN ÇEVİREN:

TANSU AKGÜN

ANTON PAVLOVİÇ ÇEHOV
AYI
– DOKUZ KISA OYUN -

rusça aslından çeviren: TANSU AKGÜN
editör: KORAY KARASULU
görsel yönetmen: BİROL BAYRAM
düzelti: NEBİYE ÇAVUŞ
grafik tasarım ve uygulama: TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

Sertifika No: 11213

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
istiklal caddesi, meşelik sokak no: 2/4
beyoğlu 34433 istanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Genel Yayın: 2666

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

Şehir Yolunda

Tek Perdelik Dram Etüdü

Kişiler

TİHON YEVSTİGNEYEV	Şehir yolu üzerindeki hanın sahibi.
SEMYON SERGEYEVİÇ BORTSOV	İflas etmiş bir pomeşçik.
MARYA YEGOROVNA	Karısı.
SAVVA	Yaşlı bir yolcu.
NAZAROVNA	Sofu bir kadın.
YEFİMOVNA	Bir başka sofu kadın.
FEDYA	Fabrika işçisi.
YEGOR MERİK	Serseri.
KUZMA	Yolcu.
POSTACI	
BORTSOVLAR’IN ARABACISI	
Sofu kadınlar, arabacılar, sığırtmaçlar ve diğerleri.	
Olaylar Rusya’nın güney bölgelerinden birinde geçer.	

Tihon’un hanı. Sağ tarafta tezgâh ve arkasındaki raflarda şişeler. Arka tarafta dışarıya açılan bir kapı. Kapının üzerinde kırmızı, yağdan kirlenmiş bir fener asılıdır. Yerde ve duvarın yanındaki sedirlerde yolcular ve sofu kadınlar oturmaktadır. Çoğu, yatacak yer olmadığından yerde oturarak uyumaktadır. Gece yarısı. Perde açılırken gök gürültüsü duyulur ve kapıdan içeriye, çakan şimşeğin ışığı vurur.

1. Sahne

(Tihon tezgâhın arkasındadır. Fedya sedirlerden birine yarı uzanmış, sessizce akordeon çalmaktadır. Yanında eski bir yazlık palto giymiş Bortsov vardır. Savva, Nazarovna ve Yefimovna sedirlerin yanında, yerde oturmaktadır.)

YEFİMOVNA

(Nazarovna'ya.)

İhtiyarı bir dürtsene anacığım! Ruhunu teslim ediyor sanki.

NAZAROVNA

(Savva'nın yüzündeki örtünün ucunu kaldırarak.)

Tanrı'nın kulu, ey Tanrı'nın kulu! Ölü gibi bembeyaz kesilmişsin, yaşıyor musun?

SAVVA

Neden öleyim? Yaşıyorum anacığım.

(Dirseklerine dayanarak.)

Bacacıklarımı örter misin? Hah tamam. Sağ bacağımı da. İşte öyle anacığım. Tanrı seni korusun.

NAZAROVNA

(Savva'nın bacaklarını örterek.)

Hadi uyu sen babacığım.

SAVVA

Bu durumda nasıl uyuyayım? Ne zamandır bu işkenceyi çekiyorum; acıdan uyuyamıyorum anacığım. Benim gibi bir

günahkârın dinlenmeye hakkı yok. Bu gürültü de ne hemşire?

NAZAROVNA

Tanrı bize bir fırtına göndermiş. Rüzgâr uğulduyor, bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor. Yağmur damlaları cama ve çatıya bezelye taneleri gibi vuruyor. Duyuyor musun? Gök boşanmış sanki.

(Gök gürültüsü.)

Ulu Tanrım, Ulu Tanrım, Ulu Tanrım.

FEDYA

Gök gürlüyor, uğulduyor, çatırdıyor... Sanki sonu hiç gelmeyecek! Vuuu... Sanki ormandaki ağaçlar çatırdıyor... Vuuu... Rüzgâr köpek gibi uluyor.

(Titrer.)

Buz gibi! Giysilerim de sırılsıklam, sıksam şarıl şarıl su akar, kapı ardına kadar açık...

(Usulca akordeonunu çalar.)

Akordeonum da ıslanmış; ıslanmamış olsaydı size olağanüstü bir konser verirdim Ortodokslar! Olağanüstü bir konser! Kadriller, polkalar... Ya da Rus havalarından. Hepsini çalarım. Şehirdeki büyük otelde çalışırken hiç para biriktiremedim, ama müzikte iyiyim, her şarkının üstesinden gelirim. Gitar çalmayı da bilirim.

KÖŞEDEN BİR SES

Aptal, konuşması da aptalca.

FEDYA

Aptal sana benzer.

(Kısa bir sessizlik olur.)

NAZAROVNA

(Savva'ya.)

Şimdi sıcak bir yerde bacaklarını ısıtıyor olabilirdin ihtiyar.

(Kısa bir sessizlik olur.)

İhtiyar! Tanrı'nın kulu

(Savva'yı şöyle bir sarsar.)

Ay, ay! Ölüyor musun yoksa?

FEDYA

Bir kadeh votka iç babalık. Mideni yakar biraz ama yüreğini ferahlatır. Yuvarla bir kadeh!

NAZAROVNA

Soytarılık etme delikanlı! İhtiyar belki de işlediği günahların hesabını verip, ruhunu Tanrı'ya teslim ediyordur. Çalmayı da kes! Hiç utanması da yok!

FEDYA

Ya sen niye sataşıyorsun ona? Adamcağız ne kadar acı çekiyor... Sense konuşup kafa ütülüyorsun... Adam terbiyesinden sana tek bir kötü söz bile etmiyor, sense zırvalıklarını dinlediği için mutlu oluyorsun... Sen uyu babalık, onu dinleme! Bırak konuşsun, aldırma sen ona. Kadının dili cadı süpürgesi gibidir, akıllıyı da bilgeyi de evin dışına süpürür. Bırak konuşsun.

(El çırpar.)

Sen de ne zayıfmışsın babalık! Hayret! Kemiklerin sayılacak neredeyse! Et namına bir şey kalmamış. Sahiden

ölüyor musun?

SAVVA

Neden ölecekmişim? Tanrı korusun... Biraz kötüleşebilirim ama Tanrı'nın yardımıyla yine kalkarım ayağa. Meryem Ana yaban ellerde ölmeme izin vermez. Ölürsem evimde ölürüm...

FEDYA

Uzaktan mı geliyorsun?

SAVVA

Vologdalıyım. Oradan geliyorum... Ufak bir dükkânım var...

FEDYA

Nerede bu Vologda?

TİHON

Moskova yakınlarında...

FEDYA

Vay canına... Sakallı uzaktan gelmiş be! Bütün yolu yürüyerek mi geldin?

SAVVA

Yürüyerek delikanlı. Zadonsklu Aziz Tihon Manastırı'ndaydım. Şimdi de Kutsal Dağlar'a gidiyorum. Oradan da Tanrı izin verirse Odessa'ya geçeceğim. Odessa'dan Kudüs'e ucuza götürüyorlarmış. Yirmi bir rubleymiş güya...

FEDYA

Hiç Moskova'ya gittin mi?

SAVVA

Tabii! Hem de beş kere...

FEDYA

Güzel bir şehir mi?

(Bir sigara yakar.)

Gitmeye değer mi?

SAVVA

Orada bir sürü kutsal yer var delikanlı... Kutsal yerlerin çok olduğu şehirler güzeldir...

BORTSOV

(Tezgâha yaklaşır ve Tihon'a.)

Yine yalvarıyorum sana. İsa aşkına bir içki ver!

FEDYA

Bir şehirde en önemli şey temizliktir. Toz varsa sokaklar sulanmalı, çamur varsa temizlenmeli. Büyük evler olmalı. Tiyatrolar, polis, arabalar... Ben şehirde yaşadım, bilirim şehirleri.

BORTSOV

Ufak bir kadeh... Şu kadarcık bir şey. Hesaba yaz! Öderim mutlaka!

TİHON

Yeter artık.

BORTSOV

Lütfen! Yap bir iyilik!

TİHON

Git başımdan!

BORTSOV

Beni anlamıyorsun ki... Eğer o kalın, köylü kafanda bir parça beyin olsaydı, öylesine istemediğimi, içimden bir şeyin istediğini anlardın! Hastalığımdır içki isteyen! Anlasana!

TİHON

Anlayacak bir şey yok... Al voltanı!

BORTSOV

Şimdi içmezsem, nefsimi köreltmezsem suç bile işleyebilirim anlasana. Tanrı bilir neler yaparım! Ahmak herif, hancılık hayatında bir sürü ayyaş görmüşsündür; bunlara, bu hastalara nasıl davranman gerektiğini bu zamana kadar öğrenemedin mi? Bir hastalık bu! Onları zincire vur, döv, bıçakla ama içkilerini ver! Hadi bak yalvarıyorum! Yap bir iyilik! Önünde diz çöküyorum işte! Tanrım ne kadar alçaldım!

TİHON

Ver parayı al votkayı.

BORTSOV

Bende para ne gezer? Hepsi içkiye gitti! Son meteliğime kadar! Sana verecek hiçbir şeyim kalmadı. Sadece paltom kaldı; onu da sana veremem. Ondan başka giysim yok. Şapkamı ister misin?

(Şapkasını çıkartıp Tihon’a verir.)

TİHON

(Şapkayı inceleyerek.)

Hımm... Burada bir sürü şapka var zaten. Bu da delik deşik.

FEDYA

(Gülerek.)

Ama soylu bir şapka o! Sokaklarda dolaşırken kibar hanımları selamlamak için kullanılanlardan. Merhaba, görüşmek üzere! Nasılsınız?

TİHON

(Şapkayı Bortsov'a geri verir.)

Bedava versen almam. Paçavraya dönmüş.

BORTSOV

Beğenmedin mi? O zaman hesaba yaz. Şehirden dönerken uğrayıp beş kapik veririm. O beş kapik ağzını kapatır senin. Kapatır ağzını da dilerim boğazında kalır!

(Öksürür.)

İğreniyorum senden!

TİHON

(Elini yumruk yapıp tezgâha vurur.)

Yeter, sülük gibi yapıştın! Nasıl bir adamsın sen? Dolandırıcı mısın? Niye geldin buraya?

BORTSOV

İçki içmek istiyorum! Kendim için değil hastalığım için! Anlasana!

TİHON

Sabrımı taşırma benim! Başımdan gitmezsen kendini bozkırın ortasında bulursun.

BORTSOV

Ne yapacağım şimdi?

(Tezgâhtan uzaklaşır.)

Ne yapsam ki?

(Düşünceye dalar.)

YEFİMOVNA

Haram sana azap veriyor. Kulak asma ona bey. İçindeki şeytan fısıldıyor: İç! İç! Sen de ona şöyle de: İçmeyeceğim! İçmeyeceğim! O zaman seni rahat bırakır.

FEDYA

Kafanda yankılanıyordur herhâlde... Tru-tu-tu-tu... Midene ağrılar giriyordur!

(Bir kahkaha atar.)

Sen kudurmuşsun efendi! Yat uyu biraz. Hanın ortasında korkuluk gibi dikilme. Bostan değil burası!

BORTSOV

(Öfkeyle.)

Kes sesini! Sana fikrini soran olmadı eşek herif!

FEDYA

Konuşuyorsun ama boş konuşuyorsun! Senin gibileri tanırız! Şehir yolu üzerindeki böyle yerlerde sürtersiniz. Eşek herif lafına gelince, kulağına öyle bir patlatırım ki, ormanda esen rüzgâr gibi ulursun. Eşek sensin! Aptal herif!

(Kısa bir süre duralar.)

Alçak!

NAZAROVNA

İhtiyar belki de son duasını edip ruhunu Tanrı'ya teslim ediyor, bu kâfirlerse küfürleşiyor. Utanmaz herifler!

FEDYA

Kes sızlanmayı lahana kafalı! Han burası, han! Hanlarda han kuralları geçer.

BORTSOV

Ne olacak benim hâlim? Ne yapacağım? Adama derdimi nasıl anlatacağım? Başka ne diyeyim ki ona?

(Tihon'a.)

Damarlarımdaki kan dondu! Tihon amca!

(Ağlar.)

Tihon amca!

SAVVA

(İnler.)

Bacaklarım kurşun yemiş gibi sızlıyor... Hemşire, anacığım!

YEFİMOVNA

Ne oldu babacığım?

SAVVA

Kim ağlıyor?

YEFİMOVNA

Bir beyefendi.

SAVVA

Beyefendiye söyle, benim Vologda’da ölmem için de ağlayıp dua etsin. Ağlayarak edilen dualar daha çabuk kabul olur.

BORTSOV

Dua ettiğim falan yok babalık! Akan gözyaşı değil! İçimin suyu! Ruhum sıkılıyor ve suyu akıyor.

(Savva’nın dizlerinin dibine oturur.)

İçimin suyu! Ama sen bunu anlayamazsın babalık; o karanlık kafan bunu almaz. Hepiniz karanlığın insanlarısınız!

SAVVA

Aydınlık insanlar nerede?

BORTSOV

Aydınlık insanlar var babalık... Ancak onlar anlayabilir!

SAVVA

Elbette var evladım... Azizler aydınlık insanlardı... Her türlü sıkıntıyı anlayabilirlerdi... Sen daha bir şey söylemeden gözlerinden anlarlardı... Seni öyle avuturlardı ki hiçbir acın kalmazdı... Hemencecik geçerdi!

FEDYA

Peki hiç bu azizlerden gördün mü?

SAVVA

Gördüm tabii delikanlı... Dünyada binbir çeşit insan var. Günahkârlar da var, Tanrı yolunda olanlar da.

BORTSOV

Hiçbir şey anlamıyorum...

(Hızla ayağa kalkar.)

Anlamam gerekirdi ama aklım almıyor, aklım kaldı mı ki artık? İçgüdülerimle hareket ediyorum, susuzluk!

(Hızla tezgâha yaklaşır.)

Tihon, al paltomu! Tamam mı?

(Paltosunu çıkartmaya çalışır.)

Palto...

TİHON

Paltonun altında ne var?

(Bortsov'un paltosunun altına bakar.)

Hiçbir şey yok mu? Çıkartma, almam... Günahlarıma bir yenisini daha ekleyemem.

(Merik girer.)

2. Sahne

(Öncekiler ve Merik.)

BORTSOV

Tamam, günahı ben üstleneceğim. Anlaştık mı?

MERİK

(Kaftanını çıkartır ve kaftanıyla kalır. Kemerinde bir balta vardır.)

Bazılarına göre soğuk olabilir ama ayılar ve ayı gibi güçlü olanlar için hava her zaman sıcaktır. Ter içinde kaldım!

(Baltasını yere bırakır ve kaftanını çıkartır).

Ayağını çamurdan kurtaracağım diye sırılsıklam terliyorsun. Bir ayağını kurtarıyorsun, diğeri çamura saplanıyor.

YEFİMOVNA

Doğru söylüyorsun kardeş... Peki, yağmur biraz azalmış mı?

MERİK

(Yefimovna'ya baktıktan sonra.)

Kadın kısmıyla konuşmam.

(Kısa bir sessizlik olur.)

BORTSOV

(Tihon'a.)

Günahı ben üzerime alıyorum. Duyuyor musun beni?

TİHON

Duymak bile istemiyorum, git başımdan!

MERİK

Hava o kadar karanlık ki biri gökyüzünü katranla sıvamış sanırsın. İnsan burnunun ucunu göremiyor. Yağmur da insanın yüzüne kar gibi vuruyor...

(Giysilerini ve baltasını kucağına toplar.)

FEDYA

Tam senin gibi düzenbazların havası... Vahşi hayvanlar bile bu havada saklanırken siz bayram edersiniz.

MERİK

Kim etti o lafı?

FEDYA

Ben ettim... Senden çekindiğim falan da yok.

MERİK

Yazalım bir kenara...

(Tihon'a yaklaşır.)

İyi geceler koca ağızlı. Beni çıkardın mı?

TİHON

Bu yoldan geçen bütün ayyaşları tanıyacak olsaydım, kafamda on tane delik olması gerekirdi.

MERİK

Daha dikkatli bak...

(Kısa bir sessizlik olur.)

TİHON

Tamam be! Hatırladım seni! Gözlerinden tanıdım.

(Elini uzatır.)

Andrey Polikarpov değil misin?

MERİK

Eskiden Andrey Polikarpov'dum. Şimdiki adım Yegor Merik.

TİHON

Neden adını değiştirdin?

MERİK

Tanrı bana hangi kimliği gönderirse, ismim de o olur. İki aydır adım Merik.

(Gök gürültüsü.)

Bırr... Gürlersen gürle, beni korkutamazsın!

(Etrafına göz gezdirir.)

Hiç aynasız var mı burada?

TİHON

Ne aynasızı! Hep böceklerle sinekler var burada... Buradakilerden zarar gelmez... Aynasızlar da kuş tüyü yataklarında uyuyorlardır şimdi...

(Yüksek sesle.)

Hey Ortodokslar, ceplerinizi, elbiselerinizi iyi koruyun! Çok tehlikeli bir adamdır bu! Soyup soğana çevirir sizi!

MERİK

Paranızı sıkı saklamanızı öneririm ama elbiseleriniz için endişelenmenize gerek yok. İşime yaramazlar.

TİHON

Rüzgâr bu sefer nereye atacak seni?

MERİK

Kuban’a.

TİHON

Bak sen!

FEDYA

Kuban’a mı? Gerçekten mi?

(Hafifçe doğrulur.)

Çok güzel bir yerdir! Öyle bir memleket ki birader, üç yıl uyusan bile öylesini rüyanda göremezsin. Uçsuz bucaksız! Her türlü kuş, hayvan varmış orada. Hey Tanrım! Yılın her mevsimi yemyeşilmiş, insanlar birbirleriyle iyi geçinirlermiş, toprak göz alabildiğince uzanırmış. Yöneticiler... geçenlerde bir asker söyledi... adam başı yüz hektar toprak dağıtmış. Tanrım, mutluluk bu işte!

MERİK

Mutluluk... Mutluluk hep ardından gelir... Göremezsin... Dirseğini ısırabilirsen mutluluğu da görebilirsin. Saçma sapan bir şey!

(Sedirlere, insanlara bakar.)

Burası da forsaların durağına dönmüş. Hepsi sefil!

YEFİMOVNA

(Merik’e.)

Ne kadar öfkeli bakışların var delikanlı!.. Düşmana bakar gibi... Bakma bize öyle.

MERİK

Sefiller sizi!

YEFİMOVNA

Arkanı dön!

(Savva'yı dürter.)

Savvacığım bu uğursuz adam bize bakıyor. Kötü tohum!

(Merik'e.)

Bakmasana bize yılan!

SAVVA

Bize bir kötülük gelmez anacığım. Tanrı bizi korur.

MERİK

Merhaba Ortodokslar!

(Omuz silker.)

Susuyorlar! Uyumuyorsunuz da, eğri bacaklılar sizi. Niye bir şey söylemiyorsunuz?

YEFİMOVNA

Kes artık bize bakmayı! Şeytani bakışlarını çek üzerimizden!

MERİK

Kes sesini kocakarı! Şeytani falan değil, birkaç iyi sözle şu sefaletinizi onurlandırmak istemiştim. Isınmak için birbirine sokulmuş sinekler gibisiniz; acıyıp birkaç iyi söz edeyim dedim, hemen mızırdanmaya başladınız. Bana ne canım!

(Fedya'ya yaklaşır.)

Sen nerelisin?

FEDYA

Buralıyım, Hamonyev fabrikasında çalışıyorum. Kiremit yapıyoruz.

MERİK

Kalk ayağa!

FEDYA

(Kalkar.)

Nedenmiş?

MERİK

Kalk! Orası benim yerim... Ben yatacağım...

FEDYA

Yaa... Senin yerin mi?

MERİK

Benim yerim ya! Git başka yere yat.

FEDYA

Çek arabanı... Beni korkutamazsın...

MERİK

Hadi çabuk... Başka yere, sesini de kes! Yoksa pişman olursun aptal seni!

TİHON

(Fedya'ya.)

Uğraşma şununla delikanlı! Boş ver!

FEDYA

Böyle davranmaya ne hakkın var? Öyle bakarak beni korkutacağını sanma!

(Eşyalarını alıp gider ve yere yayar.)

İblis!

(Başını örtüp yatar.)

MERİK

(Sedirin üzerine yatağını hazırlar.)

Bana iblis dediğine göre hiç iblis görmemişin. İblisler bana benzemez.

(Uzanır ve baltasını yanına koyar.)

Sen de yat balta kardeşim... Sapını da elime ver.

TİHON

Baltayı nereden buldun?

MERİK

Çaldım... Çaldım ve şimdi de bir çocuğun oyuncağından ayrılamaması gibi ondan ayrılamıyorum: Hiçbir yere bırakamam, yanımdan da ayıramam. Nefret etsen de karından ayrılmazsın ya... İşte öyle...

(Üstünü örter.)

İblisler bana benzemez dostum...

FEDYA

(Başını eski paltosunun altından çıkarır.)

Neye benzerler ya?

MERİK

Buhar gibidirler, ruh gibidirler... Üfürük gibidirler.

(Üfler.)

Onları görmek imkânsızdır.

KÖŞEDEN BİR SES

Tırmığın altına oturursan görürsün.

MERİK

Oturdum ama görmedim... Kadınlarla köylüler bu konuda hep saçma sapan şeyler söyler... Ne iblisleri, ne cinleri, ne de ölenlerin ruhlarını göremezsin... Gözler bunları görebilecek şekilde yaratılmamıştır... Küçükken cinleri görebilmek için akşamları ormana giderdim... Avazım çıktığı kadar bağırıp cinleri, ruhları çağırır, gözlerimi bir an bile kırpmazdım: Bir sürü ıvır zıvır gördüm ama hiç cin görmedim. Ruhları görmek için geceleri mezarlığa giderdim, ama hepsi kocakarı uydurması. Bir sürü vahşi hayvan gördüm ama bu korkunç şeylerden hiç görmedim. Gözler böyle şeyleri göremez.

KÖŞEDEN BİR SES

Böyle konuşma, bazen öyle şeyler oluyor... Bir keresinde bizim köyde bir köylü yaban domuzu kesiyordu... Bağırsaklarını kesti ve sanki oradan bir şey fırladı!

SAVVA

(Doğrulur.)

Dostlar böyle uğursuz şeylerden bahsetmeyin. Günaha giriyorsunuz!

MERİK

Aa, ak sakallı da konuştu! İskelet seni!

(Güler.)

Mezarlığa gitmeye ne gerek var, ölüler nasihat vermek için döşemeden de çıkıyorlar... Günaha giriyormuşuz... O aptal kafanla nasihat vermek sana mı kaldı? Siz cehaletin karanlığındasınız...

(Piposunu yakar.)

Benim babam da köylüydü ve ara sıra nasihat etmeyi o da severdi. Bir gece papazın evinden bir çuval elma çalıp eve getirdi ve bize şöyle dedi: “Bakın çocuklar, Yortu gününden önce bu elmaları yemeyin, yoksa günaha girersiniz.” Siz de ona benziyorsunuz. Şeytandan bahsetmek günah, ama şeytanlık yapmak serbest... Örneğin şu kocakarı...

(Yefimovna’yı gösterir.)

Bana hep hırsız gözüyle baktı ama muhtemelen kendisi kadınca aptallığı yüzünden ruhunu beş kere şeytana satmıştır.

YEFİMOVNA

Tüh, tüh, tüh... Yüce Meryem!

(Elleriyle yüzünü kapatır.)

Savva!

TİHON

Neden korkutuyorsun onları? Hoşuna mı gidiyor?

(Kapı rüzgârdan çarpar.)

Hazreti İsa! Bu ne rüzgâr!

MERİK

(Gerinir.)

Gücümü bir gösterebilseydim!

(Kapı bir daha çarpar.)

Şu rüzgârla bir boy ölçüşebilseydim. Kapıyı bile sökemiyor ama ben bu hanı yerle bir edebilirim.

(Kalkar, yeniden yatar.)

Amma sıkıcı burası yahu!

NAZAROVNA

Dua et putperest! Neden ortalığı karıştırıyorsun?

YEFİMOVNA

Bırak şununla ilgilenmeyi, bir başına kalsın orada! Gene bize bakıyor.

(Merik'e.)

Kes artık bize bakmayı iblis! Gözleri sanki şeytan gözleri!

SAVVA

Bırakın baksın Ortodokslar. Dua ederseniz gözlerinden hiçbir zarar gelmez.

BORTSOV

Hayır dayanamayacağım. Gücüm kalmadı!

(Tezgâha yaklaşır.)

Dinle Tihon, son bir kez yalvarıyorum... Bir kadehçik.

TİHON

(Kafasını hayır anlamında sallar.)

Önce para!

BORTSOV

Tanrım, sana kaç kere söyledim. Bütün param içkiye gitti. Sana nereden para bulayım? Hesaba yazacağın bir yudum votka seni iflas mı ettirir? Bir bardak votka sana yarım kapiğe mal olur ama benim bütün acımı dindirir. Acı çekiyorum. Öylesine yalvarmıyorum, acımı dindirmek için. Anlamıyor musun?

TİHON

Bunları orada oturanlara anlat, bana değil... Git Ortodokslardan sadaka iste, belki verirler... Ben İsa'nın hatırına sana yalnız ekmek veririm.

BORTSOV

Sen soy o zavallıları, ben ise... Ben böyle bir şey yapamam! Anlıyor musun?

(Yumruğuyla tezgâha vurur.)

Ben yapamam!

(Kısa bir sessizlik olur.)

Hımm... Aslında...

(Sofu kadınlara döner.)

Bu da bir fikir ne olsa, hey Ortodokslar! Bana beş kapikçik verir misiniz? İçim istiyor! Hastayım!

FEDYA

Söylediği lafa bakın, beş kapikçikmiş... düzenbaz! Neden su içmiyorsun?

BORTSOV

Nasıl da aşağılıyorum kendimi! Ne kadar alçaldım! Tamam istemiyorum! Hiçbir şey istemiyorum! Şaka yaptım!

MERİK

Tihon’dan bir şey koparamazsın. Cimrinin tekidir. Dur bir dakika, benim bir yerlerde beş kapiğim olacaktı... Bir iki kadeh içeriz... Birlikte...

(Ceplerini karıştırır.)

Hay aksi şeytan... Buralarda bir yerdeydi... Cebimde bir şeyler şıngırdıyordu. Bulamadım, yok! Sendeki de ne şansmış!

(Kısa bir sessizlik olur.)

BORTSOV

Ben içmeden duramam. İçmezsem ya suç işlerim ya da kendimi öldürürüm. Tanrım, ne yapacağım şimdi!

(Kapıya bakar.)

Çıkıp gitsem mi? Gözlerin gördüğü şu karanlığa dalıp gitsem mi acaba?

MERİK

Hey dindar karılar! Neden ona akıl vermiyorsunuz? Ya sen Tihon, neden onu dışarı atmıyorsun? Burada kalmak için sana para vermedi, değil mi? Tut ensesinden at dışarı! Günümüzde insanlar ne kadar acımasız! Kimsede merhamet kalmamış... Herkes zalim! Adamın biri boğuluyor ve ona şöyle bağırıyorlar: “Boğulacaksan boğul artık. Seni seyredecek zamanımız yok. İşimiz gücümüz var.” Ama iş ona bir ip atmaya gelince, kimse bir şey yapmıyor... İp para ediyor çünkü...

SAVVA

Hemen hüküm verme evladım.

MERİK

Kes sesini moruk. Hepiniz zalimsiniz! Hepiniz birer Herod'sunuz! Ruhunuzu satmışsınız!

(Tihon'a.)

Buraya gel, çizmelerimi çıkar! Çabuk!

TİHON

Peh, şunun öfkesine de bakın!

(Güler.)

Çok korktuk!

MERİK

Sana buraya gel dedim! Çabuk ol!

(Kısa bir sessizlik olur.)

Ne dediğimi duymadın mı? Duvara mı konuşuyorum?

(Ayağa kalkar.)

TİHON

Hadi oradan!

MERİK

Benim gibi meteliksiz bir serserinin çizmelerini çıkarmanı istiyorum soyguncu!

TİHON

Tamam, sinirlenme! Gel de bir kadeh bir şey iç! Hadi gel!

MERİK

Ey ahali, ben bu adamdan ne istedim? Bana votka vermesini mi, çizmelerimi çıkarmasını mı? Ne istediğimi anlatamadım mı?

(Tihon’a.)

Anlamadın mı beni? Bir dakika daha bekleyeceğim, belki anlarsın.

(Sofularla, handa kalanlar arasında bir hareketlenme olur. Ayağa kalkıp Tihon’la Merik’e bakarlar. Sessizce olacakları beklemeye başlarlar.)

TİHON

Buraya zorluk çıkarmaya gelmişin.

(Tezgâhın arkasından çıkar.)

Ne beyefendi ama! Hadi uzat şu çizmelerini.

(Merik’in çizmelerini çıkarır.)

Kabil’in soyundan geliyorsun herhâlde...

MERİK

İşte böyle! Şuraya, yan yana koy... Tamam... Çekil şimdi!

TİHON

(Çizmeleri koyar, tezgâhın arkasına döner.)

İşleri boş yere zorlaştırmayı seviyorsun! Ama böyle davranmaya devam edersen kendini kapının önünde bulursun! Anladın mı?

(Yaklaşan Bortsov’a.)

Gene ne istiyorsun?

BORTSOV

Bak, belki de sana altın bir şey verebilirim... Olur mu?

TİHON

Ne titriyorsun? Doğru düzgün konuşsana.

BORTSOV

Bu yaptığım aşağılık, iğrenç bir şey, ama ne yapayım? Bu alçaklığı yapmaya karar verdim çünkü sorumlusu ben değilim... Mahkemeye çıksam bile beraat ederim... Onu sana vereceğim ama bir şartım var: Şehirden dönerken bana geri vereceksin. Sana şahitler huzurunda veriyorum... Beyler siz şahitsiniz!

(İç cebinden altın bir madalyon çıkarır.)

Al işte... İçindeki resmi çıkartmam gerekir ama koyacak yerim yok: Her tarafım sırılsıklam! Resimle beraber götür! Yalnız... Lütfen resme dokunma... Yalvarırım... Dostum, sana kötü davrandım... Aptallık ettim, beni bağışla lütfen... Resme dokunma... Resimdeki yüze de bakma...

(Madalyonu Tihon'a verir.)

TİHON

(Madalyonu inceler.)

Çalınmış küçük bir saat... Eh pekâlâ, al iç bakalım...

(Votka doldurur.)

BORTSOV

Yalnız... Dokunma...

(Ara sıra kasılarak, yavaş yavaş içkiyi içer.)

TİHON

(Madalyonu açar.)

Hımm... Bir hanım! Böyle güzel bir kadını nereden buldun?

MERİK

Bana da göster!

(Kalkıp tezgâha gider.)

Ben de bakayım!

TİHON

(Merik'in elini iter.)

Ağır ol! Elimdeyken bak!

FEDYA

(Kalkıp Tihon'a yaklaşır.)

Verin de ben de bir bakayım!

(Sağdan soldan birkaç serseri ve yolcu tezgâhın etrafında toplanır.)

MERİK

(Tihon'un madalyonu tuttuğu elini sıkıca kendi ellerinin arasına alır ve sessizce resme bakar.)

Güzel bir dişi şeytan! Bir hanımefendi...

FEDYA

Tam bir hanımefendi... Yanakları, gözleri... Çek şu elini, göremiyorum! Beline kadar inen saçları... Ne kadar canlı! Konuşmaya başlayacak sanki...

(Kısa bir sessizlik olur.)

MERİK

Zayıf bir adam için tam bir bela! Semeri vurup atlar adamın sırtına...

(Elini sallar.)

(Dışarıdan Kuzma’nın sesi duyulur:“Çüşş, durun geberesiceler!” Kuzma girer.)

3. Sahne

(Öncekiler ve Kuzma.)

KUZMA

Yol üzerinde bir han varsa, boş geçme hemen içeri damla. Gündüz vakti babanı bile fark etmeden geçer gidersin, ama bir hanı karanlıkta bile yüz kilometreden görürsün. Açılın Tanrı'ya inananlar! Hey!

(Beş kapikle tezgâha vurur.)

Ver bakalım bir kadeh Madeira! Sahicisinden olsun ama! Çabuk!

FEDYA

Bu da nereden çıktı?

TİHON

Elini kolunu sallama! Bir şey devireceksin!

KUZMA

Tanrı bu elleri sallayalım diye vermiş. Vah zavallılar, şeker gibi eridiniz mi teyze? Yağmurdan mı korktunuz?

(İçkisini içer.)

YEFİMOVNA

Böyle bir gecede yolda kalınır da korkulmaz mı efendim? Tanrıya şükür yol üzerinde hava bozunca sığınılabilecek bir sürü han, köy var. Eskiden hiç yoktu! Yüz kilometre boyunca ne bir hana ne de köye rastlayamazdın. Kafanı sokacak bir ağaç kovuğu bile bulamazdın. Geceleri toprağın üzerinde uyurdun...

KUZMA

Peki anacığım, kaç senedir bu dünya üzerindesin?

YEFİMOVNA

Seksen yıldır kardeş.

KUZMA

Seksen yıl! Yakında kargalar kadar yaşamış olacaksın.

(Bortsov'a bakar.)

Ya bu kuru üzüm kim?

(Bortsov'a daha dikkatli bakar.)

Beyefendi!

(Bortsov, Kuzma'yı tanır ve hâlinden utanarak köşedeki bir sedire oturur.)

Semyon Sergeyiç? Gerçekten siz misiniz? Bu handa ne işiniz var? Size göre bir yer mi burası?

BORTSOV

Kapa çeneni!

MERİK

(Kuzma'ya.)

Kimmiş bu?

KUZMA

Talihsiz bir kurban!

(Sinirli bir hâlde tezgâhın önünde dolanır.)

Bir handa bu hâlde? Söyleseler inanmazdım! Üstü başı parçalanmış! Sarhoş! Çok şaşırdım kardeşler... Çok

şaşırdım...

(Merik'e fısıldar.)

Bu bizim efendimiz... Çalıştığımız çiftliğin sahibi Semyon Sergeyiç, Bay Bortsov... Ne hale gelmiş görüyor musunuz? İnsanlıktan çıkmış! Tam... Tam bir ayyaş olmuş... Doldur.

(İçkiyi içer.)

Ben onun köyündenim, Bortsovka'dan. Hiç duydunuz mu orayı? Buradan iki yüz kilometre uzakta, Yergovski bölgesinde. Babasının serfleriydik... Yazık!

MERİK

Zengin miydi?

KUZMA

Hem de nasıl...

MERİK

Babasının servetini mi yiyip bitirdi?

KUZMA

Hayır, kaderine yenik düştü dostum... Önemli, zengin, içkiyle falan arası olmayan bir beyefendiydi...

(Tihon'a.)

Şehre gitmek için arabasıyla hanın önünden geçerken sen bile görmüşsündür. Güzel, çevik atlar, yaylı bir araba, hepsi birinci sınıftı. Tam beş troykası vardı birader... Hatırlıyorum, beş sene önce Mikişkinski'ye giderken bir çift at için beş ruble vermişti de "Bekleyecek vaktim yok, üstü kalsın" demişti... Ya!

MERİK

Aklı yerinde değildi herhâlde.

KUZMA

Aklı falan yerindeydi. İyi kalplilikten, eli açıklıktan hep! Her şey bir kadın yüzünden başladı... Şehirli bir kadına âşık oldu. Sanki dünyada ondan daha güzel bir kadın yoktu... Kargaya yavrusu şahin görünürmüş ya, bununki de öyle... Soylu bir kadındı... Hovarda bir kadın değildi ama hoppanın biriydi... Ona buna kuyruk sallar, göz kırpardı! Durmadan herkese gülerdi! Aklı kıttı... Ama nedense beyefendiler böylelerini sever, böylelerini akıllı sanırlar. Biz köylülerse böylelerine basarız tekmeyi... Neyse... Kadına sırılsıklam âşık oldu – ne yapsın, kaderi böyleymiş beyin! Danslara gitmeye başladılar, çayla şeker gibi ayrılmaz oldular... geceleri sabaha kadar kayıkla gezmeler... piyano başında sabahlamalar...

BORTSOV

Kes anlatmayı Kuzma! Onlara ne? Benim hayatım onları ilgilendirmez!

KUZMA

Özür dilerim bey, pek azını anlattım zaten... Kimseye söylemezler... Çok üzgünüm... Doldur kadehi!

(İçer.)

MERİK

(Fısıldar.)

Kadın da seviyor muydu bunu?

KUZMA

(Fısıltıyla başlayıp yavaş yavaş sesini yükseltir.)

Nasıl sevmesin? Beyefendi sıradan bir adam değildi... Hektarlarca toprağı, sayılamayacak kadar çok parası olan bir adam sevilmez mi? Üstelik kuvvetli, saygın bir adamdı, içki de içmezdi. Yöneticilerle de sıkı fıkıydı... İşte böyle el sıkışırlardı.

(Merik'in elini sıkar.)

"Nasılsınız? Yine görüşelim..." Bir akşam beyefendinin bahçesinin önünden geçiyordum... Bahçe de bahçeydi ama birader! Kocaman... Bahçenin önünden geçiyordum, onları sıranın üzerinde oturmuş öpüşürken gördüm.

(Öpücük sesi çıkarır.)

Bey bir kere öptü, o yılan iki kere. Kadının beyaz elini sıkıca kavradı, kadın coştu. Beye iyice sokuldu, "Seni seviyorum Senya," dedi... Senya ise büyülenmiş gibi oradan oraya koşturdu ve sevincinden deli gibi para dağıtmaya başladı... Kimine bir ruble verdi, kimine iki... Bana bir at parası verdi. Sevincinden kendisine borcu olanların bütün borçlarını sildi...

BORTSOV

Ah... Neden anlatıyorsun? Sen de biliyorsun. Bu insanların hiç acıması yok...

KUZMA

Çok azını anlattım bey! Sordukları için anlatıyorum! Birazcık anlatsam ne çıkar? Ama kızıyorsanız anlatmam, tamam... Bana ne onlardan?

(Posta arabasının çıngırakları duyulur.)

FEDYA

Sen de bağırma canım, alçak sesle anlat...

KUZMA

Öyle anlatıyorum ya zaten... Yapacak bir şey yok, anlatma diyor... Anlatacak başka bir şey yok zaten. Evlendiler, işte o kadar... Başka da bir şey olmadı. Dostun Kuzma'ya bir kadeh daha doldur!

(İçer.)

Sarhoş olacak kadar içmeyi sevmem! Nikâhtan sonra tam konuklar yemek masasına oturacakken kadın arabaya atlayıp kaçtı gitti...

(Fısıltıyla.)

Şehirdeki avukat sevgilisine... Ne dersiniz bu işe? Tam da yemeğe oturacakken! İnanabiliyor musunuz? Öldürmek az gelir!

MERİK

(Düşünceli.)

Haklısın... Ya sonra ne oldu?

KUZMA

Fıttırdı... Önce azar azar içmeye başladı, sonra gördüğün gibi bu hale geldi... Başlangıçta birkaç duble şimdi fıçıyla... Hâlâ seviyor kadını. Bak şunun hâline: Seviyor işte! Kadını bir kerecik daha görebilmek için şehre yayan gidiyor... Biraz gözetleyecek, sonra geri dönecek...

(Posta arabası hana yanaşır. Postacı içeri girer ve içki içer.)

TİHON

Posta bugün geç kaldı!

(Postacı bir şey söylemeden parayı öder ve çıkar. Posta arabası çıngıraklarını çalarak uzaklaşır.)

KÖŞEDEN BİR SES

Tam da posta arabasını soyacak hava. Çocuk oyuncağı!

MERİK

Otuz beş yaşıma geldim, bir kere bile posta arabası soymadım.

(Kısa bir sessizlik olur.)

Hem gitti artık, geç kaldım...

KUZMA

Kürek cezası istiyorsun galiba!

MERİK

Bir sürü insan hırsızlık yapıyor ama hapse bile girmiyor.

(Sertçe.)

Sonra ne oldu?

KUZMA

Şu zavallı adama mı ne oldu?

MERİK

Başka kimi soracağım?

KUZMA

Sonra ikinci felaket geldi: Kayınbiraderi, yani kız kardeşinin kocası yüzünden. Beyefendiyi kefil gösterip bankadan otuz bin ruble aldı. Parayı severdi. Kendi çıkarını düşünen aşağılık herifin tekiydi... Aldığı parayı geri ödemedi... Bütün parayı bizimki ödedi.

(İç çeker.)

Aptal insanlar aptallıklarının cezasını çekerler. Karısının avukattan çocukları oldu, kayınbiraderi Poltava yakınlarında ev aldı, bizim aptal ise hanlarda köylülere “İnancımı kaybettim dostlar! Artık kimseye inanmıyorum,” diye sızlanıp duruyor. Pısırıklık işte! Herkesin yüreğini kemiren bir sıkıntısı vardır, ama içmek mi gerek illa? Bizim muhtar mesela. Karısı uluorta öğretmenle kırıştırıyor, kocasının parasını adama yediriyor, muhtar ise hiçbir şey yokmuş gibi dolaşıyor ortalıkta. Biraz zayıfladı sadece...

TİHON

(İç çeker.)

Tanrı böylelerine güç versin...

KUZMA

Güç herkeste farklı şekilde ortaya çıkar... Borcumuz ne kadar?

(Parayı öder.)

Arkadaşlarınkini de al! Ben kaçıyorum dostlar! İyi geceler, iyi uykular! Acelem var... Bir kadına hastaneden ebe götüreceğim... Zavallıcığın bekleyecek hâli kalmamıştır...

(Hızla çıkar.)

TİHON

(Kısa bir sessizlikten sonra.)

Hey sen! Adın neydi senin? Talihsiz dostum, gel bir şey iç!

(İçki doldurur.)

BORTSOV

(Kararsız bir hâlde tezgâha yaklaşır ve içer.)

Sana borcum iki kadeh oldu.

TİHON

Bana bir borcun yok. Sen içkini iç! Talihsizliğini de unut gitsin!

FEDYA

Benden de bir tane iç bey!

(Tezgâha beş kapik atar.)

İçsen de öleceksin içmesen de! Hayat votkasız daha iyi, ama Tanrı biliyor ya, votkayla da daha eğlenceli. Votkayla acıların hafifler... İç gitsin!

BORTSOV

Üf be! Ateş gibi!

MERİK

Ver şunu bakayım!

(Tihon'dan madalyonu alır ve resmi tekrar inceler.)

Törenden hemen sonra kaçtı ha... Nasıl yapar?

KÖŞEDEN BİR SES

Beye bir kadeh daha ver Tişa! Benden de bir tane içsin!

MERİK

(Madalyonu sertçe yere atar.)

Tanrı'nın belası kadın!

(Hızla yerine gider ve yüzünü duvara döner. Herkeste bir hareketlenme olur.)

BORTSOV

Bu da nesi? Ne yapıyorsun?

(Madalyonu alır.)

Buna nasıl cesaret edersin hayvan? Buna ne hakkın var?

(Ağlamaklı.)

Seni öldürmemi mi istiyorsun? Köylü! Odun!

TİHON

Öfkelenme bey... Camdan değil ya, kırılmadı... Bir kadeh daha iç, sonra yat...

(Kadehi doldurur.)

Sizinle konuşmak isterdim ama hanı kapatma vakti geldi.

(Gidip dış kapıyı kilitler.)

BORTSOV

(İçkiyi içer.)

Nasıl cesaret eder? Aptal herif!

(Merik'e.)

Anladın mı? Aptalın birisin, eşek herif!

SAVVA

Çocuklar! Dostlarım! Susun artık! Gürültü etmenin ne faydası var? Bırakın uyusun insanlar!

TİHON

Hadi yatın... Yeter artık!

(Tezgâhın arkasına geçer ve para kutusunu kilitler.)

Uyku vakti geldi!

FEDYA

Uyku vakti!

(Yatar.)

İyi geceler dostlar!

MERİK

(Kalkıp paltosunu sedirin üzerine serer.)

Gel buraya yat bey!

TİHON

Sen nerede yatacaksın?

MERİK

Neresi boşsa... Yerde de yatarım...

(Ceketini yere serer.)

Benim için fark etmez.

(Baltasını yanına koyar.)

Onun için yerde yatmak işkence... İpeğe, pamuğa alışmış...

TİHON

(Bortsov'a.)

Yat artık bey! Resme bakıp duracak mısın hep?

(Mumu söndürür.)

Bırak artık o kadına bakmayı!

BORTSOV

(Sallanır.)

Ben nereye yatacağım?

TİHON

Serserinin yerine! Duymadın mı yerini sana verdi!

BORTSOV

(Geri geri sedire yaklaşır.)

Ben biraz... sarhoş oldum... Nedir bu? Burada mı yatacağım?

TİHON

Evet, orada, korkma, uzan...

(Tezgâhın üzerine uzanır.)

BORTSOV

(Uzanır.)

Ben... sarhoş oldum... Her şey dönüyor...

(Madalyonu açar.)

Mumun yok mu?

(Kısa bir sessizlik olur.)

Ne garip kadınsın Maşa... Çerçeveden bana bakıp gülüyorsun...

(Güler.)

Sarhoş oldum! Sarhoş bir adama gülünür mü? Sarhoşluğunu görmezden gel, Sçastlivtsev'in dediği gibi, sev ayyaşı.

FEDYA

Rüzgâr da amma uğulduyor! Korkunç!

BORTSOV

(Güler.)

Sen yok musun? Nasıl da dönüyorsun! Yakalayamıyorum seni!

MERİK

Deli gibi sayıklıyor. Hayran hayran resme bakıyor.

(Güler.)

İşe bak! Okumuş adamlar her türlü makineyi, her türlü hastalığın çaresini buldular da kadın kısmına çare bulan bir akıllı çıkmadı. Bütün hastalıkları tedavi etmenin yollarını araştırıyorlar da kadınların hasta ettiklerini tedavi edemiyorlar... Bütün kadınlar kurnaz, acımasız; beyinsiz hepsi... Kaynanalar gelinlerine işkence ediyor, gelinler de kocalarını aldatmanın yollarını arıyor... Bu böyle devam edip gidiyor...

TİHON

Bu da kadınlardan çok çekmiş galiba, lafını duyunca tüyleri diken diken oluyor.

MERİK

Bir tek ben değil ki... Yüzyıllardır, dünya kurulduğundan beri insanlar kadınlardan çekiyor... Masallarda ve şarkılarda şeytanın kadınlarla yan yana olması boşuna değil... Hiç boşuna değil...En azından yarısı doğru...

(Kısa bir sessizlik olur.)

Bu beyin aptala dönmesi, benim de baba ocağını bırakıp, aklı kıt bir serseriye dönüşmem boşuna değil.

FEDYA

Bir kadın yüzünden mi?

MERİK

Aynı bu bey gibi... Lanetlenmiş, mutluluktan büyülenmiş gibi dolandım durdum... Gece gündüz ateşler içinde yanıyordum ama gün geldi gözlerim açıldı... Meğer aşk değil sadece kandırmacaymış...

FEDYA

Kim yaptı bunu sana?

MERİK

Seni ilgilendirmez...

(Kısa bir sessizlik olur.)

Öldürdüm mü sandın yoksa? Elim varmadı... Öldürseydim çok üzülürdüm... Yaşasın... mutlu olsun! Yeter ki bir daha karşıma çıkmasın da unutayım onu! Yılan!

(Kapı vurulur.)

TİHON

Kim bu Tanrı'nın belası? Kim o?

(Kapı tekrar vurulur.)

Kim o?

(Kalkıp kapıya gider.)

Kim var orada? Git buradan, han kapandı!

KAPININ ARDINDAN BİR SES

Bırak girelim Tihon, Tanrı aşkına! Arabanın yayı kırıldı! Yardım et bize! İple bağlayıp bir şekilde gideriz sonra...

TİHON

Kim var arabada?

KAPININ ARDINDAKİ SES

Hanımım Varsonofyevo’ya gidiyor... Beş kilometrelik yolumuz kaldı... Tanrı aşkına yardım et bize!

TİHON

Hanımına söyle, on ruble verirse hem ip veririm, hem de yayını onarırım...

KAPININ ARDINDAKİ SES

Delirdin mi sen? On rubleymiş! Seni kuduz köpek! İnsanlara acı çektirmekten zevk mi alıyorsun?

TİHON

Sen bilirsin... Beğenmediysen kabul etme...

KAPININ ARDINDAKİ SES

Tamam, bekle biraz...

(Kısa bir sessizlik olur.)

Hanımım kabul etti.

TİHON

Öyleyse hoş geldiniz!

(Kapıyı açar ve arabacıyı içeri alır.)

4. Sahne

(Öncekiler ve arabacı.)

ARABACI

İyi geceler, Ortodokslar! Hadi, ipi ver! Çabuk! Arkadaşlar, kim yardım etmek ister? Payınıza düşeni alırsınız!

TİHON

Ne payı... Bırak yatsınlar, ikimiz hallederiz.

ARABACI

Dondum! Islanmamış, çamura bulanmamış bir yerim kalmadı... Bir şey daha var dostum... Hanımımın gelip ısınacağı bir odan var mı? Araba yan yattı, oturulacak gibi değil...

TİHON

Bir de oda mı istiyor? Üşüdüyse gelsin burada ısınsın... Bir yer buluruz.

(Bortsov'un yanına gidip bir yer açar.)

Kalkın! Kalkın! Hanım ısınırken biraz da yerde yatın.

(Bortsov'a.)

Kalksana bey! Gel buraya otur!

(Bortsov kalkar, arabacı çıkar.)

FEDYA

İşte size bir misafir ve soytarısı! Gün ağarana kadar uyku yok!

TİHON

Keşke on beş ruble isteseydim... Kesin verirdi...

(Kapının yanında durur ve beklemeye başlar.)

Hey millet, nazik olun... Hiçbir şey söylemeyin...

(Marya Yegorovna ve arkasından arabacı içeri girer.)

5. Sahne

(Öncekiler, Marya Yegorovna ve arabacı)

TİHON

(Eğilerek selam verir.)

Hoş geldiniz saygıdeğer hanımefendi! Hanımızda köylüler kalırlar, birkaç tane de hamamböceği... Kusurumuza bakmayın!

MARYA YEGOROVNA

Hiçbir şey göremiyorum... Nereye gideceğim?

TİHON

Şuraya saygıdeğer hanımefendi!

(Bortsov’un yanındaki sedire götürür.)

Şöyle buyurun!

(Oturacağı yeri üfleyerek temizler.)

Kusura bakmayın, size verebilecek ayrı bir odam yok ama merak etmeyin: Hepsi de iyi, sessiz insanlardır...

MARYA YEGOROVNA

(Bortsov’un yanına oturur.)

Burası çok havasız! En azından kapıyı açamaz mısınız?

TİHON

Emredersiniz!

(Koşar ve kapıyı ardına kadar açar.)

MERİK

Millet donuyor, onlar kapıyı ağzına kadar açıyorlar.

(Kalkar ve kapıyı sertçe kapatır.)

Siz kim oluyorsunuz da emir veriyorsunuz?

(Yatar.)

TİHON

Kusuruna bakmayın saygıdeğer hanımefendi, buranın delisidir... Kafadan çatlaktır biraz... Ama korkmayın, zararsızdır... Kusuruma bakmayın ama hanımefendi, on ruble çok az bir miktar... Sizin için de uygunsa on beş yapalım...

MARYA YEGOROVNA

Tamam ama çabuk ol!

TİHON

Derhâl... Çabucak bitiririz...

(Tezgâhın altından ip alır.)

Hemen...

(Kısa bir sessizlik olur.)

BORTSOV

(Marya Yegorovna'ya dikkatle bakar.)

Mari... Maşa...

MARYA YEGOROVNA

(Bortsov'a bakar.)

Bu da nesi?

BORTSOV

Mari... Sen misin? Nereden çıktın böyle?

(Bortsov'u tanıyan Marya Yegorovna çığlık atar ve hızla hanın ortasına kaçar. Bortsov onu izler.)

Mari, benim... Ben!

(Bir kahkaha atar.)

Karım! Mari! İyi de neredeyim ben? Bir mum yakın!

MARYA YEGOROVNA

Çekilin yanımdan! Yalan söylüyorsunuz, siz değilsiniz! İmkânsız!

(Elleriyle yüzünü kapatır.)

Yalan bu, saçmalık!

BORTSOV

Ses, hareketler... Mari, benim işte! Şimdi susuyorum... sarhoşum... Başım dönüyor... Tanrım! Dur, dur... Hiçbir şey anlamıyorum.

(Bağırır.)

Karım!

(Dizlerine kapanır ve hıçkırarak ağlamaya başlar. Karı kocanın arkasında bir kalabalık toplanır.)

MARYA YEGOROVNA

Git başımdan!

(Arabacıya.)

Denis, gidelim! Burada bir dakika bile kalamam!

MERİK

(Aniden kalkar ve gözünü Marya'ya diker.)

Resim!

(Marya'nın kolunu kavrar.)

Bu o! Hey, millet! Beyin karısı bu!

MARYA YEGOROVNA

Çekil git, köylü!

(Kolunu kurtarmaya çalışır.)

Denis, bakacağına yardım etsene!

(Denis'le Tihon koşup Merik'i sıkıca tutarlar.)

Haydut yatağıymış burası! Bırak kolumu! Senden korkmuyorum! Defol!

MERİK

Tamam, şimdi bırakıyorum... Sadece tek bir şey söyleyeceğim... Tek bir şey...

(Tihon ve Denis'e döner.)

Bırakın beni, aşağılık herifler! Bir kelimecik söylemeden bırakmam! Bekle bir saniye...

(Yumruğuyla kendi alnına vurur.)

Hayır, Tanrı bana akıl vermemiş! Aklıma sana söyleyebilecek tek kelime gelmiyor!

MARYA YEGOROVNA

(Kolunu kurtarır.)

Rahat bırakın beni! Sarhoşlar... Gidelim Denis!

(Kapıya doğru gitmek ister.)

MERİK

(Yolunu keser.)

Ona bir kerecik bak! Tatlı bir şeyler söyle. Tanrı aşkına!

MARYA YEGOROVNA

Kurtarın beni bu... Kaçıktan!

MERİK

Öyleyse geber, lanet olası!

(Baltayı kaldırır. Büyük bir telaş olur. Herkes gürültüyle, korkudan çığlık çığlığa kaçışır. Savva Merik'le Marya Yegorovna'nın arasına girer... Denis hızla Merik'i iter ve hanımını handan dışarı çıkartır. Herkes mıhlanmış gibi durur. Uzun bir sessizlik olur.)

BORTSOV

(Elleriyle aranır.)

Mari... Neredesin, Mari?

NAZAROVNA

Tanrım, Tanrım... Ödümü patlattınız, caniler! Ne uğursuz bir gece!

MERİK

(Baltayı indirir.)

Öldürdüm mü?

TİHON

Tanrı'ya şükür, kellen kurtuldu...

MERİK

Öldürmedim demek...

(Sendeleyerek yattığı yere gider.)

Çalıntı bir balta yüzünden ölmek yokmuş kaderimde...

(Yattığı yere yığılır ve hıçkırarak ağlar.)

Acı çekiyorum! Müthiş bir acı var içimde! Acıyın bana ey Ortodokslar!

Perde

Tütünün Zararları

Tek Perdelik Monolog

Kişi

İVAN İVANOVİÇ NYUHİN	Bir müzik okulu ve kız pansiyonu sahibinin kocası.

Bir taşra kulübünün sahnesi.

NYUHİN

(Uzun favorili, bıyıksızdır. Eski, yıpranmış bir frak giymektedir. Kasılarak girer. Eğilerek selam verir ve yeleğini düzeltir.)

Sevgili bayanlar ve madem geldiniz baylar.

(Favorilerini düzeltir.)

Karıma, hayır amacıyla burada ilgi çekici bir konu hakkında konuşma yapıp yapamayacağım sorulmuş. Neden yapmayayım? Konuşmaysa işte konuşma, benim için fark etmez. Elbette bir profesör olmadığım gibi ilmi bir unvanım da yok ama bununla birlikte otuz yıldır aralıksız olarak, hatta sağlığımı da tehlikeye atarak bilimsel konuları araştırıyor, düşünüyorum; bazen de bilim adamları gibi değil ama tabirimi mazur görün, bilim adamıymışım gibi bilimsel makaleler yazıyorum. Mesela birkaç gün önce “Bazı Böceklerin Zararları” başlıklı uzun bir makale kaleme aldım. Kızlarım özellikle tahtakuruları hakkındaki bölümü çok beğendi ama ben birkaç kere okuduktan sonra yırtıp attım. Evde böcek ilacı olmadıktan sonra bu yazının ne faydası var. Piyanoda bile tahtakuruları geziniyor... Bugünkü konuşmam için seçtiğim konu tütün tüketiminin insanoğluna verdiği zarar. Aslında ben de sigara içiyorum ama karım bugün tütünün zararları hakkında bir şeyler okumamı emretti ve böylece hakkında konuşacak bir şeyler çıktı. Tütün hakkında konuşmamı istiyorsa tütün hakkında konuşurum, benim için fark etmez; size gelince bayanlar baylar, konuşmamı büyük bir dikkatle dinlemenizi öneririm aksi takdirde bir şey anlayamazsınız. Aranızda böyle ciddi, bilimsel bir konudan ürken, hoşlanmayan, konuşmayı dinleyemeyecek olan varsa gitsin.

(Yeleğini düzeltir.)

Eğer aramızda doktor varsa konuşmamdan faydalı bilgiler alabilecekleri için daha dikkatli dinlemelerini öneriyorum, çünkü tütün zararlı etkilerinin yanı sıra tıpta da kullanılır. Örneğin bir sineği enfiye kutusunun içine koyarsak, muhtemelen sinirleri zarar göreceğinden ölecektir. Tütün her şeyden önce bir bitkidir... Genellikle konuşma yaparken sağ gözümü kırparım ama siz aldırmayın; heyecandan oluyor. Aslında genel olarak da sinirli biriyimdir, gözümü kırpmayaysa tam olarak 13 Eylül 1889’da, karım dördüncü kızımız Varvara’yı dünyaya getirdiğinde başladım. Bütün kızlarım ayın 13’ünde doğdu. Bununla birlikte...

(Saate bakar.)

Zamanımız az olduğundan konunun dışına çıkmayalım. Aklınızda bulunsun, karım müzik okulu ve özel bir pansiyon, aslında tam anlamıyla pansiyon değil de onun gibi bir şey işletir. Laf aramızda parasızlıktan yakınmaya bayılır ama yastığının altında kırk-elli bini vardır, benimse beş kuruşum bile yok; neyse konumuza dönelim! Ben pansiyonun mali işlerine bakarım. Erzak alırım, çalışanları kontrol ederim, harcamaları yazarım, defterlere bakarım, tahtakurularını hallederim, karımın köpeğini gezdiririm, fare yakalarım... Dün akşamki görevim, bugünkü gözlemeler için aşçıya un ve yağ götürmekti. Neyse efendim, bugün gözlemeler piştiğinde karım mutfağa geldi ve üç öğrencinin bademcikleri şiştiği için gözlemeleri yemeyeceğini söyledi. Bu yüzden birkaç gözleme arttı. Nereye koymamızı emredersiniz? Karım önce kilere koymamızı emretti, sonra düşündü, düşündü ve şöyle dedi: “Bu gözlemeleri sen ye bostan korkuluğu.” Keyfi yerinde olmadığı zaman beni böyle çağırır: Bostan korkuluğu, yılan ya da şeytan. Ama ben niye şeytan oluyormuşum? Keyfi hiçbir zaman yerinde değildir. Yemedim, karnım daima aç olduğundan çiğnemeden yuttum.

Mesela dün bana öğle yemeği vermedi. “Senin yemeğe ihtiyacın yok,” dedi. Ama yine de...

(Saate bakar.)

Gevezelik ettik ve konudan biraz uzaklaştık. Devam edelim. Eminim bu konuşmanın yerine bir aşk şarkısı, ne bileyim bir senfoni ya da arya dinlemeyi tercih ederdiniz...

(Şarkı söylemeye başlar.)

“Tutkulu gözlerinizin ateşinden gözlerimizi alamıyoruz...” Bu şarkıyı nerede duyduğumu hatırlamıyorum... Bu arada, karımın müzik okulunda mali işlere bakmanın yanı sıra matematik, fizik, kimya, coğrafya, tarih, solfej, edebiyat gibi dersleri vermek de benim görevimdir. Dans ve şan derslerini benim vermeme rağmen karım dans, şan ve resim dersi için ayrıca para alır. Müzik okulumuz Pyatisobaçe Sokağı, 13 numaradadır. Herhâlde benim bu kadar talihsiz olmamın nedeni de 13 numarada oturmamız. Bütün kızlarım ayın 13’ünde doğdu ve evimizin 13 penceresi var... Neyse konumuza dönelim! Karımla görüşmek isterseniz her zaman evde bulabilirsiniz, okulun broşürünü de kapıcı tanesi otuz kapiğe satıyor.

(Cebinden birkaç broşür çıkarır.)

Ama isterseniz birer tane verebilirim şimdi. Tanesi 30 kapik! Kim ister?

(Kısa bir sessizlik olur.)

Kimse istemiyor mu? Yirmi kapik olsun!

(Kısa bir sessizlik olur.)

Tüh! Neyse 13 numara. Hayatta hiçbir şey başaramadım, yaşlandım, aptallaştım... Burada bu konuşmayı yaparken eğleniyor görünebilirim ama aslında avazım çıktığı kadar bağırmak ya da çok uzak bir yere kaçmak geliyor içimden.

Derdimi anlatacak kimsem yok, hatta bazen ağlamak istiyorum... Kızların var diyeceksiniz... Olmaz olsunlar. Dertlerimi anlattığım zaman gülmekten başka bir şey yapmıyorlar... Karımın yedi kızı var... Yok, özür dilerim, altı galiba...

(Hemen düzeltir.)

Yo, yo, yedi! En büyükleri Anna yirmi yedi yaşında, en küçüğü on yedi. Bayanlar ve baylar!

(Arkasına bakar.)

Evet talihsizim, aptala döndüm, önemsiz bir adamım ama şunu da biliniz ki en mutlu babalardan biriyim aslında. Böyle olmalı yoksa aksini söylemeye cesaret edemezdim. Ah bir bilseniz! Karımla otuz üç yıldır birlikteyiz ve bu yıllar hayatımın en iyi yıllarıydı, en iyi olmasa bile iyi yıllardı. Tek bir mutlu an gibi geçip gitti, aslında şeytan götürsün hepsini.

(Arkasına bakar.)

Daha gelmediğine göre her şeyi açıkça söyleyebilirim... Çok korkuyorum. Bana baktığı zaman tir tir titriyorum. Şunu da söyleyeyim: Kızlarımın bu yaşa kadar evlenip gitmemelerinin nedeni utangaçlıkları ve erkeklerle hiç görüşmemeleridir. Karım parti vermez, kimseyi yemeğe davet etmez; çok cimri, sinirli, huysuz bir kadındır ve bu nedenle kimse kapımızı çalmaz, ama size bir sır vereyim...

(Sahnenin önüne yaklaşır.)

Karımın kızlarını bayramlarda teyzeleri Natalya Semyonovna'nın evinde görebilirsiniz. Bu kadıncağızın romatizması vardır ve siyah puantiyeli sarı elbisesiyle hamamböceğine benzer. Çok güzel mezeleri vardır. Hatta karım olmadığı zamanlarda...

(İçme işareti yapar.)

Şunu söyleyeyim, ben bir kadeh şarapla bile sarhoş olurum; sarhoş olduğumda önce mutlu olurum, sonra nedense birden hüzünlenirim; aklıma gençlik yıllarım gelir ve nasıl da kaçıp gitmek isterim bir bilseniz!

(Heyecanla.)

Her şeyi bırakıp, ardıma bakmadan kaçmak... Ama nereye? Nereye olursa... Beni kocamış, zavallı bir aptala, kocamış zavallı bir salağa çeviren bu çürümüş, adi, bayağı hayattan, otuz üç yıldır işkence eden budala, dar kafalı, zalim, sinirli, pinti karımdan, müzikten, mutfaktan, kadın parasından, bütün bu saçmalıklardan, bayağılıklardan kurtaracak herhangi bir yere kaçmak... Çok uzaklarda bir tarlada durup, engin gökyüzünün altında bir ağaca, direğe, korkuluğa yaslanarak gece boyunca sakin, parlak mehtabı seyretmek ve her şeyi unutmak, unutmak istiyorum... Hiçbir şey hatırlamamayı ne çok isterdim! Otuz üç yıl önce evlendiğim günden beri giydiğim bu pis, eski frakı çıkartıp atmayı ne çok isterdim!

(Frakını çıkartıp atar.)

Hayır amaçlı konuşmaları hep bu frakla yapıyorum... Alın işte!

(Ayaklarıyla çiğner.)

Alın işte! Bu yıllanmış, sırtı yırtılmış yelek kadar yaşlı, yıpranmış ve perişanım.

(Dönüp yeleğin arkasını gösterir.)

Hiçbir şey istemiyorum! Bir zamanlar daha iyi durumdaydım, daha temizdim; gençtim, zekiydim, üniversiteye gidiyordum, hayallerim vardı, iyi bir adam

olduğumu düşünürdüm. Artık hiçbir şey istemiyorum! Sadece dinlenmek... Dinlenmek istiyorum!

(Yan tarafa bakar ve çabucak frakını giyer.)

Karım yanda... Gelmiş ve beni bekliyor...

(Saate bakar.)

Vakit de çok ilerlemiş... Eğer size sorarsa, lütfen konuşmanın... Bostan korkuluğunun, yani benim çok başarılı olduğumu söyler misiniz?

(Yana bakar, boğazını temizler.)

Buraya bakıyor...

(Sesini yükseltir.)

Daha önce de söylediğim gibi tütün çok zararlı bir bitkidir; bu yüzden ne olursa olsun sigara içmeyin; umarım “Tütünün Zararları” başlıklı bu konuşmam sizlere faydalı olmuştur. Söyleyeceklerim bu kadar. Dixi et animam levavi![1]

(Eğilerek selam verir ve kasılarak çıkar.)

Perde

Kuğunun Şarkısı

(Kalkhas)

Tek Perdelik Dram Etüdü

Kişiler

VASİLİY VASİLİÇ SVETLOVİDOV	Komedya oyuncusu, altmış sekiz yaşında.
NİKİTA İVANIÇ	Yaşlı suflör.
Olaylar bir taşra tiyatrosunun sahnesinde, geceleyin, oyundan sonra geçer.	

Bir taşra tiyatrosunun gösterişsiz sahnesi. Sağ tarafta boyasız, üstünkörü yapılmış, soyunma odalarına açılan kapılar; sahnenin sol ve arka tarafı işe yaramaz çer çöple kaplıdır. Sahnenin ortasında ters dönmüş bir tabure. Gece. Karanlık.

1. Sahne

(Svetlovidov üzerinde Kalkhas[2] kostümü, elinde mumla soyunma odasından çıkar ve kahkaha atar.)

SVETLOVİDOV

Şu işe bak! Ne denir buna! Soyunma odasında uyuya kalmışım! Oyun çoktan bitmiş, tiyatro boşalmış, bense hiçbir şey olmamış gibi içeride horlamışım. Ah koca kafalı ihtiyar, ah koca kafalı seni! Kocamış bir köpekten farkın yok! O kadar içtin ki oturduğun yerde sızıp kaldın! Ne zekice ama! Aferin sana!

(Bağırır.)

Yegorka, Yegorka seni iblis! Petruşka! Kesin uyuyakalmıştır, top patlasa uyanmaz bu iblisler! Yegorka!

(Tabureyi düzeltip oturur ve mumu yere koyar.)

Çıt yok, sadece sesimin yankısı... Yegorka ve Petruşka bugün gelip benden iyi çalışmaları karşılığı üç ruble aldılar ama şimdi ortada yoklar. Gitmişler; herhâlde tiyatronun kapısını da kilitlemiştir alçaklar...

(Başını çevirir.)

Sarhoş olmuşum! Üff! Yardım gösterisi hatırına bugün kaç şarap, kaç bira içtim Tanrım! Bütün vücudum yanıyor, ağzımın içinde de yirmi dil var sanki... İğrenç...

(Kısa bir sessizlik olur.)

Aptallık... Bu yaşlı ahmak sarhoş oldu ve neye sevindiği için içtiğini bile bilmiyor... Üff, Tanrım!.. Belim ağrıyor, başım çatlıyor, her tarafım üşüyor, ruhumsa bir mahzen kadar soğuk ve karanlık. Tanrı cezanı versin, sağlığına acımasan bile en azından yaşını düşünmeliydin Soytarı İvanıç...

(Kısa bir sessizlik olur.)

Yaşlandım artık! Kurnazlık da etsem, cesur görünmeye de çalışsam, aptalı da oynasam yaşamım geçti gitti artık... Tam altmış sekiz yıl, saygılarımla! Geri gelmeyecek... Bütün şişeyi içtim, dibinde biraz kaldı... Birkaç damla... İşte böyle... Durum bu Vasyuşa... İstesen de istemesen de ölü adam rolünü prova etmenin vakti geldi. Ölüm çok yakınında artık...

(İleriye bakar.)

Kırk beş yıldır sahnedeyim bir tiyatroyu ilk defa geceleyin görüyorum... Evet ilk defa... Tanrı canımı alsın, çok enteresan...

(Sahnenin önüne yaklaşır.)

Hiçbir şey görünmüyor... Biraz suflör bölmesi... İşte nota sehpası, masa... Onlar dışında her yer karanlık! İçinde ölümün bile saklanabileceği, mezara benzeyen, dipsiz bir çukur... Bırr!... Soğuk... Salonda, şömine bacalarından içeriye giren rüzgâr gibi bir rüzgâr esiyor. Tam ruh çağırılacak yer! Çok ürkütücü... Lanet olsun... İçim ürperdi...

(Bağırır.)

Yegorka! Petruşka! Neredesiniz Tanrı'nın belaları! Neden aklıma böyle uğursuz şeyler geliyor? Tanrım, böyle şeyler söylemeyi bırakmalısın, içmeyi bırakmalısın, yaşlandın artık, ölmek üzeresin... İnsanlar altmış sekiz yaşında gece duasına giderler, ölüme hazırlanırlar, ya sen ne yapıyorsun?.. Tanrım! Ahlaksız sözler, sarhoş bir beden, bu soytarı kostümü... Bakılacak gibi değil! Gidip üstümü değiştireyim... Korkunç! Bütün gece burada böyle oturursam korkudan ölebilirim...

(Soyunma odasına gider. Svetlovidov odasına giderken sahnenin en arka tarafındaki soyunma odasının kapısında beyaz geceliğiyle Nikita İvanıç görünür.)

2. Sahne

(Svetlovidov ve Nikita İvanıç.)

SVETLOVİDOV

(Nikita İvanıç'ı görünce korkudan çığlık atar ve geri geri gider.)

Kimsin sen? Nereden çıktın?

(Ayağını yere vurur.)

Kimsin?

NİKİTA İVANIÇ

Benim efendim!

SVETLOVİDOV

Sen kimsin?

NİKİTA İVANIÇ

(Yavaşça Svetlovidov'a yaklaşır.)

Benim efendim, suflör Nikita İvanıç... Benim Vasil Vasiliç!

SVETLOVİDOV

(Bitap bir hâlde kendini tabureye atar, zorlukla nefes alır, tüm vücudu titrer.)

Tanrım! Kim bu? Sen... Sen misin Nikituşka? Ne... Neden geldin buraya?

NİKİTA İVANIÇ

Geceleri buradaki soyunma odasında kalıyorum efendim. Lütfen Aleksey Fomiç'e söylemeyin efendim... Tanrı şahidim olsun kalacak başka yerim yok efendim...

SVETLOVİDOV

Sensin demek Nikituşka... Tanrı'ya şükür! On altı kere sahneye çağırdılar, üç tane çelenk ve daha bir sürü şey verdiler... Hepsi çok coşkuluydu ama bir tanesi bile bu sarhoş ihtiyarı uyandırıp evine bırakmadı... Ben yaşlı bir adamım Nikituşka... Altmış sekiz yaşındayım... Hastayım! Kalbim iyice yoruldu...

(Başını suflörün omzuna yaslayıp ağlar.)

Gitme Nikituşka... Yaşlıyım, güçsüzüm, ölmek üzereyim... Korkunç bir şey bu! Korkunç...

NİKİTA İVANIÇ

(Şefkat ve saygıyla.)

Vasil Vasiliç, eve gitseniz daha iyi olur efendim!

SVETLOVİDOV

Eve gitmeyeceğim! Benim evim yok. Yok! Yok! Yok!

NİKİTA İVANIÇ

Tanrım! Nerede yaşadığınızı unuttunuz mu yoksa?

SVETLOVİDOV

Oraya gitmek istemiyorum, istemiyorum! Orada tek başımayım... Kimsem yok Nikituşka, ne bir akrabam, ne karım, ne de çocuğum... Tarlalarda esen rüzgâr kadar yalnızım... Ölsem arkamdan adımı anacak kimse yok... Tek başına kalmak korkunç... Beni teselli edecek, kucaklayacak, sarhoş olduğumda yatağa yatıracak kimsem yok... Kime aidim? Kimin bana ihtiyacı var? Kim beni seviyor? Kimse beni sevmiyor Nikituşka!

NİKİTA İVANIÇ

(Ağlayarak.)

İzleyicileriniz sizi seviyor Vasil Vasiliç!

SVETLOVİDOV

İzleyicilerim gitti, uykuya dalıp soytarılarını unuttular bile! Hayır kimsenin bana ihtiyacı yok, kimse beni sevmiyor... Ne karım ne de çocuğum var...

NİKİTA İVANIÇ

Bu kadar üzülmeyin...

SVETLOVİDOV

Ben de insanım, hâlâ hayattayım, damarlarımda kan dolaşıyor, su değil... Ben soyluyum Nikituşka, aristokrat bir aileden geliyorum... Bu çukura düşmeden önce ordudaydım, topçuydum... Çok da yiğit bir delikanlıydım, yakışıklı, dürüst, cesur, tutkulu! Tanrım, bunların hepsi nereye gitti? Peki sonra nasıl oyuncu oldum Nikituşka?

(Suflör'ün eline tutunarak ayağa kalkar.)

Nereye gitti o eski günler, neredeler şimdi? Tanrım! Biraz önce şu çukura baktım da her şey yeniden aklıma geldi, her şey! Bu çukur hayatımın kırk beş yılını aldı götürdü ama ne hayat Nikituşka! Şimdi bu çukura bakıyorum da her şeyi senin yüzünü gördüğüm kadar açıkça görüyorum. Gençliğin şevki, inanç, tutku, kadınların aşkı! Kadınlar Nikituşka!

NİKİTA İVANIÇ

Vasil Vasiliç, artık yatmaya gidin isterseniz efendim!

SVETLOVİDOV

Genç bir aktörken, içime o ateş yeni düşmüşken, bir kadının sahnedeki oyunumu seyredip bana âşık olduğunu hatırlıyorum... Zarif, uzun boylu, genç, masum, yaz sabahları

söken şafak kadar ateşli bir kadındı. O mavi gözleri, güzel gülüşü geceleri gündüze çevirirdi. Denizin dalgaları kayalara karşı koyamaz, ama onun saçının dalgaları kayaları, buz dağlarını, kar kütlelerini bile parçalardı. Hatırlıyorum, bir keresinde şimdi senin karşında durduğum gibi onun karşısında durmuştum... Hayatımın en güzel anıydı, bana öyle bir bakmıştı ki o bakışları mezarda bile unutmayacağım... Şefkatli, yumuşak, derin, gençliğin ışıltısıyla dolu bakışlar. Kendimden geçtim, önünde diz çöktüm, mutluluk dilendim...

(Sesini alçaltarak devam eder.)

Ama o... o şöyle dedi: Sahneyi bırak! Sah-ne-yi-bı-rak!.. Anlıyor musun? Bir aktörü sevebilirmiş ama asla bir aktörle evlenmezmiş... Hatırlıyorum da... Kötü, soytarı gibi bir roldeydim... Oynadım ve o gün gözlerim açıldı... Sanatın kutsal bir şey olmadığını, hezeyan ve aldatma olduğunu, benim de bir köle, yabancıların boş zamanlarında oynadığı bir oyuncak, soytarı, şaklaban olduğumu anladım. Seyircilerin gerçek yüzlerini gördüm. O günden beri alkışlarına, verdikleri çelenklere, coşkularına inanmıyorum... Evet Nikituşka! Beni alkışlıyorlar, bir rubleye fotoğraflarımı alıyorlar ama onlar için bir yabancıyım; çamurdan, zenginlerle düşüp kalkan bir fahişeden farkım yok! Gösteriş yapmak için benimle tanışmak isterler, ama kız kardeşleriyle, kızlarıyla evlenmeme izin verecek kadar alçakgönüllü olamazlar... Onlara inanmıyorum!

(Tabureye oturur.)

İnanmıyorum!

NİKİTA İVANIÇ

Yüzünüz bembeyaz oldu Vasil Vasiliç! Korkutuyorsunuz beni... Lütfen artık evinize gidin efendim!

SVETLOVİDOV

Evet, gözlerim açıldı Nikituşka... Ama bu aydınlanma bana pahalıya patladı! O olaydan... O kızdan sonra boş bir şişe gibi sallanmaya, amaçsızca, geleceği düşünmeden yaşamaya başladım... Soytarı, şaklaban rollerini oynadım, maskaralıklar yaptım, aklımı yitirdim, aslında çok iyi, çok yetenekli bir aktördüm! Yeteneğimi gömdüm, konuşmamı bozdum ve bayağılaştırdım, görünüşümü mahvettim... Bu kara çukur beni yiyip yuttu! Daha önce hissetmemiştim ama bugün... Uyanıp geriye baktığımda, geçen altmış sekiz yılı gördüm. O an yaşlandığımı anladım! Şarkı söylendi ve bitti!

(Hıçkırarak ağlar.)

Şarkı bitti!

NİKİTA İVANIÇ

Vasil Vasiliç! Babacığım! Dostum... Sakin olun... Tanrım!

(Bağırır.)

Petruşka! Yegorka!

SVETLOVİDOV

Aslında ne kadar yetenekli, ne kadar güçlüydüm! Nasıl konuştuğumu, ne kadar duygusal ve dokunaklı olduğumu, bu göğüste...

(Göğsüne vurur.)

Kaç tel olduğunu hayal bile edemezsin! Soluğun kesilir! Dinle şunu... Dur, bir nefesimi ayarlayayım... “Godunov”dan bir parça:

“Korkunç İvan’ın ruhu beni evlat edindi,
Mezarından kalktı ve bana Dimitri adını verdi.

İşte bu ruh, halkı etrafıma toplayıp ayaklandırdı.
Bu ruh, Boris’i benim elimle
Kurban olmaya mahkûm etti.
Ben çareviçim. Gururlu bir Leh kızı karşısında
Kendimi bunca küçülttüğüm için utanıyorum.”

Nasıl, kötü müydü?

(Heyecanla.)

Şimdi de Kral Lear’dan bir parça... Kapkara bir gökyüzü hayal et; yağmur yağıyor, gök gürlüyor: Gürrr!... Yıldırımlar: Vızzz!.. Göğü yarıyor ve işte:

"Es rüzgâr! Yanakların çatlayana kadar es!
Çağlayanlar gibi yağ yağmur ve kasırgalar estir
Çan kulelerimizi yıkana, rüzgârgüllerimizi boğana kadar!
Siz, insanı çıldırtan cehennem ateşleri,
Ağaçları yıkan yıldırımların gururlu habercileri,
Beyaz başımı alazlayın! Ve sen her şeyi titreten gök gürültüsü,
Yer yuvarlağını dümdüz et!
Doğanın toprağını çatlat, dağılsın dört bir yana
İnsanı nankörleştiren nimetler!”

(Sabırsızca.)

Şimdi de soytarı repliği.

(Ayağını yere vurur.)

Çabuk gel soytarıyı oyna! Vaktim kalmadı!

NİKİTA İVANIÇ

(Soytarıyı oynar.)

“Neyin var dostum? Yağmurun altında titreyeceğine içeri gelsen daha iyi olmaz mı? Açıkçası amca, kızlarınla daha iyi geçinmelisin. Böyle bir gece ne aptala ne akıllıya yarar.”

SVETLOVİDOV

“Tüm gücünle kükre!
Es, yağ, gürle ve yak!
Bana acıyan kim? Ateş ve rüzgâr
Ve gök gürültüsü ve yağmur – kızlarım değil
Size zalimce yaklaşmıyorum:
Size sağlığımda çarlık vermedim,
Size çocuklarım demedim.”

Güç! Yetenek! Sanatçılık! Hâlâ bir şeyler var... Hâlâ hepsi yerinde... Eski günlerdeki gibi... Şimdi de

(Sevinç içinde bir kahkaha atar.)

Hamlet’ten bir bölüm. Tamam, başlıyorum... Nasıldı? Hah, şöyle.

(Hamlet’i oynar.)

“Hah işte flavtalar! Bana flavtanı ver!

(Nikita İvanıç’a.)

Peşimden ayrılmıyordunuz galiba.”

NİKİTA İVANIÇ

“İnanın prensim, size olan sevgimden ve krala duyduğum bağlılıktan dolayı.”

SVETLOVİDOV

“Hiçbir şey anlamadım. Bana bir şeyler çal.”

NİKİTA İVANIÇ

“Çalamam prensim.”

SVETLOVİDOV

“Rica ediyorum, lütfen!”

NİKİTA İVANIÇ

“Gerçekten çalamam prensim!”

SVETLOVİDOV

“Tanrı aşkına çal!”

NİKİTA İVANIÇ

“Flavta çalmayı bilmiyorum.”

SVETLOVİDOV

“Yalan söylemek kadar kolay. Flavtayı şöyle tut, dudaklarını buraya, parmaklarını şuraya koy – ve çalmaya başla.”

NİKİTA İVANIÇ

“Hiç şarkı bilmiyorum.”

SVETLOVİDOV

“O zaman kendine sor: Bana ne gözle bakıyorsun? Benim ruhumu çalmak istiyorsun ama flavtayla çalınacak bir şarkı bile bilmiyorsun. Yoksa ben bu flavtadan daha kötü, daha basit miyim? Benim için istediğini düşünebilirsin ama şunu

aklından çıkarma: Bana işkence edebilirsin ama beni çalamazsın!”

(Kahkaha atar ve alkışlar.)

Bravo! Bir daha! Bravo! Kim yaşlıymış? Yaşlı falan değilim! Damarlarımda oluk gibi güç akıyor; gençlik bu, dirilik, hayat! Yeteneğin olduğu yerde yaşlılık yoktur Nikituşka! Afallamış gibisin Nikituşka! Aklını mı yitirdin? Bekle biraz, kendime geleyim... Tanrım! Şunu dinle, hiç bu kadar yumuşak, bu kadar ince bir şey, böyle bir müzik duydun mu? Şşt!

“Sessiz bir Ukrayna gecesi.
Gökyüzü açık, yıldızlar parlıyor.
Üzerine uyuşukluk çökmüş
Rüzgâr istemiyor. Sadece hafifçe sallansın
Akkavakların yaprakları...”

(Kapı açılır.)

Kim o?

NİKİTA İVANIÇ

Petruşka ve Yegorka geldi herhâlde... Çok yeteneklisiniz Vasil Vasiliç, çok yetenekli!

SVETLOVİDOV

(Sesin geldiği tarafa dönüp bağırır.)

Buradayız çocuklar!

(Nikita İvanıç’a.)

Gidip giyinelim... Yaşlılık diye bir şey yoktur, bunların hepsi saçmalık.

(Sevinçle kahkaha atar.)

Sen neden ağlıyorsun? Zavallı küçüğüm, neyin var? Hiç hoş değil! Hayır dostum, öyle bakma! Neden öyle bakıyorsun?

(Gözyaşları içinde İvanıç'a sarılır.)

Ağlamamalısın... Sanatın, yeteneğin olduğu yerde yaşlılık, yalnızlık ya da hastalık diye bir şey yoktur, ölüm ise kısmen vardır...

(Ağlar.)

Yok Nikituşka, bizim şarkımız söylendi ve bitti... Yeteneğim kaldı mı benim? Sıkılmış limon, saçak buzu, paslı bir çivi gibiyim, sen ise Nikituşka yaşlı tiyatro faresisin, suflörsün... Hadi gidelim!

(Giderler.)

Yeteneğim kaldı mı benim? Artık Fortinbras rolünü oynayabilirim ancak... Onun için bile çok yaşlıyım... Othello'daki şu bölümü hatırlıyor musun?

"Elveda sakin akıl, elveda anlam
Elveda hırsı erdeme dönüştüren
Gösterişli ordular ve büyük savaşlar! Elveda!
Elveda kişneyen at ve tiz boru sesi,
Ruhları coşturan davul, kulakları yırtan asker düdüğü,
Kraliyet sancağı ve bütün iyi şeyler,
Gurur, ihtişam ve zafer!"

NİKİTA İVANIÇ

Çok yeteneklisiniz! Çok!

SVETLOVİDOV

Şu bölümü de dinle:

“Defolun! Ayın altında kırlar karanlık
Hızlı bulutlar güneşin soluk, son ışınlarını da içmiş:
Defolun! Şiddetli rüzgârlar birazdan karanlığı çağıracak,
Ve gecenin karanlığı cennetin parlak ışıklarını örtecek.”

(Nikita İvanıç’la birlikte çıkar.)

Perde ağır ağır iner.

Ayı

Tek perdelik komedi

(N.N. Solovtsov’a ithafen.)

Kişiler

YELENA İVANOVNA POPOVA	Yanakları gamzeli dul bir pomeşçik eşi.
GRİGORİY STEPANOVİÇ SMİRNOV	Gençten bir pomeşçik.
LUKA	Popova'nın yaşlı uşağı.

1. Sahne

(Popova'nın çiftlik evinin oturma odası. Büyük bir üzüntüyle, dikkatle elindeki fotoğrafa bakan Popova ve Luka.)

LUKA

Hiç iyi değil bu yaptığınız hanımefendi... Kendinizi harap ediyorsunuz... Hizmetçi, aşçıyla birlikte çilek toplamaya gitti. Nefes alan her varlık neşe içinde. Kedi bile bu neşenin kokusunu almış, avluda dolaşıp kuş avlıyor. Sadece siz manastırdaymış gibi burada oturuyor ve hiçbir şeyden zevk almıyorsunuz. Gerçekten öyle! Kapıdan dışarı adımınızı atmayalı neredeyse bir yıl oldu!..

POPOVA

Hiçbir zaman da atmayacağım... Neden dışarı çıkayım? Benim için hayatın bir anlamı kalmadı. O mezarda yatıyor, ben de kendimi dört duvar arasına gömdüm... İkimiz de öldük.

LUKA

Keşke hiç duymasaydım bu sözleri. Nikolay Mihayloviç öldü. Elimizden bir şey gelmez. Tanrı'nın takdiri. Siz üzerinize düşeni yaptınız. Matem tuttunuz. Ömür boyu ağlayıp, sızlanacak değilsiniz ya. Benim yaşlı karım da zamanı gelince göçtü gitti. Ne yapabilirim? Matemini tuttum, bir ay ağladım ama o kadar. Lazarus bir asır boyunca şarkı söylese bile karım yattığı yerden kalkmayacak.

(İç çeker.)

Komşularınızı da unuttunuz... Ne ziyaretlerine gidiyorsunuz ne de buraya gelmelerine izin veriyorsunuz. Özür dilerim ama ışık görmeyen örümcekler gibi yaşıyoruz.

Üniformamı bile fareler yedi... Etrafımızda hiç iyi insan olmasa neyse de, bütün bölge saygın insanlarla dolu oysa... Rıblov'da bir alay var. Subayları da öyle yakışıklıymış ki insan gözlerini üzerlerinden alamıyormuş! Alayda bu cuma bir balo var. Orkestra da hafta içi her gün çalıyormuş... Ne dersiniz hanımefendi! Gençsiniz, güzelsiniz, yüzünüzden kan damlıyor. Hayattan zevk almalısınız... Güzellik sonsuza dek sürmez! On yıl sonra centilmen subayların gözlerindeki pası silmeyi kendiniz isteyeceksiniz ama iş işten geçmiş olacak.

POPOVA

(Ciddileşir.)

Bana bir daha böyle konulardan bahsetmemeni rica ediyorum! Sen de biliyorsun ki Nikolay Mihayloviç öldükten sonra hayatın benim için bir anlamı kalmadı. Yaşıyor görünüyorum ama sadece görünüşte! Ölene kadar yas tutacağıma ve gün ışığını görmeyeceğime dair kendi kendime söz verdim... Anladın mı? Hayaleti onu ne kadar sevdiğimi görsün... Evet biliyorum, sen de biliyorsun, bana kötü, sert davranırdı... Hatta vefasızdı ama ben ölene kadar ona sadık kalacağım ve onu ne kadar sevdiğimi göstereceğim. Tabutlarımız yan yana yatırıldığında beni öldüğü zamanki gibi bulacak...

LUKA

Bunları söyleyeceğinize bahçede bir yürüyüşe çıkın, isterseniz Tobi'yi ya da Velikana'yı arabaya koşsunlar, komşularınızı ziyarete gidin...

POPOVA

Ah!..

(Ağlar.)

LUKA

Hanımefendi!.. Hanımım!.. Ne oldu? İsa sizinle olsun!

POPOVA

Tobi'yi ne kadar da severdi. Korçaginler'e ya da Vlasovlar'a giderken arabaya hep onu koşardı. Çok da güzel sürerdi arabayı! Yularlara tüm gücüyle asılırken ne kadar da zarif görünürdü. Hatırlıyor musun? Tobi, Tobi! Ona bugün her zamankinden daha fazla yulaf vermelerini söyle.

LUKA

Emredersiniz!

(Kapının zili çalar.)

POPOVA

(İrkilir.)

Bu da kim? Söyle, kimseyi kabul etmek istemiyorum!

LUKA

Emredersiniz hanımefendi!

(Çıkar.)

2. Sahne

(Popova yalnız.)

POPOVA

(Resme bakarak.)

Seni nasıl sevip, bağışlayabileceğimi göreceksin Nicolas... Zavallı kalbim çarpmayı bırakınca sevgim de benimle birlikte ölecek.

(Gözyaşları arasında gülümser.)

Hiç utanmıyor musun? Ben, uslu, sadık karın kendimi bu eve kapattım ve mezara kadar sana sadık kalacağım... Ya sen hiç utanmıyor musun kötü çocuk? Bana ihanet ettin, kötü davrandın, bırakıp gittin, haftalarca gelmedin...

3. Sahne

LUKA

(Telaşla girerken.)

Hanımefendi, adamın birisi gelmiş sizi soruyor. Sizi görmek...

POPOVA

Kocamın öldüğü günden beri kimseyi kabul etmediğimi söylemişsindir herhâlde.

LUKA

Söyledim ama dinlemek istemiyor. Çok önemli bir konu olduğunu söylüyor.

POPOVA

İs-te-mi-yo-rum.

LUKA

Söyledim ama... Laf anlamıyor... Küfretti ve zorla içeri girdi... Yemek odasında bekliyor...

POPOVA

(Kızgın.)

Tamam, buraya getir... Ne kadar terbiyesiz bir adam!

(Luka çıkar.)

İnsanlar ne kadar da acımasız! Benden ne istiyorlar? Neden gelip matemimi bozuyorlar?

(İç çeker.)

Kesinlikle bir manastıra kapanmam gerekiyor.

(Düşünceli.)

Evet, evet, bir manastıra...

4. Sahne

(Popova, Luka ve Smirnov.)

SMİRNOV

(İçeri girerken Luka'ya.)

Aptal, çok konuşuyorsun... Eşek herif!

(Popova'yı görünce saygıyla.)

Hanımefendi, sizinle tanışmak benim için bir onurdur, ben emekli topçu teğmeni, pomeşçik Grigoriy Stepanoviç Smirnov! Çok önemli bir konu yüzünden sizi rahatsız etmek zorunda kaldım...

POPOVA

(Elini uzatmadan.)

Ne istiyorsunuz?

SMİRNOV

Kendisiyle tanışmak şerefine eriştiğim merhum kocanız bana bin iki yüz rublelik iki senet vermişti. Yarın bir banka borcunun faizini ödemem gerekiyor. Bu nedenle hanımefendi parayı bugün ödemenizi rica ediyorum.

POPOVA

Bin iki yüz ruble... Peki nasıl oldu da kocam bu parayı size borçlandı?

SMİRNOV

Benden yulaf almıştı.

POPOVA

(İç çekerek Luka’ya.)

Söylediğimi unutma Luka! Tobi’ye bugün her zamankinden daha fazla yulaf vermelerini emret.

(Luka çıkar. Smirnov’a.)

Nikolay Mihayloviç size borçlandıysa bu para size kesinlikle ödenecektir, ama bugünlük beni bağışlayın, elimde o kadar para yok. Öbür gün kâhyam şehirden dönecek, size o gün ödeme yapabilirim ama şu anda isteğinizi yerine getiremeyeceğim... Ayrıca bugün kocam öleli tam yedi ay oluyor ve şu anda para meseleleriyle uğraşabilecek bir hâlde değilim.

SMİRNOV

Ama ben de yarın borcumu ödemezsem, sıfırı tüketecek bir hâldeyim. Malımı mülkümü haczedecekler!

POPOVA

Öbür gün paranızı alacaksınız.

SMİRNOV

Parayı öbür gün değil bugün almam gerekiyor.

POPOVA

Özür dilerim, bugün size ödeme yapamam.

SMİRNOV

Ama ben de öbür güne kadar bekleyemem.

POPOVA

Bugün param yok, ne yapabilirim?

SMİRNOV

Yani bugün ödeyemez misiniz?

POPOVA

Maalesef...

SMİRNOV

Hımm... Son sözünüz bu mu?

POPOVA

Evet, son sözüm.

SMİRNOV

Son sözünüz mü? Kesin mi?

POPOVA

Kesin.

SMİRNOV

Pekâlâ, öyle olsun. Bunu bir kenara yazıyorum.

(Omuz silker.)

Bir de bana soğukkanlı ol diyorlar! Yolda vergi tahsildarına rastladım, adam bana sordu: “Neden bu kadar sinirlisiniz Grigoriy Stepanoviç?” Nasıl sinirli olmayayım? Para lazım... Dün sabahın köründe evden çıktım, bana borcu olan herkese uğradım ama bir tanesi bile borcunu ödemedi! Köpek gibi yoruldum, gece bir Yahudi’nin hanında, votka fıçısının yanında uyudum. Alacağımı tahsil etme umuduyla yetmiş kilometre yol yapıp buraya kadar geldim ve bana “para meseleleriyle uğraşabilecek bir hâlde değilim” diyorsunuz. Nasıl soğukkanlı olayım?

POPOVA

Size her şeyi açıkça söyledim sanıyorum: Kâhyam şehirden döner dönmez paranızı alacaksınız.

SMİRNOV

Ben kâhyanızı değil sizi görmeye geldim! Kâhyanızın, ifademi bağışlayın ama cehenneme kadar yolu var!

POPOVA

Özür dilerim saygıdeğer beyefendi ama bu tarz konuşmalara, bu ses tonuna hiç alışık değilim. Sizi daha fazla dinlemeyeceğim.

(Hızla çıkar.)

5. Sahne

(Smirnov yalnız.)

SMİRNOV

Bak sen şu işe! Para meseleleriyle uğraşabilecek... Yedi ay olmuşmuş. İyi de ben bu parayı bankaya ödemek zorunda mıyım değil miyim? Size soruyorum: Zorunda mıyım değil miyim? Kocanız ölmüş, para meseleleriyle uğraşacak hâlde değilmişsiniz, bunların hepsi numara. Kahrolası kâhya şehre gitmiş, bana ne bunlardan? Ben ne yapayım? Faizcilerden kaçmak için balona mı bineyim? Ya da koşup kafamı duvara mı vurayım? Gruzdev'e gidiyorum, evde yok; Yaroşeviç saklanmış; Kuritsin'le ölesiye kavga ettik, neredeyse pencereden aşağı atıyordum; Mazutov koleraya yakalanmış; buraya geldim, para meseleleriyle uğraşabilecek hâlde değilmiş. Serserilerin hiçbiri metelik bile vermedi! Ama her şey onları çok şımarttığım için oldu, ağlamalarına, sızlanmalarına dayanamadım! Fazla nazik davrandım! Ama bekleyin! Beni tanıyacaksınız! Tanrı şahidim olsun benimle dalga geçmenize izin vermeyeceğim! Paramı alana kadar buradan ayrılmayacağım! Bırrr! Öfkeden kuduruyorum! Tanrı canımı alsın sinirden titriyorum... Tanrım, hiç iyi değilim!

(Bağırır.)

Kimse yok mu?

6. Sahne

(Smirnov ve Luka.)

LUKA

(Girer.)

Buyurun.

SMİRNOV

Bana kvas ya da su getir!

(Luka çıkar.)

Mantığa bak! Bir adamın çaresizce paraya ihtiyacı var, neredeyse kendini asacak ama hanımefendi parasını ödemiyor; çünkü para meseleleriyle ilgilenecek durumda değilmiş. Kadın mantığı işte! Sırf bu yüzden kadınlarla konuşmayı sevmem, hiçbir zaman da sevmedim. Barut dolu bir fıçının üzerine oturmayı tercih ederim. Bırr!.. Tüylerim diken diken oldu, her yanımı sinir bastı. O şiirsel varlıkları uzaktan görmek bile öfkeden bacaklarımın kasılmasına neden oluyor. İçimden imdat diye bağırmak geliyor.

7. Sahne

(Smirnov ve Luka.)

LUKA

(İçeri girer ve Smirnov'a bir bardak su uzatır.)

Hanımefendi hastalandı ve kimseyi kabul etmek istemiyor.

SMİRNOV

Defol!

(Luka çıkar.)

Hastalanmış ve kimseyi kabul etmek istemiyormuş. Gerek yok, kabul etmesin... Paramı alana kadar buradan ayrılmayacağım. Bir hafta boyunca hasta yat, ben de bir hafta burada beklerim... Bir yıl hasta yat, bir yıl beklerim... Paramı alacağım hanımefendi. Yas numaralarıyla, gamzelerinle kandıramazsın beni... Biliriz biz o gamzeleri!

(Pencereden bağırır.)

Semyon çöz atları! Gitmiyoruz! Burada kalıyorum! Ahırdakilere söyle atlara yulaf versinler! Sana söylüyorum hayvan herif, soldaki dizgine dolaşmış.

(Arabacıyı tehdit eder.)

Atlarla ilgilenmezsen senin sırtına binerim.

(Pencereden çekilir.)

Ne aksilik! Hava çok sıcak, bir kişi bile para vermedi, gece hiç uyuyamadım, bu yaslı eksik etek de para konularıyla ilgilenecek durumda değilim diyor... Başım ağrıyor... Votka mı içsem? Evet, votka içeyim.

(Bağırır.)

Kimse yok mu?

LUKA

(Girer.)

Ne istemiştiniz?

SMİRNOV

Bir bardak votka getir!

(Luka çıkar.)

Üff!

(Oturur ve üstüne başına bakar.)

Üstüme başıma da diyecek yokmuş hani! Toz içindeyim, çizmelerim pis, kaç gündür yıkanmadım, saçım başım birbirine girmiş, yeleğime samanlar yapışmış. Hanımefendi beni haydut falan sanmıştır herhâlde.

(Esner.)

Bu hâlde salona girmek pek de kibar bir davranış olmadı... Ben onun misafiri değil alacaklısıyım, alacaklıların nasıl giyineceğine dair bir kural yok...

LUKA

(İçeri girer ve votkayı uzatır.)

İyice yerleşmişsiniz beyefendi...

SMİRNOV

(Kızgın.)

Ne?

LUKA

Bir şey yok... Beyefendi... Aslında...

SMİRNOV

Kiminle konuştuğunu sanıyorsun! Kapa çeneni!

LUKA

(Kendi kendine.)

Başımıza gelene bak... Bir bu bela eksikti...

(Luka çıkar.)

SMİRNOV

Sinirim hâlâ geçmedi. O kadar sinirliyim ki her şeyi tuz buz edesim geliyor... Yine kötüleşiyorum

(Bağırır.)

Hey, buraya bak!

8. Sahne

(Popova ve Smirnov.)

POPOVA

(Yere bakarak içeri girer.)

Saygıdeğer beyefendi, uzun süreli yalnızlığım boyunca insan sesini unutmuştum. Böyle bağırarak beni rahatsız ediyorsunuz. Sükûnetimi bozmamanızı rica ediyorum.

SMİRNOV

Paramı verin gideyim.

POPOVA

Kaç kere söylemem gerekiyor: Şu anda size verebilecek kadar param yok, öbür gün alacaksınız.

SMİRNOV

Peki benim kaç kere söylemem lâzım: Parayı hemen almam gerek. Parayı bugün vermezseniz yarın kendimi asmak zorunda kalacağım.

POPOVA

Ama bugün size verecek kadar param yok, ne yapabilirim? Çok tuhafsınız.

SMİRNOV

Yani şimdi ödeme yapmayacak mısınız? Öyle mi?

POPOVA

Yapamam...

SMİRNOV

O zaman ben de paramı alana kadar buraya oturup, hiçbir yere ayrılmıyorum...

(Oturur.)

Öbür gün mü ödeyeceksiniz? Tamam! Öbür güne kadar böyle oturacağım. İşte böyle...

(Hızla kalkar.)

Size soruyorum: Benim yarın bankaya borcumu ödemem gerekiyor mu, gerekmiyor mu? Şaka yaptığımı mı sanıyorsunuz?

POPOVA

Saygıdeğer beyefendi, bağırmamanızı rica ediyorum! Burası ahır değil!

SMİRNOV

Size ahırı sormuyorum, yarın bankaya olan borcumu ödemem gerekiyor mu, gerekmiyor mu? Bunu soruyorum!

POPOVA

Bir hanımefendinin yanında nasıl davranılması gerektiğini bilmiyorsunuz!

SMİRNOV

Yanılıyorsunuz bayan, bir hanımefendinin yanında nasıl davranılması gerektiğini bilirim!

POPOVA

Hayır bilmiyorsunuz! Çok kaba bir insansınız! Saygılı insanlar bir bayanla böyle konuşmaz!

SMİRNOV

Şu işe bak! Sizinle nasıl konuşmamı emredersiniz? Fransızca olur mu?

(Sinirlenir ve Fransız aksanıyla konuşur.)

Madame, je vous prie.[3] Paramı ödemeyerek beni bahtiyar ettiniz. Ah pardon, sizi rahatsız ettim! Hava bugün sizin kadar güzel! Bu üzüntü yüzünüze hiç yakışmıyor!

(Eğilerek selam verir.)

POPOVA

Gülünç oluyorsunuz.

SMİRNOV

(Taklit eder.)

Gülünç oluyorsunuz. Kadınların yanında nasıl davranılacağını bilmiyormuşum! Madam, sizin sandığınızdan çok daha fazla kadın tanıdım ben. Kadınlar yüzünden üç kere düelloda vuruldum, on ikisini ben terk ettim, dokuzu da beni terk etti! Anladınız mı? Aptala döndüğüm, duygularımla hareket ettiğim, çok kibar davrandığım, paramparça olduğum, yerlerde süründüğüm zamanlar oldu... Sevdim, acılar gördüm, ahlar çektim, eridim bittim, tükendim, donakaldım... Deli gibi sevdim, kadınların özgürleşmesi için çene yarıştırdım, servetimin yarısını bu hoş duygu uğrunda harcadım ama bu uşaklık bitti! Artık beni sevgi yönetmiyor! Yetti! Kara gözler, tutkulu gözler, kırmızı dudaklar, gamzeli yanaklar, ay, fısıltılar, ürkek iç çekmeler; bütün bunlara artık yarım kapik bile vermem hanımefendi! Sizi hariç tutuyorum ama en küçüğünden en büyüğüne bütün kadınlar numaracı, yapmacık, dedikoducu, nefret dolu, yalancı, kendini beğenmiş, mızmız, acımasız, mantıksızdır ve bunları göz önüne alırsak...

(Alnına vurur.)

Açık sözlülüğümü mazur görün, bir serçe bile etek giymiş bir düşünürden on kat daha akıllıdır! Bu şairane yaratıklara bir bakın: Tüle bürünmüş, hafif bir ilahedir sanki, milyonlarca haz verir insana ama ruhuna yakından bakınca ne görüyorsunuz? Bildiğiniz timsah kalbi!

(Bir sandalyenin arkalığını tutar ama sandalye çatırdayıp kırılır.)

Ama beni en çok çileden çıkartan, timsahın, nedense hoş duyguların tümünü şaheseri, ayrıcalığı ve kendi tekelinde sanmasıdır! Hepsi yerin dibine batsın, kadınlar süs köpeklerinden başka herhangi birini nasıl seveceklerini biliyorlarsa beni ayağımdan şu çiviye asın! Kadınlar aşkta sadece sızlanmayı ve gözyaşı dökmeyi bilir! Erkek acı çekip fedakârlıkta bulunurken kadın bütün aşkını sadece eteklerini sallayarak ve arkasında toplamaya çalışarak gösterir. Başınıza kadın olmak gibi bir talihsizlik gelmiş, dolayısıyla kadın doğasını benden daha iyi bilirsiniz. Bana gerçeği söyleyin: Hayatınızda hiç dürüst, samimi ve sadık bir kadın gördünüz mü? Görmediniz! Sadece bazı yaşlı ve çirkin kadınlar samimi ve sadık olur! Boynuzlu bir kedi ya da beyaz bir çulluk görme ihtimali, sadık bir kadın görme ihtimalinden daha fazladır!

POPOVA

Peki sizce kim samimi ve aşkına sadık? Erkekler mi?

SMİRNOV

Evet, erkekler!

POPOVA

Erkeklermiş!

(Acı acı güler.)

Erkekler samimi ve aşkına sadık! Bir yaşıma daha girdim!

(Hiddetle.)

Ne hakla böyle konuşabiliyorsunuz? Erkekler samimi ve sadıkmış! Geçmişte tanımış olduğum ve bugün tanıdığım erkeklerin arasında en iyisi rahmetli kocamdı... Onu tutkuyla, bütün benliğimle, sadece şefkatli, düşünceli bir kadının sevebileceği gibi seviyordum; ona gençliğimi, mutluluğumu, hayatımı, servetimi verdim; hepsini emrine sundum, bir puta tapar gibi tapındım ona... Ama... Sonra ne oldu? Öldükten sonra masasında bir kutu dolusu aşk mektubu buldum, aklıma geldikçe kahroluyorum. Bir keresinde bir haftalığına gitmişti, gözlerimin içine baka baka başka kadınların peşinden koşmuş, beni aldatmış, paramı sağa sola dağıtmış, duygularımla oynamış... Ben her şeye rağmen ona karşı samimi davrandım ve ona sadık kaldım... O öldü ve ben hâlâ ona sadığım. Kendimi bu dört duvar arasına hapsettim ve ölene kadar yas tutacağım...

SMİRNOV

(Aşağılar gibi güler.)

Yas! Benim kim olduğumu sanıyorsunuz anlamıyorum. Neden bu kara elbiseleri giydiğinizi ve kendinizi dört duvar arasına hapsettiğinizi bilmiyorum sanki! Siz öyle sanın! Bunlar öylesine gizemli, öylesine şiirsel ki! Evinizin önünden geçen herhangi bir askeri okul öğrencisi ya da şair pencerelere bir göz atar ve şöyle düşünür: “Burada kocasına duyduğu aşk yüzünden kendini dört duvar arasına gömmüş gizemli Tamara yaşıyor.” Biliriz biz bu numaraları!

POPOVA

(Sinirlenir.)

Ne diyorsunuz? Ne cüretle bunları söylüyorsunuz?

SMİRNOV

Kendinizi diri diri buraya gömmüşsünüz ama burnunuzu pudralamayı ihmal etmemişsiniz!

POPOVA

Benimle böyle konuşmaya nasıl cüret edebilirsiniz?

SMİRNOV

Bağırmayın lütfen. Ben sizin kâhyanız değilim! Bırakın her şeyi açıkça söyleyeyim. Ben kadın değilim ve düşündüklerimi açıkça söylemeye alışkınım! Lütfen bağırmayın!

POPOVA

Ben bağırmıyorum, siz bağırıyorsunuz! Lütfen rahat bırakın beni!

SMİRNOV

Paramı verin gideyim.

POPOVA

Size para mara vermeyeceğim!

SMİRNOV

Hayır, vereceksiniz!

POPOVA

Sizin gibi kötü yürekli birine beş kuruş vermem! Lütfen beni yalnız bırakır mısınız?

SMİRNOV

Ben sizin kocanız ya da nişanlınız değilim. Bana böyle numaralar yapmayın lütfen.

(Oturur.)

Bundan hiç hoşlanmadım.

POPOVA

(Sinirden soluğu kesilerek konuşur.)

Bir de oturuyor musunuz?

SMİRNOV

Evet, oturuyorum.

POPOVA

Gitmenizi rica ediyorum.

SMİRNOV

Paramı verin...

(Kendi kendine.)

Yine öfkelendim!

POPOVA

Kendini beğenmiş bir terbiyesizle konuşmak istemiyorum! Lütfen pılınızı pırtınızı toplayıp gidin!

(Kısa bir sessizlik olur.)

Gitmiyor musunuz?

SMİRNOV

Gitmiyorum.

POPOVA

Öyle mi?

SMİRNOV

Öyle.

POPOVA

Öyle olsun!

(Zili çalar.)

9. Sahne

(Öncekiler ve Luka.)

POPOVA

Beyefendiye kapıyı gösterir misin?

LUKA

(Smirnov'a yaklaşır.)

Beyefendi, size söylendiği zaman gidin lütfen! Terbiyesizliğe gerek...

SMİRNOV

(Hızla ayağa kalkar.)

Kes sesini! Kiminle konuştuğunu sanıyorsun! Un ufak ederim seni!

LUKA

(Kalbini tutarak.)

Tanrım, koru bizi! Azizler aşkına!

(Kendini koltuğa bırakır.)

Fenalaşıyorum, nefes alamıyorum!

POPOVA

Daşa nerede? Daşa!

(Bağırır.)

Pelageya! Daşa!

(Zili çalar.)

LUKA

Herkes çilek toplamaya gitti... Evde kimse kalmadı... Fenalaşıyorum! Su verin!

POPOVA

Lütfen pılınızı pırtınızı toplayıp gidin!

SMİRNOV

Biraz daha nazik olamaz mısınız?

POPOVA

(Yumruklarını sıkar ve ayaklarını yere vurur.)

Köylünün tekisiniz! Vahşi bir ayısınız! Vahşi! Canavar!

SMİRNOV

Ne? Ne dediniz bakayım?

POPOVA

Vahşi bir ayısınız, canavarsınız dedim!

SMİRNOV

(Üzerine yürür.)

Bana böyle hakaret etme hakkını size kim verdi?

POPOVA

Hakaret ediyorum işte... Ne olacakmış? Sizden korktuğumu mu sanıyorsunuz?

SMİRNOV

Siz de şairane bir varlık olduğunuz için bu hakaretin bedelini ödemekten kurtulacağınızı mı sanıyorsunuz? Öyle mi? Haddinizi aşmayın!

LUKA

Tanrım, koru bizi! Azizler aşkına! Su!

SMİRNOV

Sizi düelloya davet ediyorum!

POPOVA

Güçlü yumruklarınız, boğa gibi boynunuz olduğu için sizden korkacağımı mı sandınız? Sizin gibi bir cahilden?

SMİRNOV

Yine haddinizi aşıyorsunuz! Kadın, zayıf cins bile olsa kimsenin bana hakaret etmesine izin vermem!

POPOVA

(Smirnov'un sesini bastırmaya çalışır.)

Ayı! Ayı! Ayı!

SMİRNOV

Yeter! Bundan böyle hakaretlerin cezasını yalnızca erkekler çekmeyecek! Eşitlikse her yerde eşitlik! Lanet olsun! Haddinizi aştınız iyice!

POPOVA

Düello mu istiyorsunuz? Önden buyurun!

SMİRNOV

Hemen geliyorum!

POPOVA

Kocamdan kalan tabancaları alıp geliyorum...

(Hızla çıkar ve hemen geri döner.)

Şu bakır rengindeki alnınıza delik açmak büyük bir zevk olacak! Şeytan görsün yüzünüzü!

(Çıkar.)

SMİRNOV

Onu ördek gibi vuracağım. Ben ne çocuğum ne de sevimli bir köpek yavrusu. Zayıf cins de umurumda bile değil!

LUKA

Saygıdeğer efendim!

(Dizlerinin üstüne çöker.)

Benim gibi ihtiyar bir adama acıyın da bir iyilik yapın: Gidin buradan! Korkudan ölecektim, şimdi de düello edeceksiniz!

SMİRNOV

(Luka'yı dinlemez.)

Düello, kadın erkek eşitliği, kadınların kurtuluşu budur işte! Al sana eşitlik! Prensip olarak onu ördek gibi vuracağım! Ne kadınmış ama!

(Taklit eder.)

"Şeytan görsün yüzünüzü... Alnınıza delik açmak büyük bir zevk olacak..." Vay be, ne kadın! Yüzü kıpkırmızı oldu, gözleri parladı, düelloyu kabul etti! Şerefim üzerine yemin ederim hayatımda ilk defa böyle bir kadın görüyorum...

LUKA

Gidin beyefendi! Sonsuza dek duacınız olurum!

SMİRNOV

Bu kadın! Bu kadını anlıyorum işte! Gerçek bir kadın! Bedbaht değil, miskin değil, ateş gibi, barut gibi, fişek gibi! Onu öldürmek acı olacak!

LUKA

(Ağlayarak.)

Beyefendi gidin lütfen!

SMİRNOV

Çok hoşlandım bu kadından! Çok! Gamzelerine rağmen sevdim onu! Alacağımdan bile vazgeçebilirim... Sinirim de geçti... Olağanüstü bir kadın!

10. Sahne

(Öncekiler ve Popova.)

POPOVA

(Tabancalarla girer.)

İşte tabancalar... Ama düelloya başlamadan bana nasıl ateş edeceğimi göstermeniz gerekiyor... Hayatımda tabanca almadım elime.

LUKA

Ulu Tanrım acı bize... Gidip arabacıyla bahçıvanı bulayım... Nereden geldi bu bela başımıza?

(Çıkar.)

SMİRNOV

(Tabancaları inceler.)

Bakın, birkaç cins tabanca vardır... Düellolarda genellikle kapsüllü Mortimerler kullanılır. Sizin tabancalarınız kovanı otomatik olarak dışarı atan Smith Wesson, revolver... mükemmel tabancalar! Bunlar gibi bir çiftin fiyatı en az doksan ruble... İşte böyle tutacaksınız...

(Kendi kendine, alçak sesle.)

Gözleri! Ah o gözleri! Yakıp bitirdi beni!

POPOVA

Böyle mi?

SMİRNOV

Evet, öyle... Sonra horozu kaldırırsınız... İşte böyle nişan alırsınız... Başınız yukarıda, kollarınız ileride... İşte böyle...

Parmağınızla tetiğe basarsınız. Hepsi bu kadar... Ana kural şudur: Heyecanlanmayın ve nişan alırken acele etmeyin... Elinizi titretmemeye çalışın.

POPOVA

Anladım... Burası düello yapmak için uygun değil, bahçeye çıkalım.

SMİRNOV

Olur. Yalnız sizi uyarayım, ben havaya ateş edeceğim.

POPOVA

Bu da nereden çıktı! Neden?

SMİRNOV

Çünkü... Çünkü... Ben öyle istiyorum!

POPOVA

Korktunuz mu yoksa? Aa! Hayır beyefendi bu işten kaçamazsınız! Lütfen beni takip edin! Alnınıza bir delik açmadan sakinleşemem... O alından öyle nefret ediyorum ki! Korktunuz mu?

SMİRNOV

Evet, korktum.

POPOVA

Yalan söylüyorsunuz! Neden düello etmek istemiyorsunuz?

SMİRNOV

Çünkü... Çünkü ben... Sizden çok hoşlandım.

POPOVA

(Acı acı güler.)

Benden hoşlanmışmış! Bunu söylemeye cesaret ediyor bir de!

(Kapıyı gösterir.)

Gidebilirsiniz!

SMİRNOV

(Hiçbir şey söylemeden tabancayı bırakır, şapkasını alır ve yürümeye başlar; kapının yanında durur, yarım dakika boyunca hiçbir şey söylemeden bakışırlar; çekinerek Popova'ya yaklaşır ve konuşmaya başlar.)

Beni dinleyin... Bana hâlâ kızgın mısınız? Ben de çok kızgınım ama anlarsınız... Nasıl söylesem... İşin doğrusu... Görüyorsunuz... Böyle bir olayda... Aslında...

(Bağırır.)

Sizden hoşlandıysam suç benim mi?

(Sandalyenin arkalığını tutar ama sandalye çatırdar ve kırılır.)

Kahretsin, mobilyalarınız da ne kadar narinmiş! Sizden çok hoşlandım! Anlıyor musunuz? Âşık olmak üzereyim!

POPOVA

Gidin başımdan! Sizden nefret ediyorum!

SMİRNOV

Tanrım, ne kadın! Böylesine hiç rastlamadım! Tanrım, ne oldu bana! Fare gibi kapana kısıldım!

POPOVA

Defolun gidin, yoksa vururum!

SMİRNOV

Vurun! Bu olağanüstü gözlerin bakışları altında küçücük, kadife gibi ellerin tuttuğu tabancadan çıkan kurşunla ölmenin beni ne kadar mesut edeceğini anlayamazsınız... Deliye döndüm! Düşünün ve karar verin, çünkü şimdi gidersem birbirimizi bir daha hiç göremeyeceğiz! Kararınızı verin... Ben soylu, dürüst bir adamım, yıllık on bin gelirim var... Havaya attığınız bir kapiği tam ortasından vururum... Mükemmel atlarım var... Benimle evlenir misiniz?

POPOVA

(Hiddetle tabancayı sallayarak.)

Yeter artık! Düelloya!

SMİRNOV

Deliye döndüm... Hiçbir şey anlamıyorum...

(Bağırır.)

Kimse yok mu? Su getirin!

POPOVA

(Bağırır.)

Düelloya!

SMİRNOV

Aklımı kaybettim, deli gibi âşık oldum!

(Popova'nın elini sıkıca yakalar, Popova acıdan çığlık atar.)

Sizi seviyorum.

(Dizlerinin üstüne çöker.)

Daha önce hiç kimseyi sevmediğim kadar seviyorum! On iki kadını ben terk ettim, dokuzu beni bıraktı ama bir tanesini bile sizi sevdiğim kadar sevmedim... Yanıyorum, eriyip bitiyorum... Dizlerimin üzerine çöktüm, size evlenme teklif ediyorum... Utanıyorum, yüzüm kızarıyor! Beş yıldır âşık olmamıştım, aşka tövbe etmiştim ama sanki o tövbeyi eden ben değilmişim gibi birdenbire size âşık oldum! Benimle evlenir misiniz? Evet mi hayır mı? İstemiyor musunuz? Kabul etmek zorunda değilsiniz!

(Ayağa kalkar ve hızlıca kapıya doğru ilerler).

POPOVA

Bekleyin...

SMİRNOV

(Durur.)

Efendim?

POPOVA

Bir şey yok gidebilirsiniz ya da durun... Hayır, gidin! Sizden nefret ediyorum! Ya da hayır, gitmeyin! Ah, ne kadar kızgınım bir bilseniz!

(Tabancayı masaya bırakır.)

Bu pis şeyi tutmaktan parmaklarım uyuştu...

(Sinirden şalını yırtar.)

Niye hâlâ duruyorsunuz? Defolun!

SMİRNOV

Elveda.

POPOVA

Evet, evet, gidin!

(Bağırır.)

Nereye gidiyorsunuz? Bekleyin... Hayır gidin. Ah çok kızgınım! Yaklaşmayın, yaklaşmayın!

SMİRNOV

(Popova'ya yaklaşır.)

Ben de kendime kızıyorum! Âşık oldum, lise öğrencisi gibi diz çöktüm... Gözyaşı döktüm...

(Sertçe.)

Sizi seviyorum! Sizi sevmek ne işime yarayacaksa! Yarın bankaya borcumu ödemem gerekiyor, hasat başladı, siz ise burada...

(Beline sarılır.)

Bunun için kendimi hiç affetmeyeceğim...

POPOVA

Çekilin! Çekin ellerinizi! Sizden... Nefret ediyorum! Bu ne cüret!

(YUzun uzun öpüşürler.)

11. Sahne

(Öncekiler, elinde baltayla Luka, elinde orakla bahçıvan, elinde tırmıkla arabacı, elinde sopayla işçi.)

LUKA

(Öpüşürlerken görür.)

Tanrım sen bizi koru!

(YKısa bir sessizlik olur.)

POPOVA

(Yere bakarak.)

Luka, ahırdakilere söyle de bugün Tobi'ye hiç yulaf vermesinler.

Perde

Evlenme Teklifi

Tek Perdelik Komedi

Kişiler

STEPAN STEPANOVİÇ ÇUBUKOV	Pomeşçik.
NATALYA STEPANOVNA	Kızı, 25 yaşında.
İVAN VASİLYEVİÇ LOMOV	Çubukov'un komşusu, sağlıklı, şişman ama hastalık hastası bir pomeşçik.
Olaylar Çubukovların çiftlik evinde geçer.	

1. Sahne

(Çubukov'un oturma odası. Çubukov ve frakla beyaz eldivenler giymiş Lomov.)

ÇUBUKOV

(Lomov'a doğru yürür.)

Kimleri görüyorum! İvan Vasilyeviç! Çok sevindim!

(Elini sıkar.)

Bu ne sürpriz azizim... Nasılsınız?

LOMOV

Teşekkürler! Ya siz!

ÇUBUKOV

İdare eder, yaşayıp gidiyoruz işte. Oturun lütfen... Komşularınızı iyice unuttunuz dostum. Neden böyle resmi giyindiniz? Frak, eldivenler falan... Bir yere mi gidecektiniz?

LOMOV

Hayır, sadece sizi görmeye geldim sevgili Stepan Stepaniç.

ÇUBUKOV

O zaman neden böyle frak giydiniz dostum? Noel ziyaretine gelmiş gibi!

LOMOV

Mesele şu ki...

(Koluna girer.)

Sizden bir şey rica etmeye gelmiştim sevgili Stepan Stepaniç. Sizden daha önce de birkaç kere yardım istemiştim ve siz her zaman, nasıl söylesem... Kusuruma bakmayın, biraz heyecanlıyım... Biraz su alabilir miyim sevgili Stepan Stepaniç.

(Suyu içer.)

ÇUBUKOV

(Kendi kendine alçak sesle.)

Para istemek için gelmiş! Havasını alır!

(Yüksek sesle.)

Sorun nedir yakışıklı dostum?

LOMOV

Biliyorsunuz saygıdeğer Stepaniç, özür dilerim Stepan Saygıyeviç... Yani gördüğünüz gibi son derece heyecanlıyım. Kısacası, bana bir tek siz yardım edebilirsiniz, tabii ki yardımınızı hak etmiyorum... Sizden yardım beklemeye layık da değilim...

ÇUBUKOV

Lafı dolandırmayın dostum! Açıkça söyleyin ne istediğinizi.

LOMOV

Şimdi... Şimdi söyleyeceğim. Açıkçası buraya kızınız Natalya Steponavna'yı istemek için geldim.

ÇUBUKOV

(Sevinçle.)

Tanrım! İvan Vasilyeviç! Tekrar edin lütfen, tam anlayamadım.

LOMOV

Kızınızla evlenmekten onur...

ÇUBUKOV

(Sözünü keser.)

Sevgili dostum... Çok sevindim... Gerçekten çok mutlu oldum.

(Kucaklayıp öper.)

Uzun süredir ben de böyle bir şey olmasını diliyordum.

(Ağlamaya başlar.)

Sizi her zaman öz oğlum gibi sevmişimdir. Tanrı ikinize de sağduyu, aşk ve bunun gibi şeyler versin. Hep çok istemiştim... Niye böyle birdenbire aptallaştım? Sevincimden şapşala döndüm! Ah, bütün kalbimle... Ben gidip Nataşa'yı çağırayım.

LOMOV

(Heyecanla.)

Saygıdeğer Stepan Stepaniç ne dersiniz, kabul eder mi acaba?

ÇUBUKOV

Her şey meydandayken, birdenbire neden reddetsin dostum? O da herhâlde kedi gibi âşık falandır... Şimdi gidiyorum!

2. Sahne

(Lomov yalnız.)

LOMOV

Çok soğuk... Sınava girecekmiş gibi titriyorum. Ama bir an önce karar vermem gerekiyor. Eğer çok düşünüp, ince eleyip sık dokursam, ideal ya da gerçek aşkı beklersem hiç evlenemem. Bırr! Çok soğuk... Natalya Stepanovna mükemmel bir ev kadını, çirkin sayılmaz, eğitimli... Daha ne isteyeyim? Heyecandan kulaklarım çınlamaya başladı.

(Su içer.)

Ama benimle evlenmek zorunda değil. Birincisi ben otuz beş yaşındayım, yani kritik bir yaştayım. İkincisi artık düzenli, sakin bir hayat sürmem gerekiyor... Kalbim sorunlu, çarpıntım var, çabuk sinirleniyorum ve her zaman çok telaşlıyım. Şimdi bile dudaklarım titriyor, sağ gözüm seğiriyor... En kötüsü uykum. Yatağa zar zor gidiyorum, uykuya dalar dalmaz da sol tarafımda bir ağrı! Oradan koluma, sonra da başıma kadar çıkıyor... Deli gibi yataktan fırlıyorum, biraz dolanıyorum ama yatağa yatınca ağrı yeniden başlıyor! Her gece en az yirmi kere...

3. Sahne

(Natalya Stepanovna ve Lomov.)

NATALYA STEPANOVNA

(Girer.)

Ah sizdiniz demek! Babam bir tüccar gelmiş mallarını gösterecek demişti. Merhaba, İvan Vasilyeviç!

LOMOV

Merhaba sevgili Natalya Stepanovna!

NATALYA STEPANOVNA

Kusuruma bakmayın, önlükle çıktım... Kurutulacak baklaları ayıklıyorduk da. Ne zamandır gelmiyordunuz. Buyurun oturun...

(Otururlar.)

Kahvaltı ettiniz mi?

LOMOV

Teşekkürler, ettim.

NATALYA STEPANOVNA

Sigara içer misiniz? Kibritler burada... Hava çok güzel, dün yağmurluydu, işçiler hiçbir şey yapamadı. Siz ne kadar ot biçtiniz? Ben açgözlülük edip bütün tarlayı biçmelerini emrettim. Ama şimdi de çürümesinden korkuyorum. Belki de beklesem daha iyi olurdu. İyi ama neden frak giydiniz? Baloya falan mı gideceksiniz? Laf aramızda, çok yakışıklı olmuşsunuz... Cidden, neden böyle giyindiniz?

LOMOV

(Telaşla.)

Bakın sevgili Natalya Stepanovna... Aslında sizden beni biraz dinlemenizi rica edecektim... Biraz şaşıracak hatta kızacaksınız ama ben...

(Kendi kendine alçak sesle.)

Çok soğuk!

NATALYA STEPANOVNA

Ne diyecektiniz?

(Kısa bir sessizlik olur.)

Sizi dinliyorum!

LOMOV

Fazla uzatmamaya çalışacağım. Biliyorsunuz Natalya Steponavna, uzun süredir, hatta çocukluğumdan beri ailenizi tanıma şerefine nailim. Siz de bilirsiniz ki mallarını mülklerini bana bırakan rahmetli halam ve eşi de babanıza ve annenize çok saygı duyardı. Lomovlar ve Çubukovlar her zaman birbirlerine akraba gibi yakın olmuşlardır. Ayrıca bildiğiniz gibi topraklarımız yan yana. Benim Öküz Çayırım akağaç ormanlarınızın hemen yanında.

NATALYA STEPANOVNA

Özür dilerim ama sözünüzü keseceğim. “Benim Öküz Çayırım” dediniz... Gerçekten sizin olduğuna emin misiniz?

LOMOV

Evet eminim.

NATALYA STEPONAVNA

Nasıl eminsiniz! Öküz Çayırı sizin değil bizim!

LOMOV

Hayır benim, sevgili Natalya Steponavna.

NATALYA STEPONAVNA

Bunu ilk defa duyuyorum. Nereden sizin oluyor?

LOMOV

Nasıl nereden? Sizin akağaç ormanlarınızla Gorela Bataklığı’nın arasındaki Öküz Çayırı’ndan bahsediyorum.

NATALYA STEPANOVNA

Evet orası. Bizim işte...

LOMOV

Hayır yanılıyorsunuz sevgili Natalya Steponavna, orası benim.

NATALYA STEPANOVNA

Kendinize gelin İvan Vasilyeviç! Ne zamandır sizin orası?

LOMOV

Nasıl ne zamandır? Kendimi bildim bileli orası bizim.

NATALYA STEPANOVNA

Özür dilerim ama siz öyle sanıyorsunuz!

LOMOV

Belgelerde açıkça yazıyor sevgili Natalya Stepanovna! Evet Öküz Çayırı bir zamanlar tartışmalı bir bölgeydi, ama artık herkes orasının benim olduğunu bilir. Tartışılacak bir yanı yok. Halamın büyük annesi bu otlakları babanızın dedesinin köylülerine kullanmaları için süresiz ve ücretsiz olarak vermiş, köylüler de tuğla pişirmeye başlamışlar. Babanızın dedesinin köylüleri bu çayırı hiçbir ücret

ödemeden, kendilerininmiş gibi kırk yıl kullanmışlar ama şartlar değişince...

NATALYA STEPANOVNA

Anlattıklarınızın hiçbiri doğru değil ki! Dedem de büyük dedem de topraklarının bataklığa kadar uzandığını söylerlerdi; bu da Öküz Çayırı'nın bizim olduğu anlamına geliyor. Neden tartışıyorsunuz anlamıyorum. Sinirlerim bozuluyor.

LOMOV

Size belgeleri gösterebilirim Natalya Stepanovna!

NATALYA STEPANOVNA

Yok, ya şaka ediyorsunuz ya da benimle dalga geçiyorsunuz... Sürprize bak! O topraklar neredeyse üç yüz yıldır bizim; siz birdenbire çıkıp bizim olmadığını söylüyorsunuz. İvan Vasilyeviç, özür dilerim ama kulaklarıma inanamıyorum... Çayırlar benim için çok önemli değil. Sadece elli dönüm, üç yüz ruble anca eder. Ben haksızlığa katlanamıyorum. İstediğinizi söyleyebilirsiniz ama haksızlığa katlanamam.

LOMOV

Yalvarırım beni bir dinleyin! Size daha önce de söyleme şerefine eriştiğim gibi babanızın dedesinin köylüleri, halamın büyük annesi için tuğla pişirirlermiş. Büyük annemin halası onları mutlu etmek için...

NATALYA STEPANOVNA

Dede, büyük anne, hala... Bunlardan hiçbir şey anlamıyorum! Çayır bizimdir, işte o kadar!

LOMOV

Çayır benim!

NATALYA STEPANOVNA

Bizim! İki gün dil dökseniz de, üzerinize on beş frak birden giyseniz de çayır bizim, bizim, bizim!.. Hiçbir şeyinizde gözüm yok ama kendi malımı da kaybetmek istemem... İşinize gelirse!

LOMOV

Benim çayıra ihtiyacım yok Natalya Stepanovna, sadece prensip meselesi. İsterseniz orayı size verebilirim.

NATALYA STEPANOVNA

Asıl isterseniz ben size verebilirim, çünkü orası benim! Aslında bunların hepsi çok garip İvan Vasilyeviç! Bu ana kadar sizi hep iyi bir komşu, bir dost olarak değerlendirmiştik; hatta geçen sene size harman makinemizi vermiştik de kendi buğdayımızı kasıma kadar biçememiştik. Siz ise şimdi bize çingeneymişiz gibi davranıyorsunuz. Benim toprağımı bana veriyorsunuz. Özür dilerim ama bu komşuluğa hiç yakışmıyor! Bence bu çok küstahça bir davranış, isterseniz...

LOMOV

Bence siz bana malınızı gasp etmişim, zorba biriymişim gibi davranıyorsunuz. Hanımefendi, ben hiçbir zaman başkasının malına göz dikmedim ve kimsenin beni bununla suçlamasına izin vermem...

(Hızla sürahinin yanına gidip su içer.)

Öküz Çayırı benimdir!

NATALYA STEPONAVA

Doğru değil, bizim!

LOMOV

Benim!

NATALYA STEPANOVNA

Değil! Size kanıtlayacağım! Orakçılarımı bugün o çayıra göndereceğim!

LOMOV

Ne?

NATALYA STEPANOVNA

Orakçılarım bugün orada olacak!

LOMOV

Kulaklarından tuttuğum gibi dışarı atarım onları!

NATALYA STEPANOVNA

Cesaretiniz varsa atın!

LOMOV

(Kalbini tutar.)

Öküz Çayırı benimdir! Anlıyor musunuz? Benim!

NATALYA STEPANOVNA

Bağırmayın lütfen! Kendi evinizde bağırıp, öfkeden hırlayabilirsiniz ama burada kendinize hâkim olun!

LOMOV

Hanımefendi, eğer kalbim sinirden böyle çarpmasaydı, kanım beynime çıkmasaydı sizinle başka türlü konuşabilirdim.

(Bağırır.)

Öküz Çayırı benimdir!

NATALYA STEPANOVNA

Bizim!

LOMOV

Benim!

NATALYA STEPANOVNA

Bizim!

LOMOV

Benim!

4. Sahne

(Öncekiler ve Çubukov.)

ÇUBUKOV

(Girer.)

Neler oluyor? Neden bağırıyorsunuz?

NATALYA STEPANOVNA

Babacığım, lütfen bu beyefendiye Öküz Çayırı’nın kimin olduğunu söyler misiniz? Bizim mi, onun mu?

ÇUBUKOV

(Lomov’a.)

Bizim tabii azizim!

LOMOV

Orası nasıl sizin olur Stepan Stepanoviç! Siz mantıklı bir insansınız! Halamın büyük annesi çayırı geçici kullanmaları için, parasız olarak büyük dedenizin köylülerine vermiş. Köylüler kırk yıl kendi toprakları gibi kullanmışlar ama şartlar değişince...

ÇUBUKOV

Hayır aziz dostum! Bir noktayı unutuyorsunuz. Köylüler büyük annenize para ödememişler çünkü orası tartışmalı bir bölgeymiş, falan filan. Ama bugün köpekler bile orasının bizim olduğunu bilir. Siz planı hiç görmediniz herhâlde.

LOMOV

Orasının bizim olduğunu size kanıtlayabilirim!

ÇUBUKOV

Kanıtlayamazsınız sevgili dostum.

LOMOV

Hayır kanıtlayabilirim!

ÇUBUKOV

Dostum neden böyle bağırıyorsunuz? Bağırarak hiçbir şey kanıtlayamazsınız! Hiçbir şeyinizde gözüm yok ama kendi malımı da size bırakamam. Niye bırakayım ki? Siz çayır üzerinde hak iddia etmeye devam ederseniz, ben de orayı size bırakacağıma köylülere veririm. İşte o kadar!

LOMOV

Anlamıyorum! Başkasının malını verme hakkını nereden buluyorsunuz?

ÇUBUKOV

Bırakın da hakkım olup olmadığına ben karar vereyim! Şunu da iyice anlayın delikanlı, benimle bu tonda falan konuşulmasına hiç alışık değilim. Neredeyse babanız olacak yaştayım, lütfen benimle sesinizi falan yükseltmeden konuşun.

LOMOV

Hayır, siz beni aptal yerine koyup dalga geçiyorsunuz! Hem malıma konmaya kalkıyorsunuz, hem de soğukkanlı olmamı, sizinle insanca konuşmamı istiyorsunuz. İyi bir komşu böyle davranmaz Stepan Stepaniç! Siz komşu değil, gaspçısınız!

ÇUBUKOV

Ne? Ne dediniz?

NATALYA STEPANOVNA

Baba orakçıları hemen Öküz Çayırı’na gönder!

ÇUBUKOV

(Lomov’a.)

Siz ne dediniz bayım?

NATALYA STEPANOVNA

Öküz Çayırı bizimdir ve asla bırakmayacağız, asla, asla!

LOMOV

Bunu göreceğiz! Mahkemeye gidip oranın benim olduğunu kanıtlayacağım!

ÇUBUKOV

Mahkeme mi? Elinizden geleni ardınıza koymayın beyefendi, mahkemeye falan da verin! Verebilirsiniz! Siz zaten mahkemeye vermek için fırsat falan kolluyordunuz... Düzenbaz herif! Sizin soyunuz sopunuz böyleydi zaten! Hepsi!

LOMOV

Soyuma hakaret etmeyin lütfen! Lomovların hepsi dürüsttü; bir tanesi bile sizin amcanız gibi zimmetine para geçirdiği için mahkemeye çıkmadı.

ÇUBUKOV

Lomovların hepsi deliydi!

NATALYA STEPANOVNA

Hepsi, hepsi!

ÇUBUKOV

Dedeniz ayyaştı; sonra mimarla kaçan küçük teyzeniz Nastasya Mihaylovna’ya falan ne demeli...

LOMOV

Sizin anneniz de topaldı.

(Kalbini tutar.)

Kalbim çarpıyor... Başım dönüyor... Tanrım! Su!

ÇUBUKOV

Sizin babanız da şişko kumarbazın tekiydi!

NATALYA STEPANOVNA

Dedikoducu halanıza ne demeli!

LOMOV

Sol ayağımı hissetmiyorum... Düzenbazsınız... Ah kalbim! Son seçimlerde çevirdiğiniz dolapları herkes biliyor... Gözlerimin önünde şimşekler çakıyor... Şapkam nerede?

NATALYA STEPANOVNA

Alçak! Namussuz! Adi!

ÇUBUKOV

Kindar, ikiyüzlü, dolandırıcı adamın tekisiniz! Anladınız mı?

LOMOV

İşte şapkam... Kalbim... Nereden çıkacağım? Kapı nerede? Ah! Ölüyorum sanki... Ayağım kopacak gibi...

(Kapıya gider.)

ÇUBUKOV

(Arkasından.)

O ayağı bir daha evimin içinde görmek istemiyorum!

NATALYA STEPANOVNA

Git bakalım mahkemeye! Orada görüşürüz!

(Lomov sallanarak, güçlükle çıkar.)

5. Sahne

(Çubukov ve Natalya Stepanovna.)

ÇUBUKOV

Şeytan görsün yüzünü!

(Sinirli sinirli dolaşır.)

NATALYA STEPANOVNA

Düzenbaz! Gel de iyi bir komşu olduğuna inan artık!

ÇUBUKOV

Alçak! Bostan korkuluğu!

NATALYA STEPANOVNA

Tam bir canavar! Önce toprağımızı çalmak istedi, sonra kavga çıkardı!

ÇUBUKOV

İblis, kör tavuk kalkmış bir de teklifte falan bulunuyor! Hem de ne teklifi!

NATALYA STEPONOVNA

Ne teklifi?

ÇUBUKOV

Ne olacak! Buraya sana evlenme teklifinde falan bulunmak için gelmiş!

NATALYA STEPANOVNA

Evlenme teklifi mi? Bana mı? Bunu neden daha önce söylemedin?

ÇUBUKOV

O yüzden frak giyip gelmiş! Sosis kılıklı! Mantar!

NATALYA STEPANOVNA

Bana evlenme teklifinde mi bulunacaktı? Ah!

(Koltuğa yığılır ve inler.)

Çağır onu buraya! Çağır! Ah! Çağır!

ÇUBUKOV

Kimi çağırayım?

NATALYA STEPANOVNA

Çabuk, çabuk! Kötüleşiyorum! Çağır buraya!

(Sinirden titremeye başlar.)

ÇUBUKOV

Ne? Ne oluyorsun?

(Başını tutar.)

Ne kadar şanssızım! Kendimi vuracağım! Hayır, asacağım! İşkence etsinler bana!

NATALYA STEPANOVNA

Ölüyorum! Çağır!

ÇUBUKOV

Tamam, şimdi çağırıyorum! Bağırma!

(Koşarak çıkar.)

NATALYA STEPANOVNA

(Yalnız, inler.)

Ne yaptınız? Bulun onu! Getirin!

ÇUBUKOV

(Koşarak girer.)

Birkaç dakika içinde falan gelecek şeytan herif! Üff! Sen konuş onunla! Ben pek konuşmak istemiyorum...

NATALYA STEPANOVNA

(İnler.)

Getirin onu!

ÇUBUKOV

(Bağırır.)

Geliyor dedim sana. Tanrım, kız babası olmak amma da zormuş! Öldüreceğim birilerini! Kesinlikle gırtlağını keseceğim! Adamı aşağıladık, onurunu kırdık, evden kovduk; hepsi senin suçun... Senin...

NATALYA STEPANOVNA

Hayır, senin suçun!

ÇUBUKOV

Kesinlikle benim suçum değil!

(Lomov kapıda görünür.)

Onunla sen konuş.

(Çıkar.)

6. Sahne

(Natalya Stepanovna ve Lomov.)

LOMOV

(Bitkin bir hâlde girer.)

Kalbimde çarpıntı var... Bacaklarımı hissetmiyorum... İçimde bir şeyler çekiliyor...

NATALYA STEPANOVNA

Sinirlendiğimiz için özür dilerim İvan Vasilyeviç... Şimdi hatırladım: Öküz Çayırı sizindir...

LOMOV

Kalbim yerinden fırlayacakmış gibi... Çayır benimdir... Gözlerim seğiriyor...

NATALYA STEPANOVNA

Çayır sizindir... Oturun...

(Otururlar.)

Yanlış şeyler söyledik...

LOMOV

Prensiplerim... Toprakların hiçbir önemi yok benim için, prensip olarak...

NATALYA STEPANOVNA

Evet, prensip meselesi. Ama isterseniz başka bir şeylerden bahsedelim artık.

LOMOV

Üstelik elimde kanıtlarım da var. Halamın büyük annesi, babanızın büyük babasının köylülerine vermiş...

NATALYA STEPANOVNA

Evet, evet, bırakalım artık bunları...

(Kendi kendine alçak sesle.)

Ne zaman başlayacak acaba?

(Lomov'a.)

Yakın zamanda ava çıkacak mısınız?

LOMOV

Hasat başladıktan sonra keklik avına çıkacağım Natalya Stepanovna. Ah sahi, duydunuz mu bilmiyorum? Başıma büyük bir talihsizlik geldi! Köpeğim Ugaday'ı bilirsiniz, topallamaya başladı.

NATALYA STEPANOVNA

Çok yazık! Neden topallıyor?

LOMOV

Bilmiyorum... Ya ayağını burktu ya da diğer köpeklerle kavga etti...

(İç çeker.)

En iyi köpeğim, verdiğim parayı bir bilseniz! Mironov'a yüz yirmi beş ruble saymıştım.

NATALYA STEPANOVNA

Çok para vermişsiniz İvan Vasilyeviç!

LOMOV

Bence az bile. Mükemmel bir köpek!

NATALYA STEPANOVNA

Babam köpeği Atkatay için seksen beş ruble vermişti; üstelik Atkatay sizin Ugaday'dan çok daha iyi bir köpek.

LOMOV

Atkatay, Ugaday'dan daha mı iyi? Hadi canım!

(Güler.)

Atkatay Ugaday'dan daha iyiymiş!

NATALYA STEPANOVNA

Kesinlikle daha iyi. Tamam daha küçük, ama görünüş ve soy bakımından Volçanetskilerin köpeğinden bile iyi.

LOMOV

Özür dilerim Natalya Stepanovna ama onun alt çenesinin üst çenesinden daha kısa olduğunu unutuyorsunuz, bu cins köpekler iyi avlanamaz.

NATALYA STEPANOVNA

Alt çenesi daha mı kısa? Bunu ilk defa duyuyorum!

LOMOV

Sizi temin ederim öyle!

NATALYA STEPANOVNA

Ölçtünüz mü?

LOMOV

Ölçtüm. Elbette iyi koşuyor, ama iş yakalamaya gelince...

NATALYA STEPANOVNA

Birincisi, bizim Atkatay safkan bir köpektir, kurt köpeği soyundan gelir, Zapriyag'la Stameska'nın yavrusudur; sizin pire torbasınınsa soyu sopu yoktur... Ayrıca sütçü beygiri gibi yaşlı ve güçsüzdür...

LOMOV

Yaşlıdır doğru ama onu beş Atkatay'a değişmem... Ugaday gibi bir köpeği Atkatay'la nasıl karşılaştırabiliyorsunuz anlamıyorum... Tartışmak bile gereksiz... Sizin Atkatay gibi köpekler hemen her avcıda var; bir sürü var onun gibi; en fazla yirmi beş ruble eder.

NATALYA STEPANOVNA

Bugün tersliğiniz üzerinizde İvan Vasilyeviç. Önce çayırın sizin olduğunu iddia ettiniz, şimdi de Ugaday'ın Atkatay'dan daha iyi olduğunu söylüyorsunuz. Düşünmeden konuşan insanları hiç sevmem. Atkatay'ın sizin o aptal Ugaday'nızdan yüz kere daha iyi olduğunu bal gibi biliyorsunuz. Neden bunun tersini söylüyorsunuz?

LOMOV

Herhâlde beni aptal ya da kör sanıyorsunuz Natalya Stepanovna. Atkatay'ın alt çenesinin üst çenesinden daha kısa olduğunu anlamıyorsunuz.

NATALYA STEPANOVNA

Hayır değil!

LOMOV

Evet öyle!

NATALYA STEPANOVNA

(Bağırır.)

Değil!

LOMOV

Neden bağırıyorsunuz hanımefendi?

NATALYA STEPANOVNA

Siz neden saçma sapan şeyler söylüyorsunuz? Bunların hepsi saçmalık! Ugaday'ınız ayakta duramayacak kadar yaşlandığı hâlde Atkatay'la karşılaştırıyorsunuz!

LOMOV

Özür dilerim, bu tartışmaya devam edemeyeceğim. Kalbimde yine çarpıntı başladı.

NATALYA STEPANOVNA

Anlamıştım zaten, avcıların çoğu az bildikleri konular hakkında çok tartışırlar.

LOMOV

Hanımefendi sizden susmanızı rica ediyorum... Çarpıntım tuttu...

(Bağırır.)

Susun!

NATALYA STEPANOVNA

Siz Atkatay'ın Ugaday'dan yüz kere daha iyi olduğunu kabul edene kadar susmayacağım!

LOMOV

Yüz kere daha kötü! Sizin Atkatay'ınız neredeyse ölecek! Şakaklarım... Gözlerim... Omuzlarım...

NATALYA STEPANOVNA

Sizin köpeğinizin ölmesine gerek yok, çünkü o zaten ölü!

LOMOV

(Ağlar.)

Susun! Kalbim patlayacak!

NATALYA STEPANOVNA

Susmayacağım!

7. Sahne

(Öncekiler ve Çubukov.)

ÇUBUKOV

(Girer.)

Nedir gene derdiniz?

NATALYA STEPANOVNA

Babacığım, dürüstçe söyler misiniz hangi köpek daha iyi? Bizim Atkatay mı onun Ugaday mı?

LOMOV

Stepan Stepanoviç size yalvarıyorum, lütfen söyleyin Atkatay'ın alt çenesi üst çenesinden kısa değil mi? Evet ya da hayır?

ÇUBUKOV

Kısa olsa ne çıkar? Hiç önemli değil! Bu civarda ondan iyi köpek falan yok.

LOMOV

Benim Ugaday'ım daha iyi değil mi? İnsaf edin!

ÇUBUKOV

Sinirlenmeyin değerli dostum... Lütfen... Sizin Ugaday'ın da iyi özellikleri var... Cins bir köpek, kuvvetli, dayanıklı falan. Ama iki kusuru var azizim: Yaşlı ve bacakları kısa.

LOMOV

Özür dilerim, yine çarpıntı başladı... Gerçeklere bir bakalım isterseniz. Hatırlarsanız, Maruskinlerin çayırlarındaki avda benim Ugaday, kontun Razmahay'ıyla

başa baş koşmuştu; sizin Atkatay ise bir kilometre arkalarında kalmıştı.

ÇUBUKOV

Başa baş koştu çünkü kontun adamı onu kırbaçlıyordu.

LOMOV

Bütün köpekler tilkiyi kovalarken Atkatay koyun yakalamaya çalışıyordu!

ÇUBUKOV

Yalan! Sevgili dostum, ben çabuk sinirlenirim; isterseniz tartışmayı keselim. Sinirlendim çünkü herkes köpeğime kıskançlıkla bakıyor... Evet! Nefret ediyorlar! Siz de bayım, hiç masum değilsiniz. Kimin köpeğinin Ugaday'dan iyi olduğunu gayet iyi biliyorsunuz, ama bir şey söylesem hemen itiraz etmeye falan başlarsınız. Aslında ben her şeyi hatırlıyorum!

LOMOV

Ben de hatırlıyorum!

ÇUBUKOV

(Taklit eder.)

Ben de hatırlıyorum... Ne hatırlıyorsunuz?

LOMOV

Çarpıntı... Bacaklarım uyuştu... Yapamayacağım.

NATALYA STEPANOVNA

(Taklit eder.)

Çarpıntı... Ne biçim avcısınız siz? Siz tilki avına çıkacağınıza mutfaktaki hamamböceklerini avlayın!

Çarpıntı...

ÇUBUKOV

Gerçekten ne biçim avcısınız siz? Siz bu çarpıntılarla eyerin üzerinde sallanacağınıza gidin evinizde oturun. Siz zaten ava da tartışmak, başkalarının köpeklerine laf etmek için gidiyorsunuz. İyice sinirlenmeden bu konuşmayı bitirelim. Siz kesinlikle avcı falan değilsiniz!

LOMOV

Ya siz avcı mısınız? Siz de ava sadece konta yağ çekmek, kumpas çevirmek için gidiyorsunuz... Kalbim... Kumpasçının tekisiniz!

ÇUBUKOV

Ne? Ben mi kumpasçıyım?

(Bağırır.)

Kesin sesinizi!

LOMOV

Kumpasçı!

ÇUBUKOV

Velet! Enik!

LOMOV

İhtiyar sıçan! Cizvit!

ÇUBUKOV

Kesin sesinizi yoksa sizi keklik gibi vururum. Asalak herif!

LOMOV

Herkes biliyor, ah kalbim, rahmetli karınızın sizi dövdüğünü... Bacaklarım... Şakaklarım... Kıvılcımlar... Düşüyorum, düşüyorum!

ÇUBUKOV

Sen de hizmetçinin sözünden çıkmıyorsun!

LOMOV

Kalbim... Yerinden fırlayacak! Omzum çıktı... Omzum nerede? Ölüyorum!

(Koltuğa yığılır.)

Doktor!

(Bayılır.)

ÇUBUKOV

Velet! Süt çocuğu! Asalak! Ben de kötüleşiyorum.

(Su içer.)

İyi değilim!

NATALYA STEPANOVNA

Ne biçim avcısınız siz? Atın üzerinde bile duramazsınız!

(Babasına.)

Babacığım! Neyiniz var? Babacığım! Bakın babacığım!

(Çığlık atar.)

İvan Vasilyeviç! Öldü!

ÇUBUKOV

İyi değilim! Nefes alamıyorum! Biraz hava!

NATALYA STEPANOVNA

Öldü!

(Lomov'u sarsar.)

İvan Vasilyeviç! İvan Vasilyeviç! Ne yaptık biz? Öldü!

(Koltuğa yığılır.)

Doktor, doktor!

(Sinirden titremeye başlar.)

ÇUBUKOV

Oh!.. Ne oldu? Neyin var?

NATALYA STEPANOVNA

O öldü! Öldü...

ÇUBUKOV

Kim öldü?

(Lomov'a bakar.)

Gerçekten öldü mü acaba! Tanrım! Su! Doktor!

(Lomov'un dudaklarına bir bardak dayar.)

İçin şunu! Yok, içmiyor... Ölmüş falan demek ki... Ben ne şanssız bir adamım! Neden alnıma bir kurşun sıkmıyorum? Neden şimdiye kadar kendimi doğramadım? Ne bekliyorum? Bana bıçak verin! Tabanca verin!

(Lomov hareket eder.)

Diriliyor galiba, su için! İşte burada...

LOMOV

Kıvılcımlar... Duman... Neredeyim ben?

ÇUBUKOV

Hadi hemen evlenin, sonra cehenneme kadar yolunuz var! Natalya kabul etti!

(Lomov'la kızının ellerini birleştirir.)

Sizinle evlenmeyi falan kabul etti. İkinizi de kutsuyorum falan. Yalnız beni rahat bırakın!

LOMOV

Ha? Ne?

(Ayağa kalkar.)

Kim?

ÇUBUKOV

Natalya kabul etti! Anladınız mı? Öpüşün... Sonra da şeytan görsün yüzünüzü!

NATALYA STEPANOVNA

(İnler.)

Yaşıyor... Evet, evet, kabul ettim...

ÇUBUKOV

Öpsene!

LOMOV

Ha? Kimi?

(Natalya Stepanovna'yı öper.)

Çok güzel... Neler oldu? Ah, şimdi anladım... Kalbim... Kıvılcımlar... Çok mutluyum Natalya Stepanovna...

(Elini öper.)

Bacaklarım uyuşuyor...

NATALYA STEPANOVNA

Ben de... Ben de çok mutluyum...

ÇUBUKOV

Omuzlarımdan büyük bir yük kalktı... Uff!

NATALYA STEPANOVNA

Atkatay'ın Ugaday'dan daha iyi olduğunu belki şimdi kabul edersiniz.

LOMOV

Daha kötü!

NATALYA STEPANOVNA

İyi!

ÇUBUKOV

Aile saadeti başladı bile! Hadi hep birlikte şampanya içelim!

LOMOV

Kötü!

NATALYA STEPANOVNA

İyi! İyi! İyi!

ÇUBUKOV

(Kızının sesini bastırmaya çalışır.)

Şampanya getirin! Şampanya!

Perde

Düğün

Tek Perdelik Oyun

Kişiler

YEVDOKİM ZAHAROVİÇ JİGALOV	Emekli bir memur.
NASTASYA TİMOFEYEVNA	Karısı.
DAŞENKA	Kızları, gelin.
EPAMİNOND MAKSİMOVİÇ APLAMBOV	Damat.
FYODOR YAKOVLEVİÇ REVUNOV-KARAULOV	İkinci dereceden kaptan, emekli.
ANDREY ANDREYEVİÇ NYUNİN	Sigortacı.
ANNA MARTINOVNA ZMEYUKİNA	Ebe, otuz yaşlarında, parlak, koyu kırmızı bir elbise giyer.
İVAN MİHAYLOVİÇ YAT	Telgrafçı.
HARLAMPİY SPİRİDONOVİÇ DIMBA	Yunan pastacı.
DMİTRİY STEPANOVİÇ MOZGOVOY	Ticaret filosunda tayfa.
Sağdıçlar, kavalyeler, uşaklar ve diğerleri.	
Olay aşçı Andronov'un lokantasının salonlarından birinde geçer.	

Pırıl pırıl aydınlatılmış bir salon. Akşam yemeği için hazırlanmış büyük bir masa. Fraklı uşaklar masanın etrafında koşturmaktadır. Sahnenin arkasından bir kadrilin son bölümü işitilir. Zmeyukina, Yat ve sağdıç sahneden geçerler.

ZMEYUKİNA

Hayır, hayır, hayır!

YAT

(Peşinden gider.)

Merhamet! Merhamet!

ZMEYUKİNA

Hayır, hayır, hayır!

SAĞDIÇ

(Arkalarından aceleyle.)

Beyler, böyle devam edemezsiniz! Nereye gidiyorsunuz? Grand rond ne olacak? Grand rond, s’il-vous-plaite![4]

(Çıkarlar. Nastasya Timofeyevna ve Aplambov girer.)

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Böyle sözlerle canımı sıkacağınıza gidip dans etsenize.

APLAMBOV

Ben Spinoza[5] değilim ki o sekize benzer ayak figürlerini yapayım. Benim ağırbaşlı bir karakterim var ve böyle boş

zevklerde eğlenceli bir yan göremiyorum. Konumuz dans değil zaten. Özür dilerim maman, ama davranışlarınızdan pek bir anlam çıkaramıyorum. Örneğin, ihtiyacımız olan ev eşyaları dışında, kızınızın çeyizi olarak bana iki de hisse senedi vereceğinizi söylemiştiniz. Nerede senetler?

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Başıma bir ağrı saplandı... Havadan olacak. Karlar erirken böyle oluyor.

APLAMBOV

Konuyu değiştirmeyin. Bugün senetleri rehine koyduğunuzu öğrendim. Özür dilerim maman, ama sadece istismar etmek isteyen biri böyle davranır. Aslında ben egoist biri değilim, senetlerinize ihtiyacım yok ama prensiplerime bağlıyım ve kimsenin onları çiğnemesine izin vermem. Kızınızı dünyanın en mutlu insanı yaptım ama o senetleri bana bugün vermezseniz o mutluluğu bozarım. Ben asil bir insanım!

NASTASYA TİMOFEYEVNA

(Masaya bakar ve takımları sayar.)

Bir, iki, üç, dört, beş...

UŞAK

Aşçı dondurmaların nasıl servis yapılacağını soruyor hanımefendi: Romla mı, Madeira’yla mı, yoksa sade mi?

APLAMBOV

Romla. Buranın sahibine de söyle yeteri kadar şarap yok. Ayrıca söyle biraz daha Haute Sauterne getirsin.

(Nastasya Timofeyevna’ya.)

Yemeğe bir general getireceğinize de söz vermiştiniz. Nerede o general?

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Gelmemesi benim suçum değil azizim.

APLAMBOV

Kimin suçu peki?

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Andrey Andreyeviç'in suçu... Dün geldi ve hakiki bir general getireceğine dair söz verdi.

(İç çeker.)

Hiçbir yerde bulamadı herhâlde, getirmediğine göre... Biz de üzüldük. Kızımız için hiçbir şeyden kaçınmayız. Generalse general...

APLAMBOV

Bir şey daha var. Ben evlenme teklif edene kadar telgrafçı Yat'ın kızınız Daşenka'ya kur yaptığını siz de dâhil herkes biliyor maman. Neden onu da çağırdınız? Bunun benim hiç hoşuma gitmeyeceğini düşünemediniz mi?

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Epaminond Maksimoviç, evleneli daha bir gün bile olmadı, bu tür konuşmalarla bana da, Daşenka'ya da işkence ediyorsunuz. Bir sene sonra hâlimiz ne olacak? Yoruldum, yeter!

APLAMBOV

Gerçekleri duymak hoşunuza gitmiyor mu? Öyle mi? Bir de asillerin arasına gireceksiniz. Sizden tek bir şey istiyorum: Asil davranışlar sergileyin.

(Birkaç çift grand rond yaparak sahneden geçer. İlk olarak sağdıç ve Daşenka, arkalarından Yat ile Zmeyukina geçer. Son çift salonda kalır. Jıgalov'la Dımba girer ve masanın yanına giderler.)

SAĞDIÇ

(Bağırır.)

Promenade![6] Messieurs! Promenade!

(Çiftler çıkar.)

YAT

(Zmeyukina'ya.)

Acıyın! Acıyın bana büyüleyici Anna Martınovna!

ZMEYUKİNA

Nasıl bir adamsınız siz... Size sesimin bugün iyi olmadığını söylemiştim.

YAT

Size yalvarıyorum, lütfen söyleyin! Sadece bir nota! Acıyın! Sadece bir nota!

ZMEYUKİNA

Sıktınız ama...

(Oturur ve yelpazesini sallar.)

YAT

Çok acımasızsınız! Bırakın bu kaba mahlûk sizin o güzel sesinizi dinlesin! Beni bağışlayın ama bu olağanüstü sesle ebelik yapmamalı, konserlerde söylemelisiniz! Örneğin, şu şarkıyı tanrıçalar kadar zarif söylüyorsunuz... Şu şarkıyı...

(Şarkıyı söyler.)

“Sizi sevdim, karşılık görmezsem de seveceğim.” Olağan-

üstü söylüyorsunuz.

ZMEYUKİNA

(Şarkıyı söyler.)

“Sizi sevdim, belki hâlâ seviyorum.” Bu şarkı mı?

YAT

Evet bu şarkı, olağanüstü!

ZMEYUKİNA

Hayır, sesim bugün pek iyi değil. Beni biraz yelpazeleyebilir misiniz lütfen?

(Aplambov’a.)

Epaminond Maksimiç neden bu kadar üzgünsünüz? Damat düğünde bu kadar üzgün olur mu? Yoksa utanıyor musunuz? Bu kadar derin derin ne düşünüyorsunuz?

APLAMBOV

Evlilik ciddi bir adımdır! Her şeyi etraflıca düşünmek gerekir.

ZMEYUKİNA

Siz erkekler ne kadar şüphecisiniz! Sizin aranızda nefes bile alamıyorum... Açılın biraz! Duydunuz mu? Biraz hava alayım!

(Bir şarkı mırıldanır.)

YAT

Çok güzel! Olağanüstü!

ZMEYUKİNA

Yelpazeleyin, kalbim sıkıştı sanki.

YAT

Terlediğiniz için bel...

ZMEYUKİNA

Ay çok kabasınız! Bir daha sakın böyle bir şey söylemeyin!

YAT

Özür dilerim! Tabii ki, siz, tabirimi mazur görün, yüksek sosyeteye alışmışsınız ve...

ZMEYUKİNA

Lütfen beni rahat bırakın! Şiir okuyun bana! Şiire bayılırım! Yelpazeleyin, yelpazeleyin...

JİGALOV

(Dımba'ya.)

Birer tane daha?

(Bardakları doldurur.)

İnsan her zaman içebilir! Yeter ki işinizi aksatmayın Harlampiy Spiridonoviç. İçin ve mutlu olun... Parasını başkası ödediğine göre neden içmeyesiniz! İçebilirsiniz... Sağlığınıza!

(İçerler.)

Yunanistan'da kaplan var mı?

DIMBA

Var.

JİGALOV

Aslan?

DIMBA

Aslan da var. Rusya’da hiçbir şey yok ama Yunanistan’da her şey var! Babam, amcam, kardeşlerim, hepsi Yunanistan’da, burada kimsem yok.

JİGALOV

Hımm... Peki Yunanistan’da kaşalot var mı?

DIMBA

Her şey var.

NASTASYA TİMOFEYEVNA

(Kocasına.)

Neden yemekten önce içip, bir şeyler atıştırıyorsun? Yemeğe oturma vakti geldi. Istakozlara dokunma... Onlar general için. Belki gelir...

JİGALOV

Yunanistan’da ıstakoz var mı?

DIMBA

Orada her şey var.

JİGALOV

Hımm... Memur var mı?

ZMEYUKİNA

Yunanistan’daki ortamı düşünüyorum da!

JİGALOV

Bir sürü düzenbaz da var herhâlde. Yunanlılar da en az Ermeniler ya da çingeneler kadar düzenbaz. Onlardan sünger ya da havuz balığı alacak olsanız hemen kazıklamaya çalışırlar. Birer içki daha?

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Yine mi içki koydun? Yemeğe oturalım artık. Saat on iki oldu...

JİGALOV

Oturacaksak oturalım. Beyler, masaya lütfen! Buyurun!

(Bağırır.)

Akşam yemeği! Gençler!

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Sayın konuklar! Rica ediyorum! Masaya lütfen!

ZMEYUKİNA

(Sandalyeye otururken.)

Bana şiir okuyun! Fırtınayı arıyor o asi, huzuru fırtınada bulacak sanki. Bana fırtına verin!

YAT

(Kendi kendine alçak sesle.)

Eşsiz bir kadın! Âşık oldum! Ona sırılsıklam âşık oldum!

(Daşenka, Mozgovoy, sağdıç, kavalyeler, genç kızlar ve diğerleri girer. Gürültüyle masaya otururlar; kısa bir sessizlikten sonra orkestra marş çalmaya başlar. Orkestra düğün marşını çalar. Hurra sesleri. Kadehler tokuşturulur.)

MOZGOVOY

(Ayağa kalkar.)

Bayanlar baylar! Size şunu söylemek istiyorum... Bir sürü konuşma hazırladık ve bir sürü şeye kadeh kaldıracağız. İyisi mi hiç bekletmeden başlayalım. Bayanlar baylar, yeni evlilerin şerefine! Öpüşün!

(Orkestra merasim müziği çalar, bağrışlar, kadeh tokuşturma sesleri.)

HERKES

Öpüşün! Öpüşün!

(Aplambov ve Daşenka öpüşürler.)

YAT

Olağanüstü! Olağanüstü! Size içtenlikle bir şey söylemek istiyorum dostlar. Bu salon ve bu yer gerçekten çok ihtişamlı! Mükemmel, büyüleyici! Ama açıkçası bir eksiği var! Elektrik! Artık bütün ülkelerde elektrik var; bir tek Rusya'da yok!

JİGALOV

(Düşünceli.)

Elektrik... Hımm... Bence elektrik ışığı bir aldatmaca... İçine bir parça kömür koyuyorlar ve insanların buna inanacağını düşünüyorlar... Hayır dostum, bize ışık vermek istiyorsan bir parça kömür değil, daha etkili, daha özel, kullanabileceğimiz bir şey ver! Ateş ver, anlıyor musun, bu uyduruk şeyi değil!

YAT

Elektrik bataryasının nasıl bir şey olduğunu görseydiniz böyle söylemezdiniz!

JİGALOV

Görmek istemiyorum. Aldatmaca o. Balon gibi şişiriyorlar elektriği... Yakında iner havası... Biz biliyoruz o abartanları... Siz sevgili genç dostum, bu düzenbazlığa arka çıkacağınıza içip keyfinize baksanız ve misafirlerimize de içki ikram etseniz daha iyi olmaz mı? Haksız mıyım?

APLAMBOV

Size tamamen katılıyorum babacığım. Nereden çıktı bu bilimsel konuşmalar? Ben de bilim alanındaki olası keşifleri konuşmayı isterim ama başka bir zaman!

(Daşenka'ya.)

Sen ne dersin ma chere?

DAŞENKA

Bazıları ne kadar eğitimli olduklarını göstermek için başkalarının anlamadığı şeylerden bahsediyorlar.

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Tanrı'ya şükür eğitim görmeden bu yaşıma kadar geldim ve üçüncü kızımı da iyi bir insanla evlendiriyorum. Bizim eğitimsiz olduğumuzu düşünüyorsanız neden düğünümüze geldiniz? Neden o eğitimli arkadaşlarınızın yanında değilsiniz?

YAT

Ben ailenize her zaman saygı duydum Nastasya Timofeyevna. Elektrik ışığını kastediyorsanız, o konuyu da bilgiçlik taslamak için açmadım. Burada da bir şeyler içebilirim. Darya Yevdokimovna'nın iyi biriyle evlenmesini bütün kalbimle istemişimdir. Bu zamanda iyi birini bulmak çok zor. Bugünlerde herkes menfaat için, para için evleniyor...

APLAMBOV

Neyi ima etmeye çalışıyorsunuz?

YAT

(Ürker.)

Hiçbir şey ima etmeye çalışmıyorum... Bu evlilikten bahsetmiyorum... Ben... Genel konuşuyorum... Özür dilerim! Sizin birbirinizi ne kadar sevdiğinizi herkes biliyor... Zaten çeyiz de pek fazla değil.

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Hayır, çeyiz hiç de az değil! Saçma sapan konuşuyorsun bayım! Bin ruble peşin, üç manto, yatak ve bütün mobilyalar. Daha ne olsun! Arayın da bulun bakalım böyle bir çeyizi!

YAT

Bir şey demek istemedim... Mobilyalar gerçekten çok güzel... Mantolar da öyle... Kötülemek için değil, bir şey ima etmediğimi göstermek için öyle söylemiştim.

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Etmeyin de zaten. Ailenize olan saygımızdan dolayı sizi düğüne davet ettik; siz ise yakışıksız şeyler söylüyorsunuz. Madem Epaminond Maksimiç'in kızımla para için evlendiğini biliyordunuz da neden daha önce söylemediniz?

(Ağlamaklı.)

Ben onu besledim, büyüttüm, bağrıma bastım... Değerli bir taş gibi korudum... Kızım, canım...

APLAMBOV

Ona inandınız mı yani? Sağ olun, çok teşekkür ederim!

(Yat’a.)

Size gelince Bay Yat, birbirimizi tanıyoruz ama yabancı bir evde böyle saygısızlık etmenize izin veremem! Buradan gitmenizi rica ediyorum!

YAT

Nasıl yani?

APLAMBOV

Keşke siz de benim gibi onurlu bir insan olabilseydiniz! Tekrar edeyim, buradan gitmenizi rica ediyorum!

(Müziğin sesi artar.)

KAVALYELER

(Aplambov’a.)

Yeter artık! Rahat bırak adamı! Neden ayaktasın? Otursana! Yeter!

YAT

Bir şey demedim... Siz de gördünüz... Hiçbir şey anlamıyorum... İzninizle, gidiyorum... Ama önce geçen sene benden pike bir yelek almak için istediğiniz beş rubleyi verin. Bir içki içeceğim ve... paramı verirseniz gideceğim.

KAVALYELER

Kesin artık! Yeter! Böyle ufak tefek şeyleri tartışmaya değer mi?

SAĞDIÇ

(Bağırır.)

Gelinin anne babası Yevdokim Zaharoviç ve Nastasya Timofeveyna’nın şerefine!

(Müziğin sesi artar. “Yaşa!” sesleri.)

JİGALOV

(Duygulanır, sağına ve soluna eğilerek selam verir.)

Teşekkür ederim değerli dostlarım! Bizi unutmadığınız, sızlanıp hor görmediğiniz için hepinize minnettarım! Eli sıkı davrandığımı ya da sizleri kandırmaya çalıştığımı düşünmenizi istemem, bunlar benim gerçek duygularım! İçimden gelenleri söylüyorum! Sizin gibi iyi insanlar için hiçbir masraftan kaçınmam. Hepinize tekrar çok teşekkür ederim!

(Yanındakileri öper.)

DAŞENKA

(Annesine.)

Anneciğim siz neden ağlıyorsunuz? Ben çok mutluyum!

APLAMBOV

Maman yaklaşmakta olan ayrılığınıza üzülüyor. Ona kısa zaman önce yaptığımız konuşmayı unutmamasını tavsiye ederim.

YAT

Ağlamayın Nastasya Timofeyevna! Düşünün: İnsanların döktüğü bu yaşlar nedir aslında? Sadece korku psikolojisi!

JİGALOV

Yunanistan’da mantar var mı?

DIMBA

Var. Orada her şey var.

JİGALOV

Süt mantarlarından yoktur herhâlde!

DIMBA

Süt mantarları da var. Her şey var.

MOZGOVOY

Harlampiy Spiridonıç, konuşma yapma sırası sizde! Beyler, haydi konuşma diye bağıralım!

HERKES

(Dımba'ya.)

Konuşma isteriz! Sıra sizde!

DIMBA

Neden ama? Anlamıyorum... Neler oluyor?

ZMEYUKİNA

Hayır, hayır! Reddetmeyi aklınızdan bile geçirmeyin! Konuşma sırası sizde! Ayağa kalkın!

DIMBA

(Ayağa kalkar, şaşırmıştır.)

Şunu söyleyebilirim... Rusya ve Yunanistan... Sonra Rusya'daki insanlar ve Yunanistan'daki insanlar... Denizde gemiler yüzüyor... Rusya'da da gemiler var ama daha çok demir yolu var... Bunu çok iyi anlıyorum... Biz Yunanız, siz Russunuz, benim için fark etmez... Bunları söyleyebilirim... Rusya ve Yunanistan hakkında...

(Nyunin girer.)

NYUNİN

Bir dakika, beyler, yemeğe başlamayın! Bekleyin lütfen! Nastasya Timofeyevna, biraz gelir misiniz? Buraya lütfen!

(Nastasya Timofeyevna’yı sahnenin diğer tarafına götürür, nefes nefese.)

Dinleyin... General şimdi gelecek... Sonunda onu bulabildim... Biraz yoruldum ama... İtibarı yüksek, hakiki, yaşını başını almış bir general, seksen-doksan yaşlarında...

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Ne zaman geliyor?

NYUNİN

Şimdi gelir. Yaşamınız boyunca bana minnettar kalacaksınız. Sıradan bir general değil, Boulanger sanki! Herhangi bir kara kuvvetleri askeri, bir piyade değil, denizci! Deniz kuvvetlerinde ikinci dereceden kaptan, yani kara kuvvetlerindeki tümgenerale ya da sivildeki meclis üyesine eşit bir rütbede. Böyle bir adam! Daha yukarılarda bile olabilir!

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Beni kandırmıyorsun değil mi Andrey?

NYUNİN

Dolandırıcıya benzer bir hâlim mi var? Rahat olun!

NASTASYA TİMOFEYEVNA

(İç çekerek.)

Boşa harcayacak param yok Andrey...

NYUNİN

Rahat olun! Aynı resimlerdeki gibi bir general!

(Yüksek sesle.)

Ben de ona şöyle dedim: “Ekselansları bizi hepten unuttunuz! Eski dostlarınızı unutmanız hiç hoş değil ekselansları! Nastasya Timofeyevna gelmenizi çok istiyor!”

(Masaya gidip oturur.)

O da şöyle dedi: “Bağışlayın beni dostum ama damadını tanımadığım bir düğüne nasıl giderim?” “Endişeniz bu mu ekselansları?” dedim, “Damat mükemmel bir insan, açık yürekli. Bir rehincide uzman olarak çalışıyor, ama sakın kılıksız bir cimri olduğunu düşünmeyin ekselansları. Bugünlerde rehincilerin yanında soylu hanımefendiler çalışıyor.” Omzuma vurdu, birer Havana purosu içtik ve işte bugün gelecek... Lütfen bekleyin beyler, yemeğe başlamayın...

APLAMBOV

Ne zaman gelecek?

NYUNİN

Birazdan burada olur. Bıraktığımda çizmelerini giymişti bile. Lütfen bekleyin beyler, yemeğe başlamayın.

APLAMBOV

Orkestraya söyleyin, bir marş çalsın...

NYUNİN

(Bağırır.)

Hey müzisyenler! Marş çalın!

(Orkestra marş çalmaya başar.)

UŞAK

(Duyuru yapar.)

General Revunov-Karaulov!

(Jigalov, Nastasya Timofeyevna ve Nyunin karşılamak için koşarlar. Revunov-Karaulov girer.)

NASTASYA TİMOFEYEVNA

(Eğilerek selam verir.)

Kusurumuza bakmayın ekselansları, hoş geldiniz!

REVUNOV

Memnun oldum!

JİGALOV

Biz ekselansları, soylu, üst tabakadan değil sıradan insanlarız ama dolandırıcı olduğumuzu düşünmenizi de istemem. Yakın dostlarımız için hiçbir masraftan kaçınmayız. Kusurumuza bakmayın!

REVUNOV

Çok memnun oldum!

NYUNİN

Sizi tanıştırayım ekselansları! Epaminond Maksimiç Aplambov ve yanında yeni doğmu... Yeni evlendiği karısı! İvan Mihayliç Yat, telgrafçı! Yunan pastacı Harlampiy Spiridonıç Dımba! Osip Lukiç Babelmandebski! Ve diğerleri... Diğerleri önemsiz. Buyurun oturun ekselansları!

REVUNOV

Memnun oldum! İzninizle, bayanlar baylar, sevgili Andrey'e birkaç şey söylemek istiyorum!

(Nyunin'i sahnenin diğer tarafına çeker.)

Biraz utandım dostum... Neden bana ekselansları diye hitap ediyorsun? Ben general değilim ki! İkinci dereceden kaptanım, albaydan bile düşük bir rütbe!

NYUNİN

(Diğerlerinin duymaması için kulağına söyler.)

Biliyorum Fyodor Yakovleviç ama izin verin de size ekselansları diyelim! Siz de bilirsiniz böyle muhterem aileler yaşlılara, rütbeye saygı gösterirler...

REVUNOV

Anlıyorum, tamam o zaman...

(Masaya gider.)

Gerçekten çok memnun oldum!

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Lütfen oturun ekselansları! Gelebilmenize çok sevindik! Yemeklerden buyurun ekselansları! Kusurumuza bakmayın, siz daha güzel yemeklere alışkınsınızdır ama elimizden bu kadar geldi!

REVUNOV

(Dinlememiştir.)

Efendim? Hımm... Evet...

(Kısa bir sessizlik olur.)

Evet, eskiden insanlar daha sade yaşarlardı ve az şeyle de mutlu olurlardı. Ben rütbeli bir insan olmama rağmen gayet sade bir yaşamım var... Bugün Andruyuşa geldi ve beni bu düğüne davet etti. Nasıl, dedim, tanımadığım bir ailenin düğününe nasıl giderim? Çok ayıp olur! O da şöyle dedi: “Düğün sahipleri sade, muhterem insanlardır. Hiçbir misafiri geri çevirmezler...” O zaman neden gitmeyeyim dedim. Çok sevindim. Evde yalnız başıma canım sıkılıyordu. Eğer düğüne gitmem bir kişiyi bile mutlu edecekse, neden bu iyiliği yapmayayım dedim...

JİGALOV

Demek ki isteyerek geldiniz ekselansları. Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Biz gösteriş yapmayan, sade insanlarız ve size minnettarız! Buyurun bir şeyler yiyin ekselansları!

APLAMBOV

Görevden ayrılalı uzun süre oldu mu ekselansları?

REVUNOV

Efendim? Evet, evet... Bu doğru... Öyle... Bakayım, nedir bu? Güzel mi? Ringa balığı acıymış... Ekmek de. Yenecek gibi değil!

HERKES

Öpüşün! Öpüşün!

(Aplambov ve Daşenka öpüşürler.)

REVUNOV

He-he-he... Sağlığınıza!

(Kısa bir sessizlik olur.)

Evet... Eskiden herkes daha sadeydi ve daha az şeyle mutlu olurdu... Ben sadeliği severim... Tabii ben de yaşlandım artık, 1865 yılında emekli oldum... Yetmiş iki yaşındayım... Evet. Yine de bazı durumlarda gösteriş yapmayı ben de severdim eskiden, ama...

(Mozgovoy'u görür.)

Siz de denizcisiniz herhâlde... Değil mi?

MOZGOVOY

Aynen öyle.

REVUNOV

Aha... İşte... Evet... Denizde görev yapmak hep çok zordu. Kafa patlatacak çok konu vardır. Önemsiz bir sözün bile çok anlamı vardır. Örneğin: Mayistra yelkeniyle trinket yelkenini yukarı basın! Ne demek bu? Sadece denizciler anlayabilir! He-he... Matematik gibi ince iş...

NYUNİN

Ekselansları Fyodor Yakovleviç Revunov-Karaulov'un şerefine!

(Müziğin sesi artar. "Yaşa!" sesleri.)

YAT

Ekselansları lütfedip deniz görevinin zorluklarını anlattınız. Telgrafçılık da denizcilikten kolay değil! Fransızca ve Almanca okuyup yazamayanlar artık telgrafçı olamıyor ekselansları! İşin en zor yanı telgrafı göndermektir. Çok zordur! Dinleyin lütfen.

(Telgraf çeker gibi masaya çatalla vurur.)

REVUNOV

Ne anlama geliyor?

YAT

Şu anlama geliyor: Soylu kişiliğinize saygılarımı sunuyorum ekselansları. Kolay mı sizce? İşte böyle...

(Yine masaya vurur.)

REVUNOV

Biraz daha sert... Duyamıyorum...

YAT

Bu da şu anlama geliyor: Sizi kollarımın arasına almaktan çok mutluyum madam!

REVUNOV

Hangi madam bu? Haa...

(Mozgovoy'a.)

Pruva rüzgârıyla gidiyorsanız gabya yelkenini ve kontra gabya yelkenini açmak gerekir. Şu emri verirsiniz: Gabya yelkeni ve kontra gabya yelkeni hisa! İşte o anda yukarıda toplanmış yelkenler serbest kalır ve aşağıdaki yelken ve karşı yelken ıskotalarla, kandilisalarla, prasyalarla gerginleştirilir.

SAĞDIÇ

(Ayağa kalkar.)

Değerli majesteleri ve sevgili misaf...

REVUNOV

(Araya girer.)

Evet... Başka emirler de var... Ya... Yelkenlerin ve kontra yelkenlerin kandilisaları hisa! Nasıl, güzel mi? Ama bu ne anlama geliyor? Çok basit! Yelken ve kontra yelken ıskotaları çekilir ve kandilisalar kaldırılır... Bir anda! Ayrıca kontra yelken ıskotaları ve kontra yelken kandilisaları aynı hizaya getirilir ve tam bu anda, gerekiyorsa bu yelkenlerin prasyaları gerilir ve hazır olduğunda, yani yelkenler iyice gerginleştiğinde bütün kandilisalar yerlerine çekilir, yelken ve kontra yelken iyice açılır ve rüzgârın yönüne göre sıkıca bağlanır...

NYUNİN

(Revunov'a.)

Fyodor Yakovleviç, hanımefendi konuyu değiştirmenizi rica ediyor. Misafirler anlattıklarınızı anlamıyor ve çok sıkılıyorlar...

REVUNOV

Ne? Kim sıkılıyor?

(Mozgovoy'a.)

Genç dostum! Eğer rüzgâr gemiyi sağa doğru sürüklerse, geminin kıçını rüzgârın estiği yöne çevirmek gerekir. Bunun emri nasıl verilir? İşte şöyle: Herkes yukarı, rüzgârı arkaya al! He-he...

NYUNİN

Fyodor Yakovleviç yeter! Bir şeyler yiyin.

REVUNOV

Herkes yukarı çıktığında şu emri verirsin: Herkes yerine, rüzgârı arkaya al! Ne güzeldir deniz hayatı! Emir verirsin ve denizcilerin yıldırım gibi yerlerini alıp, yelkenleri ve prasyaları hisa edişlerini izlersin. Dayanamayıp bağırırsın: Aferin çocuklar!

(Heyecandan tıkanır ve öksürür.)

SAĞDIÇ

(Bu duraksamadan yararlanmak için atılır.)

Sevgili dostlarımızın evliliklerini kutlamak için toplandığımız bu günde...

REVUNOV

(Araya girer.)

Evet! Bütün bu emirleri akılda tutmak gerekir! Örneğin trinketa yelkeni ve mayistra yelkeninin ıskotalarını aç!

SAĞDIÇ

(Gücenmiştir.)

Neden sürekli araya giriyor? Tek bir kelime bile söyleyemiyoruz!

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Biz bu konularda pek bilgili değiliz ekselansları. Söylediklerinizden bir şey anlamıyoruz. Başka şeylerden bahsetseniz biraz.

REVUNOV

(Söylenenleri tam anlayamaz.)

Yedim, teşekkür ederim. Kaz dediniz, değil mi? Yedim... Evet... Eski günleri hatırlıyorum da... Çok güzel günlerdi delikanlı! Hiçbir şeyi kafaya takmadan denizin üzerinde süzülmek ve...

(Sesi titrer.)

Yön değiştirirken duyulan coşku! Hangi denizci bu manevrayı hatırlayınca heyecanlanmaz? Herkes yukarı, yön değiştir emri duyulur duyulmaz, sanki herkeste bir kıvılcım yanar. Komutanından miçosuna herkesi heyecan sarar...

ZMEYUKİNA

Sıkıldık! Çok sıkıcı!

(Homurdanmalar.)

REVUNOV

(Söylenenleri tam anlayamaz.)

Teşekkür ederim, yedim!

(Hararetle.)

Herkes hazırdır ve gözler kıdemli subaydadır... Kıdemli subay, randa ve grandi yelkeni prasyaları sancağa, mizana prasyaları iskeleye, kontra prasyalar iskeleye diye bağırır. Bir anda bütün yelkenler dolar... Randa yelkeni, flok yelkeninin ıskotalarını aç. Borda sancağa!

(Ayağa kalkar.)

Gemi rüzgârı arkasına alır ve yelkenler rüzgârla dolar. Kıdemli subay: Prasyalara, hemen prasyalara. Gözlerini gabya ve grandi yelkenlerine diker ve dönüş başlayınca gürülder gibi emir verir: Grandi yelkeni borinalarla babafingoya, prasyaları bağlayın. Bu anda her şey sağa sola uçuşur, gemi çatırdar. Ortalık Babil gibi karışır! Her şey hatasız yapılmıştır. Gemi çark eder!

NASTASYA TİMOFEYEVNA

(Sinirlenir.)

General her şeyi berbat ettiniz... Yaşınızdan başınızdan utanın... Yeter!

REVUNOV

Köfte mi? Hayır yemedim... Teşekkür ederim.

NASTASYA TİMOFEYEVNA

(Bağırır.)

Yaşınızdan başınızdan utanın dedim! Her şeyi berbat ettiniz general!

NYUNİN

(Sıkılmıştır.)

Baylar, bayanlar... Değer mi hiç? Gerçekten de...

REVUNOV

Birincisi ben general değil ikinci dereceden kaptanım; yarbaya denk bir rütbedir.

NASTASYA TİMOFEYEVNA

General değilseniz neden paramızı aldınız? Size her şeyi berbat edin diye para ödemedik?

REVUNOV

(Şaşkınlıkla.)

Ne parası?

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Ne parası olduğunu gayet iyi biliyorsunuz. Andrey Andreyeviç'ten aldığınız yirmi beş ruble...

(Nyunin'e.)

Hepsi senin suçun Andrey. Böyle birini kiralamanı istememiştim!

NYUNİN

Bu konuları kapatalım lütfen.

REVUNOV

Kiralamak... Para ödemek... Neden bahsediyorsunuz?

APLAMBOV

Affedersiniz ama Andrey Andreyeviç'ten yirmi beş ruble almadınız mı?

REVUNOV

Ne yirmi beş rublesi?

(Birden anlar.)

Tamam! Her şeyi anladım... Bu ne rezalet! Ne iğrençlik!

APLAMBOV

Yani siz para almadınız mı?

REVUNOV

Para mara almadım! Gidin başımdan!

(Masadan kalkar.)

Rezalet! Terbiyesizlik! Benim gibi yaşlı bir adama, bir denizciye, vatanına hizmet etmiş bir subaya böyle hakaret etmek! Değecek insanlar olsaydınız sizi düelloya çağırırdım ama siz hiçbir işe yaramazsınız!

(Şaşkındır.)

Kapı nerede? Ne tarafta? Bana yolu gösterin!

(Yürür.)

Rezalet! Terbiyesizlik!

(Çıkar.)

NASTASYA TİMOFEYEVNA

Andrey yirmi beş ruble nerede?

NYUNİN

Böyle önemsiz şeylerden bahsetmenin ne gereği var? Çok önemli sanki! Herkes eğleniyor, siz neyin peşindesiniz!

(Orkestra marş çalmaya başlar.)

Gençlerin şerefine!

ZMEYUKİNA

Boğuluyorum! Hava almam lazım! Nefes alamıyorum!

YAT

(Sevinç içinde.)

Olağanüstü! Olağanüstü!

(Gürültü artar.)

SAĞDIÇ

(Sesini duyurmaya çalışır.)

Sevgili bayanlar, baylar! Bugün...

Perde

Tatyana Repina

Tek Perdelik Dram

(A.S. Suvorin’e ithafen.)

Kişiler

OLENİNA	
KOKOŞKİNA	
MATVEYEV	
ZONENŞTEYN	
SABİNİN	
KOTELNİKOV	
KOKOŞKİN	
PATRONNİKOV	
VOLGİN	Genç bir subay.
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİSİ	
GENÇ KIZ	
PEDER İVAN	Katedralin başrahibi, yetmiş yaşında.
PEDER NİKOLAY	Genç bir rahip.
PEDER ALEKSEY	Genç bir rahip.
DİYAKOZ	
ZANGOÇ	
KUZMA	Kilise Bekçisi.
SİYAH ELBİSELİ KADIN	
SAVCI YARDIMCISI	
Aktörler ve Aktrisler	

Akşam saat yedi. Katedralin kilise bölümü. Bütün avizeler ve şamdanlar yanmaktadır. Kilisenin büyük kapısı açıktır. Başpiskoposluk ve katedral koroları ilahi söylemektedir. Kilise tamamen doludur. Kalabalık ve havasızdır. Nikâh töreni yapılmakta, Sabinin ve Olenina evlenmektedir. Damadın sağdıçları Kotelnikov ve subay Volgin'dir; gelininkilerse üniversite öğrencisi kardeşi ve savcı yardımcısıdır. Kasabanın tüm aydın kesimi oradadır. Herkes çok şıktır. Rengi solmuş Ortodoks takkesiyle Peder İvan, dağınık saçlarını örten takkesiyle Peder Nikolay ve siyah gözlüklü genç Peder Aleksey töreni yönetmektedir. Arka tarafta, Peder İvan'ın biraz sağında, elinde kitapla uzun boylu, cılız diyakoz. Kalabalığın arasında yerel tiyatro topluluğu ve başlarında Matveyev.

PEDER İVAN

(Okur.)

Onları yetiştiren anne babalarını da koru Tanrım: Çünkü aile ocağının temelleri anne babaların dualarıyla güçlenir. Bütün kullarını koru ve onları mutlu kıl Tanrım. Kulun Pyotr'ı ve kulun Vera'yı koru ve gözet Tanrım. Onları kutsuyorum Tanrım. Onlara ruh ve beden uyumlarının meyvesi olarak güzel çocuklar bağışla; onları Lübnan sedirleri gibi, uzun söğütler gibi yüceltiyorum. Onlara bol ürün, güzel bir yuva, mutluluk ve sağlık ver; sofralarının etrafında taze zeytin fidanları gibi çocuklarının çocuklarını görmelerini nasip et; senin huzurunda bir yıldız gibi parıldamalarını nasip et Tanrım. Yüce Tanrım sana şükürler olsun.

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

(Şarkı söyler gibi.)

Âmin!

PATRONNİKOV

Çok havasız! Boynunuzdaki nişan nedir David Salomonoviç?

ZONENŞTEYN

Belçika nişanı. Burada neden bu kadar çok insan var? Girmelerine kim izin vermiş? Rus hamamı gibi olmuş.

PATRONNİKOV

Polisin bir işe yaradığı yok.

DİYAKOZ

Tanrı'ya dua edelim!

KATEDRAL KOROSU

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrı'ya dua edin.

PEDER NİKOLAY

(Okur.)

Yüce Tanrı, erkeği çamurdan yarattı ve erkeğin kaburgasından ona yardımcı olsun, dünyada yalnız kalmasın diye kadını çıkarttı; ulu Tanrım, bu kutsal mekânda, kulların Pyotr ve Vera'yı karı ve koca olarak birleştir. Aynı bedende bütünleşmelerini, sevgi bağlarından bir meyve vermelerini nasip eyle. Baba, oğul ve kutsal ruh adına güç, kudret ve hüküm, bugün ve daima sendedir.

KATEDRAL KOROSU

(Şarkı söyler gibi.)

Âmin!

GENÇ KIZ

(Zonenşteyn'e.)

Şimdi taç giydirecekler. Bakın, bakın!

PEDER İVAN

(Kürsüden tacı alır ve Sabinin'e döner.)

Tanrının kulu Pyotr, bu taçla baba, oğul ve kutsal ruh adına sizi Tanrının kulu Vera'yla evlendiriyorum, âmin!

(Tacı Kotelnikov'a verir.)

KALABALIKTAN SESLER

Sağdıç, damatla aynı boyda! Sıradan biri işte!

Kim bu?

Kotelnikov diye biri! Subay da ondan farksızmış!

Hanımefendiye izin verin de geçsin! Buradan geçemezsiniz madam.

PEDER İVAN

(Olenina'ya doğru dönerek.)

Tanrının kulu Vera, bu taçla baba, oğul ve kutsal ruh adına sizi Tanrının kulu Pyotr'la evlendiriyorum, âmin!

(Tacı üniversite öğrencisine verir.)

KOTELNİKOV

Taç amma da ağırmış. Kolum koptu.

VOLGİN

Merak etme, birazdan alırım senden. Ben asıl bu paçuli kokusu kimden geliyor bilmek isterdim.

SAVCI YARDIMCISI

Kotelnikov'dan.

KOTELNİKOV

Atma be.

VOLGİN

Şşşt!

PEDER İVAN

Tanrım bu evliliği şeref ve onurla taçlandır! Tanrım bu evliliği şeref ve onurla taçlandır! Tanrım bu evliliği şeref ve onurla taçlandır!

KOKOŞKİNA

(Kocasına.)

Vera bugün ne kadar güzel olmuş! Gözlerimi ondan alamıyorum! Çok da cesur görünüyor!

KOKOŞKİN

Normal. Bu ikinci evliliği.

KOKOŞKİNA

Evet, haklısın.

(İç çeker.)

Onun için hayırlısı olsun! Öyle iyi bir insan ki.

ZANGOÇ

(Kilisenin ortasına doğru ilerler.)

Prokeimenon, sekizinci ilahi. Onların başına değerli taşlardan bir taç koydun, senden hayat istediler ve sen onlara hayat verdin.

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

(İlahiyi söyler.)

Onların başına değerli taşlardan bir taç koydun...

PATRONNİKOV

Sigara içmek için ölüyorum...

ZANGOÇ

Pavlus'un mektupları.

DİYAKOZ

Dinleyelim!

ZANGOÇ

(Yüksek sesle.)

Kardeşlerim, Tanrı'ya bize verdikleri için, oğlu İsa Mesih adına şükredelim. Tanrı korkusu herkese egemen olsun. Kadınlar, kocalarınıza da Tanrı'ya ettiğiniz gibi itaat edin, çünkü inananlar nasıl kurtarıcımız İsa'nın egemenliğindeyse kadınlar da kocalarının egemenliği altındadır. İnananların İsa'ya itaat ettikleri gibi kadınlar da kocalarına itaat etmelidirler...

SABİNİN

(Kotelnikov'a.)

Taçla kafamı eziyorsun!

KOTELNİKOV

Ne münasebet! Tacı kafandan en az on santim yukarıda tutuyorum.

SABİNİN

Sana eziyorsun diyorum!

ZANGOÇ

Kocalar, karılarınızı İsa’nın kiliseyi sevdiği gibi sevin ve kendinizi onlara adayın: Öyle yaparsanız Tanrı sizi kutsar, günahlarınızı bağışlar. Sizi mal hırsına, günaha ve bunun gibi şeylere değil kutsal ve erdemli kiliseye yönlendirir.

VOLGİN

Ne güzel bas bir sesi var...

(Kotelnikov’a.)

Tacı almamı ister misiniz?

KOTELNİKOV

Daha yorulmadım.

ZANGOÇ

Kocalar karılarını kendi bedenlerini sever gibi sevmelidirler. Karısını seven kendini de seviyor demektir. Çünkü kimse kendi bedeninden nefret edemez. İsa’nın kiliseye yaptığı gibi bedenini beslemeli, ısıtmalıdır. Biz onun bedeninde can bulduk, etinde kemiğinde vücuda geldik. Bu nedenle insan anne babasını bırakıp...

SABİNİN

Tacı biraz daha yukarıda tut. Kafamı eziyorsun.

KOTELNİKOV

Ne saçmalık.

ZANGOÇ

...karısına gidecektir ve iki beden tek beden hâline gelecektir.

KOKOŞKİN

Vali de burada.

KOKOŞKİNA

Nerede?

KOKOŞKİN

Koronun sağ tarafında, Altuhov'un yanında. Gizlice gelmiş.

KOKOŞKİNA

Gördüm! Maşenka Hanzen'le konuşuyor. Çok sever onunla konuşmayı.

ZANGOÇ

Bu ne ulu bir gizemdir. İsa'nın ve kilisenin ilkeleri. Siz de İsa ve kilise gibi birleşeceksiniz ve erkekler karılarını sevecek, kadınlar da kocalarına saygı gösterecek!

KATEDRAL KOROSU

(Şarkı söyler gibi.)

Haleluya, haleluya, haleluya...

KALABALIKTAN SESLER

Duydunuz mu Natalya Sergeyevna? Kadınlar kocalarına saygı gösterecekler.

Gidin başımdan.

(Gülüşmeler.)

Şşşt, konuşmayalım lütfen!

DİYAKOZ

Sessiz olalım lütfen! Kutsal İncil'i dinleyelim!

PEDER İVAN

Herkes sussun!

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

(Şarkı söyler gibi.)

Ve senin ulu ruhuna.

KALABALIKTAN SESLER

Havariler, İncil... Amma da uzun sürdü! Günahı boynuna.

Burada nefes almak imkânsız. Ben gidiyorum.

Buradan geçemezsiniz. Bekleyin, birazdan biter.

PEDER İVAN

Yuhanna okunacak.

DİYAKOZ

Dinleyelim!

PEDER İVAN

(Takkesini çıkartır.)

Üçüncü gün Celile'nin Kana köyünde bir düğün vardı. İsa'nın annesi de oradaydı. İsa'yla öğrencileri de düğüne çağırılmışlardı. Şarap tükenince annesi İsa'ya "Şarapları kalmadı," dedi. İsa "Anne, benden ne istiyorsun? Benim saatim daha gelmedi," dedi...

SABİNİN

(Kotelnikov'a.)

Bitmesine daha var mı?

KOTELNİKOV

Bilmiyorum. Bu bölümü pek iyi bilmem. Pek uzun sürmez herhâlde.

VOLGİN

Daha var.

PEDER İVAN

Annesi, hizmet edenlere, "Size ne derse onu yapın," dedi.

Yahudilerin geleneksel temizliği için oraya konmuş, her biri seksenle yüz yirmi litre alan altı taş küp vardı. İsa hizmet edenlere, "Küpleri suyla doldurun," dedi. Küpleri ağızlarına kadar doldurdular. Sonra hizmet edenlere "Şimdi biraz alıp şölen başkanına götürün," dedi...

(Bir inilti duyulur.)

VOLGİN

Qu'est-ce que c'est?[7] Birisi mi ezildi?

KALABALIKTAN SESLER

Şşşt! Sessiz olun!

(İnilti yine duyulur.)

PEDER İVAN

...Onlar da götürdüler. Şölen başkanı şaraba dönüşmüş suyu tattı. Bunun nereden geldiğini bilmiyordu, oysa suyu küpten alan hizmetkârlar biliyorlardı. Şölen başkanı güveyi çağırıp...

SABİNİN

(Kotelnikov'a.)

Kim inliyor?

KOTELNİKOV

(Kalabalığa göz atar.)

Şurada birisi kalkıyor... Siyahlı bir kadın...

Kötüleşti herhâlde... İşte, götürüyorlar...

SABİNİN

(Göz atar.)

Tacı biraz daha yukarıda tut...

PEDER İVAN

"Herkes önce iyi şarabı, çok içildikten sonra da kötüsünü sunar," dedi, "Ama sen iyi şarabı şimdiye dek saklamışsın." İsa bu ilk doğaüstü belirtisini Celile'nin Kana köyünde gerçekleştirdi ve yüceliğini gösterdi. Öğrencileri de ona iman ettiler.

KALABALIKTAN SESLER

Böyle histerik kadınların içeri girmesine neden izin veriyorlar anlamıyorum.

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

Şükürler olsun sana Tanrım, şükürler olsun...

PATRONNİKOV

Yaban arısı gibi vızıldamayı bırak David Salomonoviç. Ayrıca sunağa arkanı dönme. Bu doğru değil.

ZONENŞTEYN

Şu hanımefendi arı gibi vızıldıyor, ben değil... He, he, he.

DİYAKOZ

Ruhumuzdan ve aklımızdan geçen her şeyi söyleyelim...

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrım bağışla bizi.

DİYAKOZ

Her şeyin yaratıcısı ulu Tanrım, sana yalvarıyoruz, bize merhamet et.

KALABALIKTAN SESLER

Şşşt, sessizlik!

DİYAKOZ

Tanrım sana sığınıyoruz...

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrı, bize merhamet et.

KALABALIKTAN SESLER

Şşşt, sessiz olun! Kim fenalaştı?

DİYAKOZ

Bağışla bizi Tanrım, bize merhamet et, bağışla bizi.

KORO

(Şarkı söyler gibi üç kere.)

Bağışla bizi.

DİYAKOZ

Büyük hükümdarımız Rusya İmparatoru Aleksandr Aleksandroviç için, hükümranlığı, zaferleri, sağlığı, sıhhati, kurtuluşu için dua edelim, ulu Tanrımız, düşmanları karşısında kahramanlıklar göstermesini ve başarılar kazanmasını nasip eyle.

KORO

(Üç kere tekrarlarlar.)

Tanrım bağışla bizi!

(Bir inilti duyulur. Kalabalıkta bir hareketlenme olur.)

KOKOŞKİNA

Neler oluyor?

(Yanındaki kadına.)

İnanılmaz bir şey tatlım. Sadece tek bir kapıyı açmışlar... Sıcaktan öleceğiz.

KALABALIKTAN SESLER

Götürmek istiyorlar ama gitmiyor... Kim o? Şşşt!

DİYAKOZ

Şimdi de karısı, yüce hükümdarımız, İmparatoriçemiz Marya Fyodorovna için dua edelim...

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrım bağışla bizi!

DİYAKOZ

Tahtın varisi, ulu hükümdar, çarımızın oğlu, yüce çareviçimiz Nikolay Aleksandroviç ve tüm çarlık ailesi için dua edelim.

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrım bağışla bizi!

SABİNİN

Ah! Tanrım...

OLENİNA

Ne oldu?

DİYAKOZ

Kutsal kilise meclisimiz, yüce din adamları N. piskoposu, Z. piskoposu ve tüm Hıristiyan din kardeşlerimiz için dua edelim...

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrım bağışla bizi!

KALABALIKTAN SESLER

Avrupa Oteli'nde dün yine bir kadın zehirlenmiş.

Evet, bir doktorun karısıymış...

Nasıl zehirlenmiş biliyor musunuz?

DİYAKOZ

Bütün Hıristiyan orduları için dua edelim...

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrım bağışla bizi!

VOLGİN

Birisi ağlıyor sanki... İnsanlar çok münasebetsiz davranıyor.

DİYAKOZ

Papaz, keşiş kardeşlerimiz ve İsa yolundaki tüm din kardeşlerimiz için dua edelim.

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrım bağışla bizi!

MATVEYEV

Koro bugün çok güzel söylüyor.

KOMEDİ OYUNCUSU

Biz de söyleyebilseydik keşke Zahar İlyiç!

MATVEYEV

İstediği şeye bak maskaranın!

(Gülüşmeler.)

Şşşt!

DİYAKOZ

Tanrının kulları Pyotr ve Vera'nın iyiliği, mutluluğu, iyi geçinmeleri, sağlıkları, günahlarının bağışlanması için dua edelim.

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrım bağışla bizi!

DİYAKOZ

Kutsanmaları için...

KALABALIKTAN SESLER

Evet, doktorun karısı... Otelde...

DİYAKOZ

...unutulmaz, aziz Ortodoks patrikleri için...

KALABALIKTAN SESLER

Repina'nın uğurlu eli değdikten sonraki dördüncü zehirlenme. Bu zehirlenmelerin nedenini bana açıklayabilir misin dostum?

Cinnet işte. Başka bir şey değil.

Taklit mi ediyorlar sence?

DİYAKOZ

...dini bütün çar ve çariçe, bu kutsal tapınağı yapanlar, ölmüş bütün atalarımız ve kardeşlerimiz için...

KALABALIKTAN SESLER

İntihar bulaşıcıdır...

Bu ruh hastalarından amma çok var, insan korkuyor!

Susun! Dinlemeyeceksiniz gidin!

DİYAKOZ

Bu mezarlıkta yatan ve diğer Ortodokslar için dua edelim.

KALABALIKTAN SESLER

Yüksek sesle konuşmayın, lütfen!

(Bir inilti duyulur.)

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrım bağışla bizi!

KALABALIKTAN SESLER

Repina intihar edip bütün şehri zehirledi. Bütün kadınlar bu virüse yakalandı. Haksızlığa uğradıklarını sanıyorlar.

Kilisenin bile havası zehirlendi. Gerginliği hissediyor musun?

DİYAKOZ

Bu tapınakta bulunan, ilahi söyleyen ve gelecekte de söyleyecek, iyilik ve bağışlanma bekleyen yardımsever ve eli açık insanlar için dua edelim...

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrım bağışla bizi!

PEDER İVAN

Çünkü Tanrı bağışlayıcı ve iyilikseverdir, baba, oğul ve kutsal ruh adına şu anda ve gelecekte sizi onurlandırır.

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Âmin!

SABİNİN

Kotelnikov!

KOTELNİKOV

Efendim?

SABİNİN

Neyse... Tanrım... Tatyana Petrovna burada... O burada...

KOTELNİKOV

Aklını kaçırmışsın!

SABİNİN

Siyahlı kadın o işte... Tanıdım onu... Gördüm...

KOTELNİKOV

Alakası yok. Sadece esmerliği benziyor, o kadar.

DİYAKOZ

Tanrı'ya dua edelim!

KOTELNİKOV

Kulağıma fısıldama, hiç uygun bir davranış değil. Herkes sana bakıyor...

SABİNİN

Tanrı aşkına... Zar zor ayakta duruyorum. Bu o.

(Bir inilti duyulur.)

KORO

Tanrım bağışla bizi!

KALABALIKTAN SESLER

Susun! Şşşt! Kim arkadan itiyor? Şşşt!

Sütunun arkasına götürdüler.

Geçecek yer yok... Evde kalsalarmış...

KALABALIKTAN BİRİSİ

(Bağırır.)

Susun!

PEDER İVAN

(Okur.)

Celile'nin Kana köyünde kurtarıcılığını gösteren, İsa'yı onurlandıran Tanrımız...

(Kalabalığa bakar.)

İyi ama kim konuşuyor?

(Okur.)

Evliliğin onur verici bir şey olduğunu varlığınla göster...

(Sesini yükseltir.)

Lütfen sessiz olun! Ayini yapmamıza engel oluyorsunuz! Kilisede dolaşmayınız, konuşmayınız ve gürültü yapmayınız, sessizce oturup Tanrı'ya dua ediniz! Yeter! İçinizde Tanrı korkusu olsun!

(Okur.)

Tanrım, Celile'ye dökülen Kana Irmağı'nın kıyısında gösterdiğin kurtarıcılığınla kulların Pyotr ve Vera'yı da kurtar, uyum ve barış içinde yaşamalarını sağla, onurlu bir evlilik ver, yataklarını temiz kıl, temiz birlikteliklerinin devamını sağla, temiz yürekle ve senin buyruklarına uyarak yaşlanmalarını sağla. Sen bizim Tanrımızsın, bağışlayıcısın, kurtarıcısın, sana şükrediyoruz, ruhlarımıza iyilik ve güzellik ihsan et, şimdi ve ebediyen.

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

Âmin!

SABİNİN

(Kotelnikov'a.)

Git de polislere içeri kimseyi almamalarını söyle...

KOTELNİKOV

Neden hâlâ içeri girmelerine izin veriyorlar? Kilise tıka basa doldu. Sessiz ol... Fısıldamayı da kes.

SABİNİN

O burada... Tatyana.

KOTELNİKOV

Sen delirmişsin. Mezarlıkta yatıyor.

DİYAKOZ

Tanrım merhametinle esirge bizi, kutsa bizi, bağışla bizi!

KATEDRAL KOROSU

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrım bağışla bizi!

DİYAKOZ

Tanrı'dan bütün günlerin güzel, kutsal, huzur içinde ve günahsız geçmesini dileyelim.

KATEDRAL KOROSU

(Şarkı söyler gibi.)

İhsan et Tanrım!

DİYAKOZ

Tanrı’dan bize kılavuzluk edecek, ruhumuzu ve bedenimizi koruyacak bir barış meleği dileyelim.

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

İhsan et Tanrım!

KALABALIKTAN SESLER

Bu diyakozun konuşması hiç bitmeyecek... Bir Tanrım bağışla bizi diyorlar, bir ihsan et Tanrım diyorlar.

Bıktım ayakta durmaktan.

DİYAKOZ

Tanrı’dan günahlarımızı ve suçlarımızı bağışlamasını dileyelim.

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Bağışla bizi Tanrım!

DİYAKOZ

Tanrı’dan ruhlarımız için iyilik ve barış içinde bir dünya dileyelim.

KALABALIKTAN SESLER

Yine gürültü yapıyorlar! Ne insanlar var!

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

İhsan et Tanrım!

OLENİNA

Pyotr titriyorsun, zor nefes alıyorsun... İyi misin?

SABİNİN

Siyahlı kadın... O... biz suçluyuz...

OLENİNA

Hangi kadın?

(Bir inilti duyulur.)

SABİNİN

Repina inliyor... İyiyim, iyiyim... Kotelnikov taçla kafamı eziyor... Yok bir şey, yok...

DİYAKOZ

Tanrı'dan geri kalan ömrümüzde işleyeceğimiz günahlardan pişmanlık duymamızı sağlamasını dileyelim.

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

İhsan et Tanrım!

KOKOŞKİN

Vera ölü gibi bembeyaz kesildi. Sanki gözleri de yaşlı... Ya Pyotr... Baksana şuna!

KOKOŞKİNA

İnsanların kötü davranacağını söylemiştim ona. Neden burada evlenmeye karar verdi anlamıyorum. Kent dışında evlenselerdi daha iyi olurdu.

DİYAKOZ

Hıristiyan olarak öldükten sonra rahat, sakin, utanç içinde kalmayacağımız bir sorgu dileyelim.

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

İhsan et Tanrım!

KOKOŞKİNA

Peder İvan'dan biraz acele etmesini rica etmek gerek. Vera çok kötü görünüyor.

VOLGİN

İsterseniz yer değiştirelim.

(Tacı Kotelnikov'dan alır.)

DİYAKOZ

Bütün din kardeşlerimiz arasında inanç birliği kurulmasını ve herkesin yaşamını Tanrı'nın elçisi İsa'ya adamasını dileyelim.

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Sana Tanrım!

SABİNİN

Biraz daha dayan Vera, benim gibi... Evet... Birazdan bitecek. Sonra gideceğiz... Bu o...

VOLGİN

Şşşt!

PEDER İVAN

Sana güvendik, sana sığındık, yüceliğine yaraşır biçimde yargıla bizi Tanrım.

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

(Şarkı söyler gibi.)

Göklerdeki ulu efendimiz, yüce adın kutlu, egemenliğin sonsuz olsun...

MATVEYEV

(Aktörlere.)

Dostlarım biraz çekilir misiniz, diz çökmek istiyorum...

(Diz çöker ve yere kadar eğilir.)

İsteklerin göklerde olduğu kadar, yeryüzünde de yerine gelsin... Bize günlük ekmeğimizi ver ve sana olan borçlarımızı...

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

İsteklerin yerine gelsin... Göklerde, göklerde... Günlük ekmeğimizi... Ekmeğimizi...

MATVEYEV

Ulu Tanrım, Tatyana kulunun bilerek ve bilmeyerek işlediği günahlarını ve biz kullarını bağışla...

(Ayağa kalkar.)

Çok sıcak!

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

Günlük ekmeğimizi ver... Günahlarımızı bağışla... Biz nasıl bağışlıyorsak sen de bizi bağışla... Bağışla...

KALABALIKTAN SESLER

İlahileri amma da uzattılar!

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

Bize gösterme... gösterme! Bizi günaha girmekten koru!

KOTELNİKOV

(Savcı yardımcısına.)

Damadı sinek ısırdı galiba. Bak nasıl titriyor.

SAVCI YARDIMCISI

Nesi var?

KOTELNİKOV

Biraz önceki kadını Tatyana sanıyor. Halüsinasyon görüyor.

PEDER İVAN

Hükümdarlığın, kudretin ve şanın, baba, oğul ve kutsal ruh adına sonsuza dek sürsün...

KORO

Âmin.

SAVCI YARDIMCISI

Dikkat et de saçma sapan bir şey yapmasın.

KOTELNİKOV

Merak etme! Öyle biri değildir!

SAVCI YARDIMCISI

Evet, güçlü olması gerek.

PEDER İVAN

Hepimize huzur ver.

KORO

Ve ruhlarımızı bağışla.

DİYAKOZ

Tanrı'nın huzurunda başlarınızı saygıyla eğin!

KORO

Senin için Tanrım!

KALABALIKTAN SESLER

Şimdi kürsünün etrafında dönecekler. Şşşt!

Doktorun karısına otopsi yapmışlar mı?

Daha yapmamışlar. Kocasının onu terk ettiğini söylüyorlar. Sabinin de Repina'yı terk etmiş diyorlar.

Doğru mu bu?

Evet, öyle.

Repina'nın otopsisini hatırlıyorum...

DİYAKOZ

Tanrı'ya dua edelim!

KORO

Tanrım bağışla bizi!

PEDER İVAN

(Okur.)

Tanrım, evrenin, bu güzel tacın, her şeyin yaratıcısı sensin, bu şarabı evliliğin yemini olarak kabul et ve evlenenlerin ruhlarını kutsa. Senin yüce adın şimdi, gelecekte ve her zaman hüküm sürsün.

(Sabinin ve Olenina'ya içmeleri için şarap uzatır.)

KORO

Âmin.

SAVCI YARDIMCISI

Bak sanki kötü bir şey yapmış gibi duruyor.

KOTELNİKOV

Güçlü bir hayvandır o. Dayanır.

KALABALIKTAN SESLER

Beyler dağılmayalım. Hep birlikte çıkalım. Zipunov burada mı?

Burada. Arabanın etrafını çevirip beş dakika ıslıklayalım.

PEDER İVAN

Ellerinizi uzatın lütfen.

(Bir şalla Sabinin'le Olenina'nın ellerini bağlar.)

Çok sıkmadım değil mi?

SAVCI YARDIMCISI

(Üniversite öğrencisine.)

Tacı bana verip, elbisesinin kuyruğunu tutun delikanlı.

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

(Şarkı söyler gibi.)

İsa sevinç içindeydi Meryem Ana'nın karnında...

(Peder İvan kürsüyü tavaf eder; gençler ve sağdıç onu takip ederler.)

KALABALIKTAN SESLER

Öğrenci eteğe takıldı.

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

...ve bir erkek çocuk doğurdu, Emmanuel, Tanrı ve insan, ona doğu adını verdi...

SABİNİN

(Volgin'e.)

Bitti mi?

VOLGİN

Daha değil.

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

...ve bu onurlu çocuk Meryem'i çok mutlu etti.

(Peder İvan bir kez daha kürsüyü tavaf eder.)

KATEDRAL KOROSU

(Şarkı söyler gibi.)

Çok acılar çeken ve onurlandırılan şehitlerimiz, ruhlarımızı bağışlaması için Tanrı'ya yakarın.

PEDER İVAN

(Kürsüyü üçüncü kez tavaf eder ve koroya katılır.)

Tan-rı-ya yakarın.

SABİNİN

Tanrım sonsuza kadar sürecek galiba!

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrı’ya, İsa Mesih’e, on iki havariye, şehitlere, onların vaazlarına, teslise hamdolsun.

KALABALIKTAN BİR SUBAY

(Kotelnikov’a.)

Sabinin’e söyleyin, lise ve üniversite öğrencileri onu ıslıklamak için toplanmışlar.

KOTELNİKOV

Teşekkürler!

(Savcı yardımcısına.)

Şu tören de amma uzadı! Hiç bitmeyecek galiba!

(Mendiliyle yüzünü siler.)

SAVCI YARDIMCISI

Sizin de elleriniz titriyor... Amma korkakmışsınız!

KOTELNİKOV

Repina aklımdan çıkmıyor. Sanırım Sabinin ilahi söylüyor, Olenina’ysa ağlıyor.

PEDER İVAN

(Volgin’den tacı alır, Sabinin’e.)

Yeni evliler, damat, Tanrı sizi İbrahim gibi yüceltsin, İshak gibi kutsasın, Yakup gibi çoğaltsın, sakin bir hayat sürün ve Tanrı’nın emirlerinden çıkmayın.

GENÇ BİR AKTÖR

Bir alçak için ne güzel sözler!

MATVEYEV

Tanrı için herkes birdir.

PEDER İVAN

(Tacı savcı yardımcısından alıp Olenina'ya verir.)

Ve sen gelin, Sara gibi yücel, Rebeka gibi neşelen, Rahel gibi çoğal, kocanı mutlu kıl, yasanın buyruklarına uy ki Tanrı seni mutlu kılsın.

KALABALIKTAN SESLER

(Herkes çıkışa doğru ilerler.)

Lütfen sesiz olun! Daha bitmedi!

Şşşt! İtmeyin!

DİYAKOZ

Tanrı'ya dua edelim!

KORO

Tanrım bağışla bizi!

PEDER ALEKSEY

(Siyah gözlüklerini çıkartıp okur.)

Celile'nin Kana köyündeki evliliği kutsayan ulu Tanrım, bu kullarının evliliğini de kutsa, evlilik bağını ebedi kıl. Evliliklerini, yaşamlarını mutlu kıl, taçlarını krallığına kabul et, yanlışlardan uzak durup doğruya ve güzele ulaşmalarını sağla ve sonsuza dek onları koru.

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Âmin!

OLENİNA

(Kardeşine.)

Söyle de bana bir sandalye getirsinler. Ayakta duramıyorum.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİSİ

Birazdan biter.

(Savcı yardımcısına.)

Vera iyi değilmiş.

SAVCI YARDIMCISI

Vera Aleksandrovna şimdi bitecek. Birkaç dakika kaldı... Biraz daha dayan canım!

OLENİNA

(Kardeşine.)

Pyotr beni duymuyor... Taş kesilmiş sanki... Tanrım, Tanrım.

(Sabinin'e.)

Pyotr!

PEDER İVAN

Susun!

KORO

Ve senin ruhuna!

DİYAKOZ

Tanrı önünde diz çökün!

PEDER İVAN

(Sabinin ve Olenina'ya.)

Baba, oğul ve kutsal ruh adına Tanrı sizi kutsasın, uzun, dindar, inançlı bir yaşam versin. Sizi dünya nimetleriyle donatsın! Sizi onurlandırsın, Meryem Ana ve tüm azizlerin duaları sizinle olsun. Âmin!

(Olenina'ya gülümseyerek.)

Kocanızı öpünüz!

VOLGİN

(Sabinin'e.)

Ne bekliyorsunuz! Öpüşsenize!

(Gençler öpüşür.)

PEDER İVAN

Tebrikler! Tanrı size...

KOKOŞKİNA

(Olenina'nın yanına gider.)

Tatlım... Öyle mutluyum ki! Tebrikler!

KOTELNİKOV

(Sabinin'e.)

Tebrikler, bitti nihayet... Sapsarı olmuşsun, kes titremeyi...

DİYAKOZ

Terbiyeli olalım!

(Kutlamalar.)

KORO

(Şarkı söyler gibi.)

Tanrı size Meryem Ana’nın çocuğu gibi, İsrafil kadar dürüst, onurlu çocuklar versin. Efendimizin merhameti üzerinize olsun!

(İnsanlar itişe kakışa kiliseden çıkarlar; Kuzma ışıkları söndürmeye başlar.)

PEDER İVAN

Celile’nin Kana köyünde mucize gösteren İsa, kutsal annenin dualarıyla, kutsal havarilerinle, kutsal çarlar, Aziz Konstantin ve Yelena ile Prokopi’ye ve din uğrunda ölmüş tüm azizlerle bize acı ve bizi kurtar, bütün insanlığı kutsa.

KORO

Âmin. Tanrım bağışla bizi, Tanrım bağışla bizi, Tan-rım-ba-ğış-la-bi-zi!

KADINLAR

(Olenina’ya.)

Tebrikler tatlım... Uzun bir ömür dilerim...

(Öperler.)

ZONENŞTEYN

Madam Sabinin, güzel bir Rusçayla nasıl deniyor...

BAŞPİSKOPOSLUK KOROSU

Uzun, u-zun ömürler! Uzun ömürler...

SABİNİN

Pardon Vera.

(Kotelnikov’u kolundan yakalar ve hızla bir köşeye çeker; güçlükle soluk almakta ve titremektedir.)

Hemen mezarlığa gidelim!

KOTELNİKOV

Aklını kaçırmışsın! Akşam oldu! Orada ne işimiz var?

SABİNİN

Tanrı aşkına gidelim! Yalvarıyorum...

KOTELNİKOV

Karınla eve gitmen gerekiyor! Deli!

SABİNİN

Hiçbir şey umurumda değil... Binlerce kez lanet olsun... Ben... Ben gidiyorum. Ağıt yakacağım... Tanrım, aklımı kaçırıyorum... Neredeyse öleceğim... Ah, Kotelnikov, Kotelnikov...

KOTELNİKOV

Hadi yürü, yürü...

(Geline doğru götürür. Bir dakika sonra sokaktan keskin ıslık sesleri işitilir. İnsanlar yavaş yavaş kiliseden çıkar. İçeride sadece zangoç ve Kuzma kalır.)

KUZMA

(Şamdanları söndürür.)

Çok insan geldi...

ZANGOÇ

Evet... Zengin nikâhı...

(Paltosunu giyer.)

Millet yaşıyor.

KUZMA

Bütün bunlar boş... Bomboş.

ZANGOÇ

Ne boş?

KUZMA

İşte bu nikâh... Her gün birilerini evlendiriyoruz, vaftiz ediyoruz, gömüyoruz ve bunların hiçbir anlamı yok...

ZANGOÇ

Peki sen ne olmasını istiyorsun?

KUZMA

Hiçbir şey, bunların hepsi boşuna. İlahi söylüyorlar, kutsal kitabı okuyorlar ama Tanrı bunların hiçbirini işitmiyor. Kırk yıldır buradayım Tanrı'nın duyduğunu hiç görmedim... Tanrı nerede bilmiyorum... Her şey boşuna...

ZANGOÇ

Hımm…

(Çizmelerini giyer.)

Felsefe yapma, aklını kaçırırsın.

(Çizmelerini gıcırdatarak yürür.)

Hoşça kal!

(Çıkar.)

KUZMA

(Kendi kendine.)

Öğlen soylu birinin cenazesi vardı, şimdi nikâh, yarın sabah vaftiz töreni. Hiç sonu gelmeyecek. Bunlar kimin için? Hiç kimse... Boş işte.

(Bir inleme duyulur. Mihrabın arkasından Peder İvan ve dağınık saçları, siyah gözlükleriyle Peder Aleksey çıkar.)

PEDER İVAN

Sanırım yüklü bir drahoma aldı...

PEDER ALEKSEY

Drahomasız olmuyor artık.

PEDER İVAN

Kendi hayatımıza bakalım! Ben de evlenme teklif ettim, evlendim, drahoma aldım ama zaman içinde unutulup gitti.

(Bağırır.)

Kuzma neden bütün şamdanları söndürdün? Düşeceğim karanlıkta.

KUZMA

Gittiğinizi sanmıştım.

PEDER İVAN

İşiniz var mı Peder Aleksey? Bize gidip çay içelim mi?

PEDER ALEKSEY

Maalesef gelemem peder. Vaktim yok. Bir rapor yazmam gerekiyor.

PEDER İVAN

Siz bilirsiniz.

SİYAHLI KADIN

(Sütunun arkasından sallanarak çıkar.)

Kimse yok mu? Götürün beni buradan... Götürün...

PEDER İVAN

Neler oluyor? Kim var orada?

(Korka korka.)

Ne istiyorsunuz bayan?

PEDER ALEKSEY

Tanrım günahlarımızı bağışla!

SİYAHLI KADIN

Götürün beni buradan... Götürün...

(İnler.)

Ben memur İvanov'un kız kardeşiyim... Kız kardeşi...

PEDER İVAN

Neden buradasınız?

SİYAHLI KADIN

Zehirlendim... Kin yüzünden... Küçük düşürdü... Neden bu kadar mutlu? Tanrım...

(Bağırır.)

Kurtarın beni, kurtarın!

(Yere düşer.)

Hepsi zehirlenmeli... Hepsi! Dünyada adalet yok...

PEDER ALEKSEY

(Korku içinde.)

Küfür! Tanrım, ne küfür!

SİYAHLI KADIN

Kin yüzünden... Hepsi zehirlenmeli...

(İnler ve yere uzanır.)

O mezarda, ama öbürü... Öbürü... Kadını küçük düşürmek Tanrı'yı küçük düşürmektir... Kadını mahvetti.

PEDER ALEKSEY

Bu ne saygısızlık!

(Ellerini birleştirir.)

Yaşama küfür resmen!

SİYAHLI KADIN

(Üzerindekileri parçalayarak bağırır.)

Kurtarın beni! Kurtarın! Kurtarın!..

Perde

(Gerisini A.S. Suvorin'in hayal gücüne bırakıyorum.)[8]

Zoraki Trajedi Aktörü

(Yazlıkçının Yaşamı)

Tek Perdelik Komedi

Kişiler

İVAN İVANOVİÇ TOLKAÇOV	Aile reisi.
ALEKSEY ALEKSEYEVİÇ MURAŞKİN	Arkadaşı.
Olaylar Peterburg’da, Muraşkin’in dairesinde geçer.	

Muraşkin'in çalışma odası. Sade mobilyalar. Muraşkin çalışma masasında oturmaktadır. Tolkaçov elinde lamba abajuru, çocuk bisikleti, üç tane kapaklı kutu, büyük bir elbise paketi, içinde biralarla kese kâğıdı ve çok sayıda küçük paketle girer. Dalgın dalgın etrafına bakar ve bitkin bir hâlde sedire yığılır.

MURAŞKİN

Merhaba İvan İvaniç! Seni gördüğüme çok sevindim! Nereden böyle?

TOLKAÇOV

(Zar zor nefes alır.)

Aziz dostum... Senden bir şey rica edeceğim... Yalvarıyorum hatta... Bana yarına kadar ödünç bir tabanca ver... Dostluğumuzun hatırına!

MURAŞKİN

Ne yapacaksın tabancayı?

TOLKAÇOV

Lazım... Oh, Tanrım! Su verir misin? Çabuk lütfen! Bir tabancaya ihtiyacım var. Geceleyin, karanlıkta ormandan geçmek zorundayım, bu yüzden... Gerekirse diye. Bir iyilik yap da tabanca ver!

MURAŞKİN

Yalan söyleme İvan İvaniç! Gece karanlığında ormanda ne işin var? Yine ne planlıyorsun? Pek hoş bir plan olmadığı yüzünden anlaşılıyor! Neyin var? Hasta mısın?

TOLKAÇOV

Dur bir nefes alayım... Köpek gibi yoruldum! Kafamdan aşağı bütün vücudumu şişe geçirmişler gibi hissediyorum. Dayanamıyorum artık. Göster dostluğunu, hiçbir şey sorma, ayrıntılara da girme... Ver tabancayı! Yalvarırım sana!

MURAŞKİN

Hadi oradan! Ne bu korkaklık İvan İvanıç? Sen bir aile reisi, bir müsteşarsın! Utanmalısın kendinden!

TOLKAÇOV

Ne aile reisi? Ben bir dert babasıyım! Yük hayvanıyım, esirim, köleyim, hâlâ bir şeyler ümit edip öbür dünyaya doğru yola çıkmayan aşağılık herifin tekiyim. Kalın kafalı, aptal bir paçavrayım! Neden yaşıyorum? Ne için?

(Ayağa fırlar.)

Sen söyle bana, niçin yaşıyorum? Sürekli çektiğim maddi ve manevi acıların sebebi ne? Bir düşünce yüzünden eziyet çekmeyi anlarım ama şu Tanrı'nın belası etekler, abajur yüzünden eziyet çekmeyi kabul edemem. Hayır, itaatkâr bir uşak olmaktan bıktım. Sabrım kalmadı! Dayanamıyorum artık!

MURAŞKİN

Bağırma, komşular duyacak!

TOLKAÇOV

Bırak duysunlar, umurumda değil! Eğer sen tabanca vermezsen başkasından bulurum. Benim için yaşamın bir anlamı kalmadı! Kararımı verdim!

MURAŞKİN

Yavaş ol, düğmemi kopardın. Sakince konuş! Hayatında bu kadar kötü olan ne var, hiç anlamıyorum!

TOLKAÇOV

Ne mi var? Hayatında bu kadar kötü ne var diye mi sordun? Anlatayım da dinle o zaman! Her şeyi anlatayım hem belki ben de biraz rahatlamış olurum. Oturalım. Dinle... Hâlâ zar zor nefes alıyorum! Örneğin bu günü ele alalım. Bildiğin gibi saat ondan dörde kadar dairede olmam gerekiyor. Sıcak, havasız, sineklerin uçuştuğu, korkunç düzensiz bir yer. Sekreter izinli, Hrapov balayında, küçük memurlar yazlıklarında geç saate kadar aşk peşinde koşuyorlar, amatör tiyatrolarda oynuyorlar. Hepsi uykulu, bitkin, sarhoş; hiçbirinden iyi bir iş bekleme... Sekreterin yerine bakan adam âşık, ayrıca sol kulağı duymuyor; başvuru yapmaya gelenler şaşkın şaşkın, sinirli bir hâlde oradan oraya koşuşturuyor, tehditler savuruyorlar. Her şey öyle karışık ki bazen imdat diye bağırasım geliyor. Karman çorman. İşime gelince o da çok sıkıcı: Hep aynı şeyler, belgeler, raporlar, belgeler, raporlar, denizdeki dalgalar gibi monoton. Gözlerin yuvalarından çıkacak gibi olur. Su versene... Yorgun argın, turşuya dönmüş vaziyette daireden çıkarsın, akşam yemeğini yiyip uyumak istersin ama nerede: Yazlıkçı yani köle, süprüntü, bir bez parçası, saçak buzu olduğunu hatırlarsın, civcivin tavuğun peşinde koşması gibi senin de peşinde koşman gereken işler vardır. Bizim yazlıkta şöyle güzel bir gelenek vardır: Yazlıkçılardan birinin kocası şehre mi inecek, diğer bütün yazlıkçılar sormaya gerek bile duymadan ona bir sürü iş yükler. Karım terziye uğrayıp elbisesinin belini bol, kollarını ise dar yaptığı için kadına çıkışmamı tembihler; çocuğun ayakkabıları değiştirilmelidir, baldız hanım yirmi kapiklik kırmızı ipekle, iki metre şerit ister... Sana listeyi okuyayım:

(Cebinden listeyi çıkarır ve okumaya başlar.)

Abajur, yarım kilo domuz sosisi, beş kapiklik karanfil ve tarçın, Mişa için hintyağı, beş kilo toz şeker, evden bakır tas, havan, fenik asit, böcek ilacı, on kapiklik pudra, yirmi şişe bira, sirke ve seksen iki numaradaki Matmazel Şanso için korse... Üff! Evden Mişa'nın paltosuyla çizmelerini de al. Bu sadece bizim ailenin listesi. Bir de tanıdıkların ve komşuların listesi var, şeytan görsün yüzlerini. Yarın Vlasinler'de Volodya'nın isim günü kutlaması var, onun için bir bisiklet; Yarbay Vihrin'in karısının doğumu yaklaşmış, bu yüzden her gün ebeye uğrayıp davet etmem gerekiyor. Falan filan. Cebimde beş liste daha var ve mendilim de düğüm dolu. İşte böyle dostum, işten çıktıktan sonra trene binene kadar köpek gibi, dilim bir karış dışarıda oradan oraya koşturup hayatıma küfrediyorum. Mağazadan eczaneye, eczaneden terziye, terziden sosis almaya, sonra yeniden eczaneye. Koştururken ayağın taşa takılır paranı düşürürsün, üçüncü yerde parayı ödemeyi unutursun, herkesin önünde bağırırlar rezil olursun, dördüncüsünde bir kadının eteğine basarsın... Üff! Bu koşuşturmadan iflahın kesilir, o kadar yorulursun ki bütün gece kemiklerin sızlar ve rüyanda timsahlar görürsün. Görevini tamamladın, her şeyi aldın, nasıl taşıyacaksın peki bunları? Örneğin ağır bakır havanla abajuru ya da fenik asitle çayı yan yana koyabilir misin? Bira şişeleriyle bisikleti bir arada nasıl taşırsın? Kafa yorman gereken bir mantık bulmacası gibi. En sonunda kafa patlatarak, ustaca her şeyi bir şekilde kollarına yerleştirirsin, istasyon ve trende kolların açık bir şekilde, çenenle paketlere, kutulara, kese kâğıtlarına baskı yaparak durursun. Tren hareket edince insanlar senin eşyalarını sağa sola atmaya başlarlar. Bağırırlar, kondüktörü çağırırlar, seni trenden atmakla tehdit ederler, o durumda ne yapabilirim ki? Hiçbir şey yapamam, sadece dayak yemiş eşek gibi aptal aptal bakınırım. Daha bitmedi. Sonunda yazlığa varırım. Bütün bu yaptığın işlerden sonra mükâfat olarak bir içki, yemek, biraz şekerleme yapmak istersin değil

mi? Ama nerede! Karım pusuya yatmıştır bile. Daha çorbanı içerken hamlesini yapar: Amatör bir tiyatroya ya da dansa gidemez miyiz? Hayır diyemezsin tabii. Sen kocasındır ve “koca” sözcüğü yazlıkçıların dilinde, Hayvanları Koruma Derneği’nin müdahale etmesinden korkmadan, üzerine istediğin kadar yük koyabileceğin, sesi soluğu çıkmayan hayvan anlamına gelir. Tiyatroya gidersin, “soylu ailede skandal” ya da ne bileyim “mirasyedi” ismindeki bir oyuna gözlerini dikersin, karının emriyle alkışlarsın ve bitip tükenirsin, hemen oracıkta ölmek istersin. Dansa gitmişsen kadrildeki kavalyelere bakarsın, eksik varsa kadrile girmek zorundasındır. Krivula İvanovna adında bir kadınla dans edersin, aptal aptal gülümsersin ve kendi kendine düşünürsün: “Tanrım, ne zaman bitecek?” Tiyatrodan ya da balodan gece yarısından sonra dönersin ama posan çıkmıştır. Nihayet amacına ulaşmışsındır. Elbiselerini çıkarıp yatağa uzanırsın. Harika! Gözlerini kapatıp, uykuya dalarsın... Her şey çok güzel, şiir gibidir: Anlarsın ne dediğimi, çocuklar bağrışmıyor, karın yanında yok, vicdanın rahat, daha iyisi olamaz. Uykuya dalarsın ve birdenbire... Birdenbire şu sesi duyarsın: Vızzz!.. Sivrisinekler!

(Ayağa fırlar.)

Sivrisinekler, her zamankinin üç katı, kahrolası, lanet sinekler!

(Yumruklarını savurur.)

Sivrisinekler! Mısır cezası[9] gibi, engizisyon gibi bir işkence! Vızzz! Sızlama, inleme gibi bir ses. Sanki özür diliyor. Ama sonra o adi alçaklar seni sokar ve bir saat kaşınırsın. Sigara içersin, öldürürsün, başına kadar çekersin örtüyü ama kurtuluş yoktur! Sonunda kaderine razı olursun: Sokun şerefsizler! Daha sivrisineklere alışamamışken başka bir işkence başlar: Salonda karın, misafir gelen tenorlarla birlikte balat çalışmaya başlar. Gündüz uyurlar, geceleri

verecekleri amatör konser için prova yaparlar. Tanrım, tenorlar sivrisineklerden daha beter bir işkencedir.

(Şarkı söyler.)

“Gençliğinin gittiğini söyleme...” “Hâlâ beni büyülüyorsun...” Adi herifler! Beynim zonkluyor! Bu seslerden biraz da olsa kurtulmanın yolunu buldum: Parmağımla, kulağımın yanına, şakağıma vuruyorum. Saat dörde, onlar gidene kadar. Biraz daha su ver dostum... Dilim damağım kurudu... İşte böyle gözünü bile kırpmadan saat altıda kalkar, trene binmek için istasyona yollanırsın. Geç kalmamak için koşturursun, şehre gelince de çamur, sis, soğuk, bırr! Her şey yeniden başlar. İşte böyle dostum. Gördüğün gibi korkunç bir hayatım var ve Tanrı düşmanıma bile böyle hayat vermesin. Anlıyor musun, hasta etti beni! Nefesim daralıyor, midem ekşiyor, sürekli bir şeylerden korkuyorum, hazımsızlık çekiyorum, gözlerim kararıyor... İnanır mısın, ruh hastasına döndüm...

(Arkasına bakar.)

Bu aramızda kalsın... Çeçott’a ya da Merjeyevskiy’e görünmek istiyorum. Bazen sanki içime şeytan girmiş gibi hissediyorum dostum. Sinirlendiğimde ya da afalladığımda, örneğin sivrisinekler ısırdığında ya da tenorlar şarkı söylediğinde birdenbire gözlerim kararıyor ve hemen yataktan kalkıp, evin içinde deli gibi koşturup, “Kan istiyorum! Kan!” diye bağırasım geliyor. Öyle anlarda birisini bıçaklamak ya da birisinin kafasında sandalye kırmak istiyorum. İşte yazlıkçının hayatı böyledir! Sanki bunların hepsini yapması gayet normalmiş gibi kimse üzülmez, hâlinden anlamaz. Hatta gülerler. Ben hayvanım, anlıyor musun, yaşamak istiyorum! Bu bir vodvil değil trajedi! Silahı vermesen bile hâlimi anla en azından!

MURAŞKİN

Anlıyorum.

TOLKAÇOV

Anladığını görüyorum... Neyse, hoşçakalın. Daha gidip balıkla sosis alacağım... Sonra da diş tozu alıp istasyona gitmem gerekiyor.

MURAŞKİN

Yazlığın tam olarak nerede?

TOLKAÇOV

Dohlo Çayı'nın orada.

MURAŞKİN

(Sevinçle.)

Sahi mi? Olga Pavlovna Finberg'i tanıyor musun? Onun da orada yazlığı var.

TOLKAÇOV

Tanıyorum, hatta çok samimiyiz.

MURAŞKİN

Öyle mi? Şu işe bak! Senin için ne kadar iyi...

TOLKAÇOV

Nedir o kadar iyi olan?

MURAŞKİN

Sevgili dostum, senden bir şey rica edebilir miyim? Göster dostluğunu! Ricamı yerine getireceğine söz ver!

TOLKAÇOV

Neymiş rican?

MURAŞKİN

Dostluğumuza sığınarak sana yalvarıyorum! İlk olarak Olga Pavlovna’ya selamımı ilet, iyi olduğumu, ellerinden öptüğümü söyle. İkinci olarak da ona küçük bir şey götürmeni rica ediyorum. Benden kendisine küçük bir dikiş makinesi almamı istemişti; makineyi aldım ama götürecek kimse bulamadım... Onu götürür müsün dostum? Bir de içinde kanaryasıyla bir kafes vardı... Ama dikkat et de kapısı kırılmasın! Neden bana öyle bakıyorsun?

TOLKAÇOV

Dikiş makinesi... Kanarya... İskete... İspinoz...

MURAŞKİN

İvan İvanoviç, neyin var? Neden öyle kıpkırmızı oldun?

TOLKAÇOV

(Tepinerek.)

Ver makineyi! Kafes nerede? Sen de bin sırtıma! Hepiniz yiyin beni! Parçalayın! Öldürün!

(Yumruklarını sıkar.)

Kan istiyorum! Kan! Kan!

MURAŞKİN

Delirdin mi?

TOLKAÇOV

(Muraşkin’in üzerine yürür.)

Kan istiyorum! Kan!

MURAŞKİN

(Korkuyla.)

Delirdi.

(Bağırır.)

Petruşka! Marya! Neredesiniz? İmdat!

TOLKAÇOV

(Odanın içinde Muraşkin’i kovalayarak.)

Kan istiyorum! Kan!

Perde

Yıldönümü

Tek Perdelik Komedi

Kişiler

ANDREY ANDREYEVİÇ ŞİPUÇİN	N. kredili iştirak bankası müdürü; monokl takan, orta yaşlı bir adam.
TATYANA ALEKSEYEVNA	Karısı, yirmi beş yaşında.
KUZMA NİKOLAYEVİÇ HİRİN	Bankanın yaşlı muhasebecisi.
NASTASYA FYODOROVNA MERÇUTKİNA	Mantolu, yaşlı bir kadın.
YÖNETİM KURULU ÜYELERİ	
BANKADAKİ MEMURLAR	
Olaylar N. kredili iştirak bankasında geçer.	

Müdürün odası. Solda bankanın yazıhanesine açılan bir kapı. İki yazı masası. Zevksiz döşenmiş lüks mobilyalar: kadife koltuk ve sandalyeler, çiçekler, heykeller, halılar, telefon. Öğle vakti.

(Hirin tek başına; ayağında keçe çizmeler vardır.)

HİRİN

(Kapıya doğru bağırır.)

Biri eczaneye gidip bana on beş kapiklik kedi otu damlası alsın, bir de müdür odasına temiz su getirin. Yüz kere söyledim!

(Masadan kalkar.)

Yorgunluktan ölüyorum. Dört gündür gözümü kırpmadan yazıyorum. Sabahtan akşama kadar burada, akşamdan sabaha kadar evde çalışıyorum.

(Öksürür.)

Bütün vücudum alev gibi yanıyor. Titriyorum, ateşim var, öksürüyorum, ayaklarım ağrıyor ve gözlerimin önünde sanki... bir şeyler uçuşuyor.

(Oturur.)

Bizim soytarı, o adi müdür bugün genel toplantıda raporu okuyacak: “Bankamızın bugünü ve geleceği”. Kendini Gambetta sanıyor...

(Yazar.)

İki... Bir... Bir... Altı... Sıfır... Yedi... Sonra... Altı... Sıfır... Bir... Altı... Adam buradan bir an önce çıkıp gitmek için fırsat kolluyor, bense mahkûm gibi oturup çalışıyorum!.. O raporu kulağa hoş gelen saçmalıklarla dolduruyor, ben bütün gün abaküsle hesap yapıyorum, şeytan görsün yüzünü!

(Abaküsün boncuklarına bir fiske atar.)

Dayanamıyorum artık!

(Yazar.)

Öyleyse... Bir… Üç... Yedi... İki... Bir... Sıfır... Bu kadar çalıştığım için beni ödüllendirmeye söz vermişti. Eğer bugün işler iyi gidip milletin gözünü boyayabilirse altın nişan ve bir üç yüzlük verecekti... Bakalım ne olacak?

(Yazar.)

Ama eğer emeklerimin karşılığını alamazsam cezasını çeker... Ben sinirli bir adamım... Sinirli elimden bir kaza çıkabilir... İşte öyle...

(Sahnenin arkasından sesler ve alkışlar gelir. Şipuçin'in sesi duyulur: "Teşekkürler! Sağ olun! Çok duygulandım!". Şipuçin girer. Fraklı ve beyaz kravatlıdır. Elinde az önce armağan edilen bir albüm vardır.)

ŞİPUÇİN

(Kapının önünde yüzü dışarıdakilere dönük şekilde durur.)

Bu hediyenizi hayatımın en mutlu günlerinin bir hatırası olarak ölene kadar saklayacağım! Evet, sevgili dostlarım! Bir kez daha teşekkürler!

(Eliyle öpücük gönderir ve Hirin'in yanına gider.)

Saygıdeğer dostum Kuzma Nikolayiç!

(Sahnede olduğu her an bir memur gelip kâğıt imzalatır ve çıkar.)

HİRİN

(Ayağa kalkar.)

Bankamızın on beşinci kuruluş yıldönümü sebebiyle sizi kutlamaktan büyük bir onur duyarım ve...

ŞİPUÇİN

(Elini kuvvetlice sıkar.)

Teşekkür ederim dostum! Teşekkürler! Böyle önemli bir günde, yıldönümümüzde, gelin bir öpüşelim...

(Öpüşürler.)

Çok ama çok mutluyum! Hizmetiniz için teşekkür ederim... Her şey için çok teşekkürler! Bu bankanın müdürü olarak tüm başarımı size, çalışma arkadaşlarıma borçluyum!

(İç çeker.)

Evet dostum, on beş yıl oldu! Yemin ederim on beş yıl!

(Heyecanla.)

Raporum ne durumda? Bitiyor mu?

HİRİN

Evet, sadece beş sayfa kaldı.

ŞİPUÇİN

Çok güzel! Üç saat içinde hazır olur mu?

HİRİN

Kimse rahatsız etmezse bitiririm. Bir şey kalmadı.

ŞİPUÇİN

Olağanüstü, olağanüstü! Yemin ederim olağanüstü! Genel toplantı saat dörtte. Dostum ilk bölümünü verir misin lütfen... Biraz bakayım... Biraz daha çabuk...

(Raporu alır.)

Bu rapora çok önem veriyorum... Bu benim için profession de foi,[10] başka bir deyişle havai fişek... Yemin ederim havai fişek.

(Masasına oturup raporu okur.)

Amma da yorulmuşum... Dün akşam gut nöbetim tuttu, sabah da oradan oraya koşturdum, sonra bu coşku, alkışlar, bu heyecan... Öldüm yorgunluktan!

HİRİN

(Yazar.)

İki... Sıfır... Sıfır... Üç... Dokuz... İki... Sıfır... Gözümün önünde sayılar uçuşuyor... Üç... Bir... Altı... Dört... Bir... Beş...

(Abaküse bir fiske atar.)

ŞİPUÇİN

Yalnız, canım bir şeye sıkıldı... Bu sabah karınıza rastladım. Sizden yakındı. Dün akşam onu ve kardeşini elinizde bıçakla kovaladığınızı söyledi. Neden böyle bir şey yaptınız Kuzma Nikolayiç? Yakışıyor mu size?

HİRİN

(Sertçe.)

Yıldönümünün hatırına, sizden bir şey isteme cüretinde bulunacağım. Rica ediyorum, en azından yoğun çalışmama saygı gösterin de aile meselelerime karışmayın! Lütfen!

ŞİPUÇİN

(İç çeker.)

Şaşırtıcı bir insansınız Kuzma Nikolayiç! Sizin gibi olağanüstü, saygıdeğer bir insan kendi karısını, karısının kardeşini nasıl Karındeşen Jack gibi kovalar? Nasıl olur? Onlardan neden bu kadar nefret ettiğinizi anlamıyorum.

HİRİN

Ben de onları neden bu kadar sevdiğinizi anlamıyorum.

(Kısa bir sessizlik olur.)

ŞİPUÇİN

Memurlar bana bir albüm hediye ettiler. Duyduğuma göre yönetim kurulu üyeleri de teşekkür konuşması yapıp, bir de gümüş sürahi vereceklermiş...

(Monoklüyle oynar.)

Yemin ederim harika! Hiç de fazla değil... Bankanın saygınlığı için böyle şatafatlı şeyler yapmak gerekir! Hepiniz biliyorsunuzdur herhâlde... Konuşmayı ben yazdım, gümüş sürahiyi de ben aldım... Ayrıca konuşmanın içine koyulacağı dosyaya kırk beş ruble verdim ama değdi doğrusu! Kendileri böyle bir şeyi düşünemezlerdi.

(Arkasına bakar.)

Şu mobilyalara bakın! Ne kadar güzeller! Kapı kilitlerinin parlatılmasını, memurların son moda kravatlar takmasını, girişe güçlü kuvvetli bir kapıcı konulmasını istediğimde, bunların önemsiz şeyler olduğunu söylediler. Hayır dostum. Kapı kilitleri ve güçlü kuvvetli bir kapıcı hiç de önemsiz

değildir. Kendi evimde küçük burjuvalıklar yapabilirim, domuz gibi uyuyabilirim, zilzurna sarhoş olabilirim...

HİRİN

Lütfen taş atmayın!

ŞİPUÇİN

Kimseye taş atmıyorum! Gerçekten çok şaşırtıcı bir insansınız... Şunu demeye çalışıyorum: Kendi evimde küçük burjuvalar, sonradan görmeler gibi davranabilirim ama burada her şey en grand[11] olmalı. Burası banka! Burada her şey etkileyici, nasıl desem heybetli olmalı.

(Yerden bir kâğıt alıp şömineye atar.)

Benim bu bankaya yaptığım en önemli hizmet saygınlığını artırmak oldu! Büyük bir iş... Yemin ederim çok büyük!

(Hirin'e bakar.)

Dostum, yönetim kurulu üyeleri her an burada olabilir, sizin ayağınızda bu keçe çizmeler, boynunuzda bu atkı... Rengi solmuş bu palto... Bir frak ya da siyah bir redingot giyemediniz mi?

HİRİN

Benim sağlığım yönetim kurulu üyelerinden daha önemli... Bütün vücudum ateş gibi yanıyor...

ŞİPUÇİN

(Telaşlı.)

Bu karışıklığı kabul edemem! Sizi böyle görünce ne düşünecekler!

HİRİN

Yönetim kurulu üyeleri geldiğinde saklanırım. Büyük bir sorun değil...

(Yazar.)

Yedi... Bir... Yedi... İki... Bir... Beş... Sıfır. Ayrıca karışıklığı ben de sevmem... Yedi... İki... Dokuz...

(Abaküse bir fiske atar.)

Artık karışıklığa tahammülüm kalmadı. Bugünkü yıldönümü yemeğine yönetim kurulu üyelerini davet etmeseniz çok daha iyi olurdu...

ŞİPUÇİN

Aldırmayın bunlara...

HİRİN

Biliyorum, siz hava atmak için salonu kadınlarla dolduracaksınız ama onlar bütün işi bozacaklar... Ortalığı alt-

üst edecekler...

ŞİPUÇİN

Tersine, kadınlar ortamı güzelleştirirler!

HİRİN

Güzelleştirirlermiş... Batırırlar... Örneğin karınız, görünüşte eğitimli, kültürlü bir kadın ama geçen pazartesi ortalığı öyle bir dağıttı ki işleri düzeltmek iki günümü aldı. Bir sürü insanın yanında birdenbire şunu sordu: “Kocamın aldığı Dryajski-Pryajski Bankası’nın senetlerinin borsada değerlerinin düştüğü doğru mu? Kocam çok endişeleniyor!” Herkesin önünde sordu! Böyle gizli şeyleri kadınlara neden söylüyorsunuz anlamıyorum! Onlar yüzünden ceza almak mı istiyorsunuz?

ŞİPUÇİN

Tamam, yeter! Yıldönümünde söylediğin şu kasvetli şeylere bak! Karımdan bahsettiniz de aklıma geldi.

(Saate bakar.)

Birazdan karım gelecek. Aslında istasyona gidip onu, o zavallıcığı almam gerekiyor ama vakit kalmadı ve... çok yoruldum. Aslında gelmesine pek sevinmedim. Yani sevindim tabii ama iki gün daha annesinde kalsa benim için daha iyi olurdu. Şimdi bütün geceyi onunla geçirmemi ister, oysa yemekten sonra küçük bir gezi düşünmüştük.

(Titrer.)

Yine sinirden titremeye başladım. Sinirlerim öyle gerildi ki en ufak bir şeyde bile ağlayabilirim. Hayır, güçlü olmalıyım yemin ederim.

(Tatyana Alekseyevna girer. Üzerinde yağmurluk, elinde valiz vardır.)

ŞİPUÇİN

İyi insan lafının üzerine gelirmiş.

TATYANA ALEKSEYEVNA

Hayatım!

(Kocasına koşar, uzun süre öpüşürler.)

ŞİPUÇİN

Biz de şimdi senden söz ediyorduk.

(Saate bakar.)

TATYANA ALEKSEYEVNA

(Nefes nefese.)

Özledin mi beni? Sağlığın yerinde mi? Eve uğramadan, istasyondan doğru buraya geldim. Sana anlatacağım bir sürü şey var, bir sürü... Kendimi tutamıyorum... Üstümü çıkartmayacağım, birkaç dakikalığına uğradım.

(Hirin'e.)

Merhaba Kuzma Nikolayiç!

(Kocasına.)

Evde her şey yolunda mı?

ŞİPUÇİN

Yolunda. Sen bir haftada kilo almışsın, güzelleşmişsin... Yolculuğun nasıl geçti?

TATYANA ALEKSEYEVNA

Mükemmel! Annemle Katya’nın selamları var. Vasiliy Andreyiç seni öpmemi söyledi.

(Öper.)

Teyzem sana bir kavanoz reçel gönderdi; hepsi mektup yazmadığın için sana kızıyor. Zina da seni öpmemi söyledi.

(Öper.)

Neler olduğunu bir duysan! Bir duysan! Anlatması bile korkunç! Neler, neler! Beni gördüğüne pek sevinmemiş gibisin!

ŞİPUÇİN

Tam tersi... Hayatım...

(Öper. Hirin sertçe öksürür.)

TATYANA ALEKSEYEVNA

(İç çeker.)

Ah zavallı Katya, zavallı Katya! Onun için çok üzülüyorum, zavallıcık!

ŞİPUÇİN

Tatlım bugün bankanın kuruluş yıldönümü, yönetim kurulu üyeleri her an burada olabilirler ve sen onların karşısına çıkabilecek bir kılıkta değilsin.

TATYANA ALEKSEYEVNA

Doğru, yıldönümü! Tebrikler beyler... En iyi dileklerimi... Yani bugün toplantı, akşam yemeği... İşte bunu seviyorum. Yönetim kurulu üyeleri için günlerce o mükemmel konuşmayı yazmıştın hatırlıyor musun? O konuşmayı sana bugün mü yapacaklar?

(Hirin sertçe öksürür.)

ŞİPUÇİN

(Şaşırır.)

Hayatım böyle şeylerden bahsetmesek... En iyisi sen eve git.

TATYANA ALEKSEYEVNA

Birazdan. Bir dakikada her şeyi anlatır giderim. Her şeye en başından başlayayım. Beni trene bıraktığında o şişko kadının yanına oturup kitap okumaya başlamıştım hatırlarsan. Trende konuşmayı sevmem. Üç istasyon boyunca kitap okudum ve kimseyle de konuşmadım. Akşam oldu. Bilirsin akşamları üzerime bir sıkıntı çöker. Karşımda genç, nasıl desem, eli yüzü düzgün, esmer biri oturuyordu... Neyse, konuşmaya başladık... Sonra bir denizci, birkaç da öğrenci geldi...

(Güler.)

Ben de onlara evli olmadığımı söyledim. Sonra benimle nasıl ilgilendiklerini görecektin! Gece yarısına kadar konuştuk, esmer olan çok komik şeyler anlattı, denizci bütün gece şarkı söyledi. Gülmekten göğsüme ağrı girdi. Denizci –ah o denizciler yok mu– tesadüfen adımın Tatyana olduğunu öğrenince hangi şarkıyı söyledi biliyor musun?

(Sesini kalınlaştırarak şarkıyı söyler.)

Onegin, artık saklamayacağım. Tatyana’yı deli gibi seviyorum!

(Güler. Hirin sertçe öksürür.)

ŞİPUÇİN

Peki Tanyuşa, ama Kuzma Nikolayiç’in çalışmasını engelliyoruz. Sen eve git istersen hayatım. Sonra...

TATYANA ALEKSEYEVNA

Bırak o da dinlesin, çok ilginç. Bitirmek üzereyim zaten. Beni istasyonda Seryoja karşıladı. Yanında gençten, nasıl desem yakışıklı, güzel gözlü, vergi memuruna benzeyen biri daha vardı... Seryoja bizi tanıştırdı ve hep beraber istasyondan ayrıldık... Hava çok güzeldi...

(Sahnenin arkasından sesler duyulur: “Giremezsiniz! Yasak! Ne istiyorsunuz?” Merçutkina girer.)

MERÇUTKİNA

(Kapının girişinde, engel olmaya çalışanları eliyle kovar.)

Çek elini üstümden! İşte böyle! Müdürü görmem gerekiyor...

(Girer, Şipuçin’e.)

Şeref duydum ekselansları... Ben kâtibin eşi Nastasya Fyodorovna Merçutkina efendim.

ŞİPUÇİN

Ne istiyorsunuz?

MERÇUTKİNA

Bakın ekselansları, kocam kâtip Merçutkin beş ay boyunca hastaydı ve bu süre içinde tedavi gördü, ama hiçbir sebep göstermeden işten çıkardılar. Ben maaşını almaya gittiğimde ise yirmi dört ruble otuz altı kapik eksik verdiler ekselansları. Niye diye sordum. “Yardım sandığından aldığı borca karşılık,” dediler. Bu nasıl olur? Benden izinsiz nasıl borç alır? Bu imkânsız ekselansları! Ben aldığı kiralarla geçinen, fakir bir kadınım... Güçsüzüm, kendimi savunacak durumum yok... Herkesin hakaretine katlanıyorum ve kimse bana tek kelime bile iyi bir şey söylemiyor...

ŞİPUÇİN

Bakalım...

(Elindeki dilekçeyi alır ve masasına geçip okur.)

TATYANA ALEKSEYEVNA

(Hirin'e.)

Ama size her şeyi başından anlatayım... Geçen hafta annemden hiç beklemediğim bir mektup aldım. Grendilevskiler'den birinin kız kardeşim Katya'ya evlenme teklif ettiğini yazıyordu. Yakışıklı, alçak gönüllü bir genç ama ne parası ne de belli bir mevkii var. İşin kötüsü Katya da ona âşık olmuş. Ne yapmak lazım? Annem de mektupta vakit kaybetmeden oraya gitmemi ve Katya'yı fikrinden vazgeçirmemi istiyordu...

HİRİN

(Sertçe.)

İzin verin de çalışayım. Siz, anneniz, Katya derken aklım karıştı ve hiçbir şey anlamıyorum...

TATYANA ALEKSEYEVNA

İşiniz ne kadar da önemli! Bir hanımefendi sizinle konuşuyorsa, onu dinlersiniz! Bugün neden bu kadar kızgınsınız? Âşık falan mısınız?

(Güler.)

ŞİPUÇİN

(Merçutkina'ya.)

İyi ama nedir bu? Hiçbir şey anlamıyorum...

TATYANA ALEKSEYEVNA

Âşık mısınız? Hah! Kızardınız!

ŞİPUÇİN

(Karısına.)

Tanyuşa, lütfen beni dışarıda bekler misin hayatım? Şimdi geliyorum.

TATYANA ALEKSEYEVNA

İyi, tamam.

(Çıkar.)

ŞİPUÇİN

Hiçbir şey anlamıyorum. Görünüşe göre siz yanlış yere gelmişiniz hanımefendi. İsteğinizin bizimle hiç ilgisi yok. Kocanızın çalıştığı yere gitmeniz gerekiyor.

MERÇUTKİNA

Ama efendim şimdiye kadar beş yere gittim. Hiçbirisi dilekçemi kabul etmedi. Neredeyse aklımı kaybedecektim. Sağ olsun damadım Boris Matveyiç size gelmemi söyledi. “Bay Şipuçin’e git anne,” dedi, “Nüfuzlu bir insandır, her şeyi halledebilir...” Bana yardım edin ekselansları.

ŞİPUÇİN

Sizin için elimizden bir şey gelmez Bayan Merçutkina. Lütfen anlayın: Anladığım kadarıyla kocanız askeriyenin sağlık bölümünde çalışmış ama biz tamamen ticari bir kurumuz, bir bankayız. Bunu nasıl anlamazsınız?

MERÇUTKİNA

Ekselansları, kocam çok hasta ve elimde bunu kanıtlayacak doktor raporları var. İşte bakın...

ŞİPUÇİN

(Sinirlenir.)

Size inanıyorum ama tekrar ediyorum: Bu konunun bizimle bir ilgisi yok.

(Sahnenin arkasından önce Tatyana Alekseyevna'nın gülme sesi, ardından bir erkeğin gülme sesi gelir. Şipuçin kapıya bakar.)

Orada da memurları meşgul ediyor.

(Merçutkina'ya.)

Çok garip hatta saçma. Kocanız nereye başvurmanız gerektiğini bilmiyor mu?

MERÇUTKİNA

O da benim gibi hiçbir şey bilmiyor ekselansları. Tek bir şey dedi: "Bu iş seni ilgilendirmez! Git başımdan." Hepsi bu kadar.

ŞİPUÇİN

Tekrar ediyorum hanımefendi: Kocanız askeriyenin sağlık bölümünde çalışmış, burası banka, ticari bir kurum...

MERÇUTKİNA

Tamam, tamam, anlıyorum... Ekselansları, en azından bana on beş ruble vermelerini emredemez misiniz? Tamamını şimdi almasam da olur.

ŞİPUÇİN

(İç çeker.)

Üff!

HİRİN

Andrey Andreyiç, böyle giderse raporu asla bitiremem.

ŞİPUÇİN

Şimdi hallediyorum.

(Merçutkina’ya.)

Anlamıyorsunuz. Bize böyle bir dilekçeyle gelmeniz, boşanmak için eczaneye ya da sarrafa başvurmanız gibi bir şey!

(Kapı çalınır. Tatyana Alekseyevna’nın sesi: “Andrey girebilir miyim?” Şipuçin bağırır.)

Bir dakika bekle hayatım!

(Merçutkina’ya.)

Paranızın tamamını alamamışınız ama bu konuda biz ne yapabiliriz? Ayrıca hanımefendi, bugün kuruluş yıldönümümüz, çok meşgulüz... Her an birisi gelebilir... İzin verirseniz...

MERÇUTKİNA

Ekselansları benim gibi bir yetime acıyın! Güçsüzüm, kendimi savunacak durumum yok... Ölmek üzereyim... Kiracılarla uğraşmam, kocama bakmam, evi çekip çevirmem gerekiyor. Üstelik damadım da işsiz.

ŞİPUÇİN

Bayan Merçutkina... Ben... Hayır, özür dilerim, sizinle konuşamam. Başım dönmeye başladı... Hem bizi meşgul ediyorsunuz, hem de boş yere kendi zamanınızı harcıyorsunuz...

(İç çeker, sahnenin diğer tarafına gider.)

Aptal bu kadın yemin ederim!

(Hirin’e.)

Kuzma Nikolayiç, Bayan Merçutkina’ya durumu siz anlatır mısınız lütfen...

(Elini silkerek dışarı çıkar.)

HİRİN

(Merçutkina’ya yaklaşır. Sertçe.)

Ne istiyorsunuz?

MERÇUTKİNA

Ben güçsüz, kendini savunamayacak bir kadınım. Güçlü gözüküyor olabilirim ama tek bir sağlam yerim yok! Ayakta zor duruyorum, hiç iştahım yok. Bugün içtiğim kahveden bile tat alamadım.

HİRİN

Size ne istediğinizi soruyorum.

MERÇUTKİNA

Sadece bana on beş ruble vermelerini söyleminizi istiyorum. Gerisi ay başına kalabilir.

HİRİN

Size her şey anlatıldı: Burası banka!

MERÇUTKİNA

Tamam, anlıyorum. İsterseniz doktor raporlarını gösterebilirim.

HİRİN

Omuzlarınızın üzerindeki kafa mı yoksa başka bir şey mi?

MERÇUTKİNA

Ben sadece kanunen hakkım olanı istiyorum. Başkasının parasını değil!

HİRİN

Size soruyorum hanımefendi: Omuzlarınızın üzerindeki kafa mı yoksa başka bir şey mi? Sizinle konuşmaya harcayacak vaktim yok!

(Kapıyı gösterir.)

Lütfen çıkar mısınız?

MERÇUTKİNA

(Şaşkın.)

Para ne olacak?

HİRİN

Tek bir şey söyleyeceğim: Omuzlarınızın üzerindeki kafa mı yoksa başka bir şey mi?

(Parmağıyla önce masaya sonra kendi alnına vurur.)

MERÇUTKİNA

(Gücenir.)

Ne diyorsun sen? Böyle davranmanıza hiç gerek yok! Git karının kafasına vur. Ben kâtibin karısıyım... Benimle böyle konuşamazsın!

HİRİN

(Sinirle, sesini yükseltmeden.)

Çık dışarı!

MERÇUTKİNA

Ama... Ama... Bu hiç hoş değil!

HİRİN

(Sesini yükseltmeden.)

Eğer hemen çıkıp gitmezsen kapıcıyı çağıracağım! Çık!

(Ayağını yere vurur.)

MERÇUTKİNA

Böyle davranamazsın! Senden korkmuyorum... Senin gibileri çok gördük... Çatlak!

HİRİN

Hayatım boyunca böyle ters bir kadın görmedim... Üff! Başıma ağrı saplandı...

(Derin bir nefes alır.)

Tekrar söylüyorum... Duyuyor musun? Hemen gitmezsen seni toz ederim, suratsız kadın! Benim böyle bir karakterim var, seni sakat bırakırım! Cinayet bile işleyebilirim!

MERÇUTKİNA

Havlama köpek! Beni korkutamazsın! Senin gibilerini çok gördük!

HİRİN

(Ümitsiz.)

Bunu görmeye dayanamıyorum! Kötü oluyorum! Dayanamıyorum!

(Masaya gidip oturur.)

Burası kadınların işgaline uğradı, raporu yazamıyorum! Yazamıyorum!

MERÇUTKİNA

Başkasının parasını istemiyorum. Kendi kanuni hakkımı istiyorum. Terbiyesiz adam! Büroda keçe çizmelerle oturuyor... Köylü...

(Şipuçin ve Tatyana Alekseyevna girer.)

TATYANA ALEKSEYEVNA

(Girerken kocasına.)

Akşam Berejnitskiler'e gittik... Katya'nın üzerinde yakası açık, hafif dantelli, ipekli, gök mavisi bir elbise vardı... Kabarık saçları yüzüne çok iyi gitmişti; saçlarını ben taramıştım... Saçı da kıyafeti de büyüleyiciydi!

ŞİPUÇİN

(Baş ağrısı tutmuştur.)

Evet... Büyüleyici... Her an gelebilirler.

MERÇUTKİNA

Ekselansları!

ŞİPUÇİN

Yine ne var? Ne istiyorsun?

MERÇUTKİNA

Ekselansları!

(Hirin'i işaret eder.)

Şu adam... Önce kendi alnına, sonra da masaya parmağıyla vurdu... Siz benim işimi halletmesini istemiştiniz, o benimle dalga geçti. Ben güçsüz, kendini savunamayacak bir kadınım...

ŞİPUÇİN

Tamam hanımefendi, ilgileneceğim... Gerekeni yapacağım... Ama şimdi gidin... Sonra!

(Kendi kendine alçak sesle.)

Yine gutum tuttu!

HİRİN

(Şipuçin’in yanına gider, alçak sesle.)

Andrey Andreyiç, kapıcıya söyleyin kulağından tutup atsın! Daha ne kadar çekeceğiz bu kadını?

ŞİPUÇİN

(Çekinerek.)

Hayır, olmaz. Çığlığı basıp herkesi ayağa kaldırır.

MERÇUTKİNA

Ekselansları!

HİRİN

(Ağlamaklı.)

Ama benim raporu yazmam gerekiyor! Vaktim kalmadı...

(Masaya gider.)

Bitiremeyeceğim!

MERÇUTKİNA

Ekselansları, parayı ne zaman alabilirim? Bugün lâzım da.

ŞİPUÇİN

(Kendi kendine, öfkeyle.)

A-şa-ğı-lık köylü!

(Merçutkina'ya nazikçe.)

Hanımefendi size söyledim. Burası banka, ticari bir kurum...

MERÇUTKİNA

Bir iyilik yapın ekselansları... Doktor raporu yetmiyorsa polisten onay belgesi de alabilirim. Paramın verilmesini emredin!

ŞİPUÇİN

(Derin derin iç çeker.)

Üff!

TATYANA ALEKSEYEVNA

(Merçutkina'ya.)

Anacığım, işlerine engel olduğunu söylediler ya. Derdin ne senin?

MERÇUTKİNA

Güzel kızım, kimse bana yardım etmiyor. Tek zevkim yemek içmekti. Bu sabah kahvemden bile zevk alamadım.

ŞİPUÇİN

(Bitkin bir tavırla Merçutkina'ya)

Ne kadar istiyorsunuz?

MERÇUTKİNA

Yirmi dört ruble, otuz altı kapik.

ŞİPUÇİN

Tamam.

(Cüzdanından 25 ruble çıkarıp kadına verir.)

İşte size yirmi beş ruble. Alın ve... Gidin!

(Hirin sinirle öksürür.)

MERÇUTKİNA

Çok teşekkür ederim ekselansları...

(Parayı alıp saklar.)

TATYANA ALEKSEYEVNA

(Kocasının yanına oturur.)

Eve gitme vakti geldi...

(Saate bakar.)

Ama daha anlatacaklarım bitmedi... Bir dakikada bitirir giderim... Neler oldu, neler! O akşam Berejnitskiler'e gitmiştik... Fena bir parti değildi ama çok ilginç bir yönü de yoktu... Kati'nin âşık olduğu Grendilevski de oradaydı tabii... Ama ben de Katya'yla konuştum, biraz ağladım. O da hemen o gece Grendilevski'yle konuşup onu reddetti. Her şey halloldu, annem sakinleşti, Katya kurtuldu, artık ben de biraz rahatlayabilirim diyordum... Sonra ne oldu dersin? Yemekten önce Katya'yla dolaşmaya çıktık ve birdenbire...

(Telaşlı.)

Birdenbire bir silah sesi duyduk. Hayır, heyecandan anlatamayacağım.

(Eşarbıyla kendini yelpazeler.)

Hayır, yapamayacağım!

ŞİPUÇİN

(İç geçirir.)

Üff!

TATYANA ALEKSEYEVNA

(Ağlar.)

Hemen kameriyeye koştuk ve orada... Zavallı Grendilevski yerde yatıyordu... Elinde bir tabanca vardı...

ŞİPUÇİN

Hayır, bunları dinlemeye dayanamayacağım! Dayanamıyorum!

(Merçutkina'ya.)

Hâlâ gitmediniz mi? Daha ne istiyorsunuz?

MERÇUTKİNA

Ekselansları peki kocam işine dönebilecek mi?

TATYANA ALEKSEYEVNA

(Ağlayarak.)

Kendini tam kalbinden vurmuştu... İşte böyle... Zavallı Katya bayıldı... Grendilevski de korku içinde yatıyordu... Doktor çağırmamızı istedi... Sonra doktor geldi... Talihsiz adamı kurtardı...

MERÇUTKİNA

Ekselansları kocam işini geri alabilecek mi?

ŞİPUÇİN

Hayır dayanamayacağım!

(Ağlar.)

Yeter!

(Ellerini çaresizlikle Hirin'e uzatır.)

At şu kadını dışarı! Yalvarırım at!

HİRİN

(Tatyana Alekseyevna'ya yaklaşır.)

Defol git buradan!

ŞİPUÇİN

Onu değil... Şu korkunç kadını...

(Merçutkina'yı gösterir.)

Onu at...

HİRİN

(Şipuçin'i anlamaz, Tatyana Alekseyevna'ya.)

Çık dışarı!

(Ayağını yere vurur.)

Defol!

TATYANA ALEKSEYEVNA

Ne? Ne diyorsunuz? Aklınızı mı kaçırdınız?

ŞİPUÇİN

Korkunç bir şey! Ben ne talihsiz bir adamım! Atın o kadını dışarı! Dışarı!

HİRİN

(Tatyana Alekseyevna'ya.)

Çık dışarı! Kemiklerini kırarım senin! Yüzünü dağıtırım! Cinayet bile işlerim!

TATYANA ALEKSEYEVNA

(Hızla yanından uzaklaşır, Hirin peşinden gider.)

Benimle böyle konuşmaya nasıl cesaret edebilirsiniz? Küstah!

(Bağırır.)

Andrey! İmdat! Andrey!

(Çığlık atar.)

ŞİPUÇİN

(Koşarak yanlarına gider.)

Yeter! Yalvarıyorum! Sessiz olun! Acıyın bana!

HİRİN

(Merçutkina'yı kovalar.)

Dışarı! Yakalarsam un ufak ederim!

ŞİPUÇİN

(Bağırır.)

Yeter! Rica ediyorum! Yalvarıyorum!

MERÇUTKİNA

Tanrım... Kurtar beni!

(Çığlık atar.)

Tanrım!

TATYANA ALEKSEYEVNA

(Bağırır.)

İmdat! İmdat! Kurtarın beni! Bayılacağım!

(Sandalyenin üzerine sıçrar, oradan koltuğa düşer, bayılmış gibi inler.)

HİRİN

(Merçutkina'nın peşinde.)

Yakalayın onu! Parçalayın!

MERÇUTKİNA

Ay Tanrım, gözlerim kararıyor... Ay, ay!

(Kendini kaybedip Şipuçin'in kollarına düşer. Kapı vurulur ve sahnenin arkasından sesler gelir. "Yönetim kurulu üyeleri.")

ŞİPUÇİN

Üyelerimiz... Saygınlığımız... Hâlimiz...

HİRİN

(Ayağını yere vurur.)

Tanrı'nın belası...

(Kollarını sıvar.)

Onu bana verin! Öldüreceğim!

(Yönetim kurulu üyelerinden beşi girer; hepsi fraklıdır. Birinin elinde kadife kılıfı içinde konuşma, diğerinin elinde sürahi vardır. Memurlar kapının ağzından yönetim kurulu üyelerine bakarlar. Tatyana Alekseyevna koltukta, Merçutkina Şipuçin'in kollarındadır; ikisi de inlemektedir.)

YÖNETİM KURULU ÜYESİ

(Okumaya başlar.)

Sevgili dostumuz Andrey Andreyeviç. Ticari kurumumuzun geçmişine ve kaydettiği ilerlemeye göz atacak olursak son derece sevindirici bir tabloyla karşılaşırız. Kuruluşumuzun ilk yıllarında sermayemizin azlığı ve yeterli düzeyde banka işlemlerimizin olmaması akıllara Hamlet'in şu ünlü sorusunu getiriyordu: “Olmak ya da olmamak.” Hatta bankanın kapanmasını isteyenler bile vardı. Ama sonra kurumun başına siz geçtiniz. Bilgi birikiminiz, çalışma azminiz bankanın olağanüstü bir başarı ve nadir görülebilecek bir gelişim süreci yakalamasını sağladı. Bankanın saygınlığı...

(Öksürür.)

Bankanın saygınlığı...

MERÇUTKİNA

(İnler.)

Off! Off!

TATYANA ALEKSEYEVNA

(İnler.)

Su! Su!

YÖNETİM KURULU ÜYESİ

(Devam eder.)

Bankamızın...

(Öksürür.)

Bankanın saygınlığı o kadar arttı ki kurumumuz en iyi kurumlarla rekabet edebilecek bir duruma geldi.

ŞİPUÇİN

Üyelerimiz... Saygınlığımız... Hâlimiz... İki arkadaş akşamları gezmeye çıkarmış ara sıra, konuşurlarmış hep aralarında... Deme bana geçti gençlik çağı, senin hiç utanman kalmadı.

YÖNETİM KURULU ÜYESİ

(Şaşırmış bir hâlde devam eder.)

Bankanın gösterdiği gelişme için sevgili dostumuz Andrey Andreyeviç’e...

(Sesini alçaltır.)

Bu durumda biz daha sonra gelsek... İyi olacak... Çok daha sonra.

Perde

[1] Konuştum ve içimi döktüm! (Lat.) (ç.n.)

[2] Shakespeare’in “Troilus ile Cressida” isimli tragedyasının kahramanlarından biri. Yunan mitolojisinde Thestor’un oğlu; Agamemnon’un ordusunda rahip ve kâhin; Homeros’un sözlerine göre “bugün ve geçmişte olanı, gelecekte olacakları bilen kişi”. “İlyada”da adı sık sık geçer. (ç.n.)

[3] Hanımefendi, rica ediyorum. (Fr.) (ç.n.)

[4] Büyük çember, lütfen! (Fr.) (ç.n.)

[5] Dönemin ünlü dansçılarından biri olan Leon Espinoza'yı, Spinoza ile karıştırıyor. (ç.n.)

[6] Kadril’de bir figür. (ç.n.)

[7] Neler oluyor? (Fr.) (ç.n.)

[8] Çehov bu oyunu arkadaşı A.S. Suvorin’in Tatyana Repina isimli oyunun bir devamı niteliğinde yazmıştır. (ç.n.)

[9] Mısırdan Çıkış 8:16. baptaki tozların sivrisineğe dönüşme hikâyesi. (ç.n.)

[10] İnancımın ilanı. (Fr.) (ç.n.)

[11] Gösterişli. (Fr.) (ç.n.)